

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΤΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΩΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΩΝ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.»**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΦΙΛΑΝΘΗ ΜΕΛΕΑ

A.M. 512632

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ/ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΔΡ. ΒΙΚΤΩΡ ΤΣΙΑΩΝΗΣ

ΑΘΗΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

**«Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΩΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΩΝ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.»**

ΦΙΛΑΝΘΗ ΜΕΛΕΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Επιβλέπων καθηγητής

Δρ. Βίκτωρ Τσιλώνης

Μέλος Σ.Ε.Π. Ε.Α.Π.

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής

Δρ. Νικόλαος Κουλούρης

Αναπλ. Καθηγητής ΔΠΘ

Μέλος Σ.Ε.Π. Ε.Α.Π.

*Μελέα Φιλάνθη, «Η διαφθορά των κρατικών αξιωματούχων
και των δικαστικών λειτουργών ως βασικές παράμετροι των
εγκλημάτων των ισχυρών.»*

Στους γονείς μου εκεί ψηλά...

*Στον Λευτέρη και τον Μάριο για την υπομονή
που επέδειξαν και σε αυτό το μεταπτυχιακό...*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο όρος «εγκλήματα των ισχυρών» χρησιμοποιείται, προκειμένου να περιγράψει ένα ευρύ φάσμα εγκλημάτων, όπως το οικονομικό και το κρατικό-εταιρικό έγκλημα, τα εγκλήματα του λευκού κολάρου, καθώς και κάποιες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος. Κύριο χαρακτηριστικό τους αποτελεί το γεγονός ότι οι δράστες τους, αν και παραβιάζουν τη νομοθεσία, είναι αυτοί που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωσή της. Επιπλέον, εκτός από την κοινωνική κατασκευή του νόμου, η παγκοσμιοποιημένη οικονομία και το σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα διευκολύνουν τη διάπραξη αυτών των εγκλημάτων, αφού παρέχουν δυνατότητες συγκάλυψης, συντείνοντας στην ατιμωρησία τους. Συνεπεία τούτου, μολονότι η εγκληματικότητα των ισχυρών προξενεί τεράστια κοινωνική βλάβη, πλήττοντας τους δημοκρατικούς θεσμούς, καθώς και θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, όπως την ισότητα των πολιτών έναντι του νόμου, εντούτοις δεν τυποποιείται ποινικά. Η τέλεση των εν λόγω εγκλημάτων επιτυγχάνεται μέσω της ενεργοποίησης μηχανισμών διαφθοράς εντός τόσο του πολιτικού συστήματος όσο και του συστήματος απονομής δικαιοσύνης.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει τη βαρύνουσα σημασία της διαφθοράς των πολιτικών αξιωματούχων και των δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι καταχρώμενοι την εξουσία που διαθέτουν ως θεσμικοί φορείς, συμβάλλουν στην ενδυνάμωση και στην εξάπλωση της εγκληματικότητας των ισχυρών. Προς τούτο, γίνεται μνεία σε βασικές εγκληματολογικές θεωρίες, που εξηγούν σε μεγάλο βαθμό τη διαφθορά και την εγκληματικότητα των ισχυρών, ήτοι στη θεωρία της διαφορικής συναναστροφής του Sutherland, στη θεωρία της ανομίας και της πολιτικής μηχανής “BOSS” του Merton, στη θεωρία της συμβίωσης της νομιμότητας με την παρανομία του Chambliss. Επιπρόσθετα, παρατίθενται υποθέσεις από την ελληνική πραγματικότητα, όπως αυτές των Ζωνιανών, της Siemens, των επισφαλών δανειοδοτήσεων των κομμάτων, των παραδικαστικών κυκλωμάτων Ι και ΙΙ, του πορίσματος Φλούδα, οι οποίες, κατά την άποψη της γράφουσας, θεωρούνται αντιπροσωπευτικές της διαπλοκής της πολιτικής και της δικαστικής εξουσίας τόσο μεταξύ τους όσο και με τα ισχυρά οικονομικά συμφέροντα.

Λέξεις Κλειδιά

Εγκλήματα των ισχυρών	Ατιμωρησία	Βλάβη	Ανισότητα
Πολιτική διαφθορά	Δικαστική διαφθορά	Κατάχρηση εξουσίας	

ABSTRACT

The term “crimes of the powerful” refers to a large scale of crimes, like the financial and the state-corporate crime, the white-collar crimes and some kinds of organized crime. The main feature of these crimes is the fact that the powerful criminals although violate the law are these people who shape the legislation rules. In addition to the law-making focusing the interests of the powerful social class, the globalization of economy and the modern financial credit system make easier the committing of these crimes because they provide the necessary crime concealment and impunity capabilities. Therefore despite the fact that the criminality of the powerful provoke huge social harm, undermining democracy and basic human rights such as the equality of citizens against the law it is not criminalized.

The perpetration of the crimes of the powerful is achieved through the activation of corruption procedures specially in political and justice systems. The main issue of this thesis is to highlight the importance of political and judicial corruption emphasizing the fact that the political officials and judicial officers abuse their power contributing in this way to the strengthening and the spread of the criminality of the powers.

In order to serve the purpose of this thesis is pointed to the basic criminal theories about the criminality of the power and the corruption, such as the Sutherland's differential association theory, Merton's boss and social strain theory of deviance and anomy, Chambliss's theory about the symbiotic relationship between criminal law and criminal behavior. Further we will address issues from Greek political and judicial reality like Zoniana case, Siemens case, underground financing of the Greek parties, the “para-judicial” network I and II and finally Flouda's finding. These issues represent the shady relationship on the one hand between political and judicial power, on the other hand among political, judicial power and powerful private financial interests.

Key Words

Crimes of the powerful

Impunity

Harm

Inequality

Political corruption

Judicial corruption

Abuse

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	vi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ & ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ.....	viii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 : ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ: Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ.

1.1. Η ΦΥΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.....	4
1.2. Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΙΝΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.....	6
1.3. Η ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΑΦΑΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ	8
1.4. Η ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΛΙΤ	10
1.5. Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΩΣ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.....	13
1.6. Η ΒΛΑΒΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ	14

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 : Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.

2.1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.....	16
2.2. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΜΕΡΤΟΝ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ 2.2.1. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΡΤΟΝ.....	19
2.2.2. Η ΕΞΩΝΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΗΣ «BOSS».....	20
2.3. Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ....	22
2.3.1. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	22
2.3.2. Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.	23

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 : Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ.

3.1. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΩΣ ΣΥΝΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ ΔΙΑΠΛΟΚΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ	26
3.2. ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ....	29
3.3. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ	

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ...	31
3.3.1. ΥΠΟΘΕΣΗ SIEMENS	31
3.3.2. ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΣ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ	35
3.4. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΩΣ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΠΕΡΙΛΑΙΜΙΟΥ ΚΑΙ ΩΣ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.....	38

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 : Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ.

4.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.....	41
4.2. ΤΟ ΠΑΡΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΚΥΚΛΩΜΑ ΩΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ.	43
4.3. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	48
4.3.1. ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ.	48
4.3.2. ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΩΣΗΣ	50
4.3.3. ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.....	51

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 : ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΤΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ.

5.1. Η ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΑΠΑΞΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	54
5.2. Ο ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.	55
5.2.1. Η ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.	56
5.3. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.....	58
5.4. ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΚΡΙΤΙΚΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	60

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	62
-----------------------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	65
--------------------------------------	----

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ- ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΑΤΕ	Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος
Δις	Δισεκατομμύριο
Δρχ.	Δραχμές
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
Εκ.	Εκατομμύρια
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΤΕ	Εθνική Τράπεζα Ελλάδος
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.	Νόμος
ΝΔ	Νέα Δημοκρατία
Παρ.	Παράγραφος
ΠΑΣΟΚ	Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
GRECO	Group of States against Corruption

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μεταβολές που επήλθαν εντός του κοινωνικού γίγνεσθαι, ως επακόλουθο της διεθνοποίησης της οικονομίας, της επικράτησης των αρχών του νεοφιλελεύθερου καπιταλιστικού συστήματος, αλλά και της ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές διαδικασίες, διαμόρφωσαν το κατάλληλο περιβάλλον για την ευδοκίμηση νέων κατηγοριών εγκλημάτων, εντός των οποίων εντάσσονται και τα εγκλήματα των ισχυρών.

Όπως επισημαίνει ο Bourdieu (2002, p. 128), η παγκοσμιοποίηση συνιστά προϊόν μίας πολύ καλά μεθοδευμένης πολιτικής διαδικασίας, η οποία αποσκοπεί στην υποταγή των κυβερνήσεων και συνακόλουθα των πολιτών στους διεθνείς οργανισμούς, στις δυνάμεις της ελεύθερης αγοράς, καθώς και σε παγκόσμια ισχυρά οικονομικά δίκτυα. Ως εκ τούτου, έννοιες όπως φιλελευθερισμός, απελευθέρωση και απορρύθμιση απολύουν την πραγματική τους διάσταση και χρησιμοποιούνται με γνώμονα την ικανοποίηση των συμφερόντων των πολιτικά και οικονομικά ισχυρών. Αυτές οι συνθήκες, αφενός ευνοούν την ευδοκίμηση των εγκλημάτων των ισχυρών παράλληλα με τη λειτουργία των νόμιμων θεσμών και αφετέρου δυσχεραίνουν την εξιχνιάσή τους, συγκαλύπτοντας τις βλαπτικές συνέπειές τους για έναν απροσδιόριστο αριθμό θυμάτων. Τα εγκλήματα των ισχυρών είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με το έγκλημα της διαφθοράς των πολιτικών προσώπων και των δικαστικών λειτουργών, η οποία συνιστά αναγκαίο εργαλείο για τη διάπραξή τους.

Διά της παρούσης διπλωματικής εργασίας, η οποία αποτελείται από πέντε κεφάλαια, εξετάζεται η διασύνδεση της διαφθοράς που παρατηρείται στους κόλπους της πολιτικής και της δικαστικής εξουσίας με την εγκληματικότητα των ισχυρών.

Δεδομένου ότι τα εγκλήματα των ισχυρών δεν τυποποιούνται ποινικά ούτε στο εσωτερικό ούτε στο διεθνές δίκαιο, στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η εννοιολογική προσέγγιση αυτών και η ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών τους. Επιπλέον, παρουσιάζονται συνοπτικά οι απόψεις βασικών εκπροσώπων της νέας Κριτικής Εγκληματολογίας, που οδήγησαν στην ανάδειξη των εν λόγω εγκλημάτων και στη μεταστροφή του ενδιαφέροντος της Εγκληματολογίας από τα εγκλήματα των χαμηλότερων οικονομικοκοινωνικών τάξεων σε αυτά. Ακολούθως, αναδεικνύονται: α) η σημασία των διαδικασιών εγκληματοποίησης, που

εφαρμόζουν οι σύγχρονες κοινωνίες, προκειμένου να εξαφανισθούν τα εγκλήματα των ισχυρών οικονομικά και πολιτικά παραγόντων και φορέων β) η ατιμωρησία των παραπάνω εγκλημάτων, ως απόρροια της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας που διαθέτουν οι δράστες τους και γ) η βλάβη που προξενούν, η οποία ενδέχεται να μη γίνει ποτέ αντιληπτή από τα θύματά τους. Επιπρόσθετα, προκειμένου να δοθεί έμφαση στο καθεστώς ατιμωρησίας που απολαμβάνουν οι ισχυροί οικονομικά και πολιτικά δράστες των εν λόγω εγκλημάτων, παρατίθεται, ενδεικτικά, η υπόθεση των Ζωνιανών.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην ανάλυση του φαινομένου της διαφθοράς, εκκινώντας από την εννοιολογική της προσέγγιση. Η εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου «διαφθορά» καθίσταται δυσχερής, δεδομένου ότι η διαφθορά συνιστά έννοια «ομπρέλα», εντός της οποίας εντάσσονται πλήθος εγκληματικές συμπεριφορές, γεγονός που επιφέρει δυσκολίες και στην ποινική τυποποίηση της. Προς τούτο, λαμβάνει χώρα ο προσδιορισμός του φαινομένου της διαφθοράς μέσω των θεωριών περί ανομίας και πολιτικής μηχανής «BOSS» του Merton, δεδομένου ότι κρίνονται ως οι καταλληλότερες για την περιγραφή των πελατειακών δομών και των σχέσεων που καλλιεργούν τη διαφθορά. Επιπρόσθετα, με γνώμονα τον άξονα δωροδοκία-δωροληψία παρατίθενται οι βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις αντιμετώπισης των ως άνω εγκλημάτων σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο.

Στο τρίτο κεφάλαιο το φαινόμενο της διαφθοράς εξειδικεύεται, υπό την έννοια ότι αναλύεται η διαφθορά που εντοπίζεται εντός του πολιτικού συστήματος ως συνισταμένη της διαπλοκής μεταξύ οικονομικής και πολιτικής εξουσίας, ενώ, χρησιμοποιώντας ως αντιπροσωπευτικό παράδειγμα την υπόθεση της Siemens, προσεγγίζονται οι διαστάσεις του εν λόγω φαινομένου στη χώρα μας. Ακολούθως, υπό το πρίσμα των υπόγειων χρηματοδοτήσεων των πολιτικών κομμάτων περιγράφονται οι πελατειακές σχέσεις που δημιουργούνται ως απόρροια της κατάχρησης εξουσίας των πολιτικών, οι οποίοι ανταλλάσσουν δημόσιους πόρους, εξασφαλίζουν τη διατήρηση της θέσης τους, καθώς και των πολιτικών και οικονομικών προνομίων τους.

Η διερεύνηση των μηχανισμών και των παραγόντων που συμβάλλουν στην ευδοκίμηση της διαφθοράς, η οποία εντοπίζεται στου κόλπους του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, αποτελεί το περιεχόμενο του τετάρτου κεφαλαίου. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται

ενδεικτικά μεταξύ άλλων υποθέσεων και αυτές των παραδικαστικών κυκλωμάτων, καθώς και το πόρισμα Φλούδα, με απώτερο στόχο την εις βάθος κατανόηση του φαινομένου της διαφθοράς των δικαστικών λειτουργών.

Στο πέμπτο κεφάλαιο επιχειρείται συγκριτική αποτίμηση μεταξύ της πολιτικής και της δικαστικής διαφθοράς, ενώ δίδεται έμφαση τόσο στη χειραγώγηση του έργου της δικαιοσύνης από την πολιτική εξουσία όσο και στους μηχανισμούς προστασίας της διαφθοράς, που αναπτύσσονται εντός του πολιτικού συστήματος και του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Επιπρόσθετα, προσεγγίζονται κριτικά και οι δύο μορφές διαφθοράς.

Η παρούσα διπλωματική θα ολοκληρωθεί με τον επίλογο υπό μορφή συμπερασμάτων από την ανάλυση που προηγήθηκε.

1. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ: Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ.

1.1. Η ΦΥΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.

Τα εγκλήματα των ισχυρών συνιστούν μία ιδιάζουσα κατηγορία σοβαρής παραβατικότητας, στην οποία συγκαταλέγεται ένα ευρύ φάσμα δράσεων και συμπεριφορών. Αφορούν σε συλλογικά οργανωμένη δραστηριότητα, ενώ απορρέουν από τις αντιφάσεις που γεννά ο καπιταλισμός στο σύγχρονο οικονομικό γίγνεσθαι (Βιδάλη, 2019, σσ. 307-309).

Η εγκληματικότητα των ισχυρών ως όρος αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ισχύ, αποσκοπώντας στην ανάδειξη (Dawn & Kauzlarich, 2016, pp. 5-11):

- ποικίλων μορφών οργανώσεων, όπως κράτη, εταιρείες, διεθνείς οργανισμοί κ.λ.π, οι οποίες, αν και αναπτύσσουν αυτόνομη εγκληματική δράση, εξαιρούνται από το πεδίο της εγκληματικής έρευνας.
- των πεδίων που λαμβάνει χώρα η εγκληματική δράση των ισχυρών, ήτοι την πολιτική, την οικονομία, το περιβάλλον και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Επιπλέον, τα κίνητρα και οι σκοποί της ως άνω εγκληματικής δράσης καθίστανται δυσδιάκριτα, ενώ σε πλείστες περιπτώσεις συνδέονται με τη συσσώρευση κεφαλαίων και την ιδιοκτησία (Γεωργούλας, 2018, σ. 97). Μάλιστα, σύμφωνα με τον Barak (2015, pp. 104-106), τα εν λόγω εγκλήματα διαπράττονται από φορείς, όπως κράτη, νομικές οντότητες, πολυεθνικές επιχειρήσεις, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, οι οποίοι δρουν με γνώμονα την μεγιστοποίηση τόσο της ισχύος τους όσο και του κέρδους τους, εκμεταλλευόμενοι τις ευκαιρίες που τους παρέχει το σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον. Η βασική διαφοροποίησή τους από τα κοινά ποινικά εγκλήματα συνίσταται στο γεγονός ότι η δράση των ανωτέρω φορέων υπερβαίνει τα όρια του νόμου.

Στους κόλπους των εν λόγω εγκλημάτων εντάσσονται τα οικονομικά εγκλήματα, η δωροδοκία, τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, η εξαπάτηση, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας,

το λαθρεμπόριο, τα κρατικοεταιρικά εγκλήματα, ο εκβιασμός, καθώς και τα εγκλήματα πολέμου (Barak, 2015, σ. 108). Δέον όπως επισημανθεί ότι, τα οικονομικά εγκλήματα, το κρατικό- εταιρικό καθώς και το οργανωμένο έγκλημα δεν προσιδιάζουν σε αμιγώς παράνομες συμπεριφορές, ενώ, λόγω των μεταξύ τους δυσδιάκριτων ορίων και της διαπλοκής τους με το κράτος και την πολιτική, δημιουργούν γκρίζες οικονομικές ζώνες, όπου η νομιμότητα συμβιώνει με την παρανομία (Chambliss, 1978, pp. 70-72). Επιπλέον, δεν αποτελούν προνόμιο μίας τάξης, υπό την έννοια της μη ταύτισής τους με μία κοινωνική κατηγορία. Συνεπώς, στο οργανωμένο έγκλημα εμπλέκονται και επιχειρηματίες και πολιτικοί, οι οποίοι ασκούν συνήθως μία νόμιμη επιχειρηματική δραστηριότητα. Από την άλλη πλευρά, το οικονομικό έγκλημα δεν τελείται αποκλειστικά από εκπροσώπους της μεσαίας και της ανώτερης αστικής τάξης, αλλά συχνά συμμετέχουν σε αυτό και εκπρόσωποι χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων που συνδέονται άμεσα με το οργανωμένο έγκλημα (Chambliss, 1978, pp. 70-72).

Περαιτέρω, στην εν λόγω παραβατικότητα περιλαμβάνονται και τα εγκλήματα της παγκοσμιοποίησης, τα οποία διαπράττονται μέσω της επιβολής οικονομικών πολιτικών από υπερεθνικούς οργανισμούς, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα. Οι εν λόγω πολιτικές αντανakλούν τα συμφέροντα και τις επιδιώξεις των πολυεθνικών οικονομικών φορέων και των ισχυρών κρατών, τα αποτελέσματά τους ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις σε ολόκληρους πληθυσμούς, ενώ συχνά συνοδεύονται από απώλειες ζωών, ιδίως σε αναπτυσσόμενες χώρες, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος κ.λ.π (Friedrichs, 2007, pp. 163-176).

Για την εξάπλωση των ως άνω εγκληματικών δραστηριοτήτων καθίσταται απαραίτητη η σύμπραξη του κράτους, η χειραγωγή της νομοθεσίας, η αδραναποίηση της εφαρμογής των νόμων, η επιλεκτικότητα του ποινικοκατασταλτικού συστήματος, καθώς και οι κρυφές χρηματοδοτήσεις των κομμάτων (Βιδάλη, 2017, σσ. 130-132).

1.2. Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΙΝΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.

Το ενδιαφέρον της Εγκληματολογίας αρχικά στράφηκε στην ανάλυση του συμβατικού εγκλήματος, δηλαδή του εγκλήματος, που τυποποιείται είτε σε ποινικούς κώδικες είτε σε ειδικούς ποινικούς νόμους. Υπό αυτό το πρίσμα, οι δράστες του συμβατικού εγκλήματος προέρχονται από τα χαμηλότερα οικονομικοκοινωνικά στρώματα, δε διαθέτουν οποιοδήποτε είδος εξουσίας, ενώ επιδίδονται στην τέλεση κοινών εγκλημάτων για διαφορετικούς λόγους, με γνώμονα το διαπροσωπικό στοιχείο. Οι εν λόγω δράστες συγκροτούν την εγκληματικότητα του δρόμου (Αντωνοπούλου, 2018, σσ. 356-61).

Οι πρώτες εγκληματολογικές θεωρίες εστίαζαν κυρίως στα χαρακτηριστικά του ατόμου - εγκληματία καθώς και στις αιτίες που το ωθούν στο έγκλημα, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην εγκληματικότητα του δρόμου, στην εγκληματικότητα δηλ. που αναπτύσσεται στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας (Κασσάπογλου, 2016, σ. 2551). Η εγκληματικότητα του δρόμου απασχόλησε του εγκληματολόγους έως τη δεκαετία του 1930. Μέχρι τότε οι θεωρίες που είχαν διατυπωθεί εξηγούσαν τα χαρακτηριστικά της εγκληματικότητας των χαμηλών κοινωνικά στρωμάτων, δε μπορούσαν, όμως, να προσεγγίσουν την οικονομικής φύσεως εγκληματικότητα, που εμφανιζόταν στα υψηλά κοινωνικά στρώματα.

Ο Edwin Sutherland, Αμερικανός Κοινωνιολόγος έστρεψε το ενδιαφέρον της Εγκληματολογίας προς την εγκληματικότητα του λευκού κολάρου (Βιδάλη, 2013, σ. 120). Ο όρος εγκλήματα του λευκού κολάρου (ή του λευκού περιλαιμίου) χρησιμοποιήθηκε από τον Sutherland, προκειμένου να περιγράψει τα οικονομικά εγκλήματα που τελούνται από άτομα υψηλού οικονομικού και κοινωνικού κύρους, στο πλαίσιο της εργασίας τους (Sutherland, 1945, pp. 132-133). Ο ανωτέρω παρατήρησε ότι, η εγκληματική συμπεριφορά αυτών των ατόμων δεν ήταν φανερή, δηλ. δύσκολα μπορούσε να αποκαλυφθεί, αλλά και αν ακόμα αυτό συνέβαινε, οι δράστες σπάνια τιμωρούνταν, αφού ο νόμος εξασφάλιζε διαφορετική εφαρμογή σε αυτούς συγκριτικά με τους εγκληματίες του δρόμου (Sutherland, 1945, pp. 136-137).

Σύμφωνα με τη θεωρία της διαφορικής συναναστροφής του Sutherland, το έγκλημα διδάσκεται μέσα από μηχανισμούς, που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της ίδιας κοινωνικής ομάδας. Οι μηχανισμοί αυτοί διαφοροποιούνται μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων. Η εκμάθηση του εγκλήματος λαμβάνει χώρα, όταν το άτομο αλληλεπιδρά και επικοινωνεί με άλλα άτομα του περιβάλλοντός του κατά τη διαδικασία κοινωνικοποίησής του (Βασιλαντωνοπούλου, 2014, σσ. 63-64). Έτσι, το άτομο λειτουργεί παραβατικά, διότι συναναστρέφεται με άτομα που παραβιάζουν τον νόμο. Υπό αυτή την οπτική, η εγκληματικότητα του λευκού κολάρου διαφοροποιείται από την κοινή εγκληματικότητα, λόγω του ότι η εκμάθηση του εγκλήματος, ως απόρροια της ταξικής δομής της κοινωνίας, πραγματοποιείται μέσω διαφορετικών αξιών και προτύπων συμπεριφοράς που προωθούνται εντός των κοινωνικών τάξεων (Sutherland, 1940, pp. 1-12). Επομένως, άτομα προερχόμενα από χαμηλά κοινωνικά στρώματα, που βιώνουν συνθήκες κοινωνικής αποστέρησης, αναπτύσσουν παραβατικές συμπεριφορές, επειδή εκτίθενται σε αυτές, μέσω της συναναστροφής τους με παρέες συνομιλήκων παραβατών. Στον αντίποδα, οι εγκληματίες του λευκού περιλαιμίου, που στην πλειοψηφία τους προέρχονται από εύπορες οικογένειες, αναπτύσσουν παραβατικές συμπεριφορές, οι οποίες συνιστούν πρακτικές της επιχειρηματικής τους δράσης (Sutherland, 1940, pp. 1-12).

Ο Sutherland μέσω της εγκληματικότητας του λευκού κολάρου αναδεικνύει τα εγκλήματα των ισχυρών, οι οποίοι εκμεταλλευόμενοι την οικονομική και πολιτική ισχύ τους, έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν την νομοθετική διαδικασία, τόσο ως προς τη διαμόρφωση των νομοθετημάτων όσο και ως προς την εφαρμογή τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα εν λόγω εγκλήματα να εκφεύγουν της ποινικής διαδικασίας, ενώ οι συνέπειες τους ενδέχεται να μην γίνουν ποτέ αντιληπτές (Sutherland, 1945, σσ. 132-137).

Στις δεκαετίες που ακολούθησαν, το ενδιαφέρον της Εγκληματολογίας μετατοπίστηκε από το άτομο εγκληματία στο κράτος και τον τρόπο που αυτό αντιλαμβάνεται και αντιμετωπίζει το εγκληματικό φαινόμενο, τόσο σε επίπεδο παραγωγής νομοθετημάτων, που αποσκοπούν στη ρύθμιση του εγκλήματος, όσο και σε επίπεδο θεσμών στους οποίους έχει ανατεθεί η εφαρμογή συγκεκριμένων αντεγκληματικών πολιτικών (Χουλιάρας, 2019, σ. 64).

Η νέα Κριτική Εγκληματολογία εστίασε στη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ του εγκλήματος και των συμφερόντων των ισχυρών, ενώ ανέδειξε τη σύμπραξη κυβερνήσεων και

επιχειρηματιών σε δραστηριότητες, οι οποίες επιφέρουν τεράστια κοινωνική βλάβη (Βασιλαντωνοπούλου, 2014, σσ. 106-118). Οι εκπρόσωποί της θεωρούν ότι τα εγκλήματα των ισχυρών, είτε εκδηλώνονται ως επιχειρηματική απόκλιση είτε ως πολιτικά ή οικονομικά σκάνδαλα, συνιστούν ενδείξεις δομικών ανισοτήτων εντός του οικονομικού και κοινωνικού γίγνεσθαι. Τέτοιου είδους ανισότητες αποτελούν παράγοντες εγκληματογένεσης και γι' αυτόν τον λόγο οι παράμετροι της εξουσίας και του κέρδους στον ορισμό του εγκλήματος των ισχυρών κρίνονται εξαιρετικά σημαντικές (Γεωργούλας, 2019, σ. 41).

1.3. Η ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΑΦΑΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.

Ο Vold θεωρεί ότι η σύγκρουση αποτελεί δομικό στοιχείο της κοινωνικής πραγματικότητας, υπό την έννοια ότι εντός του κοινωνικού συνόλου αλληλοσυγκρούονται συμφέροντα διαφορετικών κοινωνικών ομάδων. Κάποιες μορφές συγκρούσεων, όπως φυλετικές ή εθνοτικές, εργασιακές κ.λ.π δεν οδηγούν στην απονομή της ιδιότητας του εγκληματία. Η απόδοση της εν λόγω ιδιότητας είναι προϊόν της άνισης κατανομής εξουσίας. Ως εκ τούτου, οι εξουσιαστικές σχέσεις αποτελούν καταλυτικό παράγοντα που επηρεάζει τόσο τη νομοθέτηση όσο και τη διαδικασία της εγκληματοποίησης (Κουλούρης, 2019, σσ. 30-31).

Σύμφωνα με τον Box (1983, pp. 1-15), αφενός το εγκληματικό φαινόμενο δεν εξαντλείται στα εγκλήματα του δρόμου, αφετέρου ο ποινικός νόμος εγκληματοποιεί μία κατηγορία συμπεριφορών, που προξενούν βλάβη και θέτει εκτός ελέγχου συμπεριφορές, οι οποίες υιοθετούνται από ισχυρούς οικονομικά και πολιτικά δρώντες, όπως τα κράτη και οι επιχειρήσεις. Η διαδικασία της εγκληματοποίησης εκλαμβάνεται ως μέθοδος που χρησιμοποιεί το ίδιο το κράτος, προκειμένου να θέσει υπό έλεγχο τις «επικίνδυνες» κοινωνικές τάξεις. Υπό αυτό το πρίσμα, αφενός το έγκλημα είναι αποτέλεσμα κοινωνικής κατασκευής και αφετέρου η εγκληματοποίηση προηγείται της εγκληματικής συμπεριφοράς. Επομένως, οι εκάστοτε κοινωνικές επιταγές είναι αυτές που καθορίζουν ποιες συμπεριφορές θα εισαχθούν εντός του ποινικοκατασταλτικού συστήματος (Κουκουτσάκη, 2014).

Από την άλλη πλευρά, οι φορείς κοινωνικού ελέγχου εστιάζουν στα συμβατικά εγκλήματα, των οποίων οι δράστες ανήκουν σε κατώτερες οικονομικά και κοινωνικά τάξεις, ενώ αποφεύγουν να ασχοληθούν με την παραβατικότητα του λευκού περιλαίμιου και το οργανωμένο έγκλημα, αναπαράγοντας, με αυτόν τον τρόπο τις σχέσεις εξουσίας που αναπτύσσονται στην εκάστοτε κοινωνική, οικονομική και πολιτική πραγματικότητα (Michalowski & Kramer, 2007, pp. 202-209).

Μάλιστα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Gordon (1973, pp. 163-186), το έγκλημα αποτελεί μία ορθολογική απάντηση στην κοινωνία του καπιταλισμού, ενώ δεν αποτελεί πρόβλημα μόνο της εργατικής τάξης, άσχετα αν παρουσιάζεται ως τέτοιο. Αυτό γίνεται, προκειμένου να περνούν απαρατήρητα τα εγκλήματα της αστικής τάξης. Στην πραγματικότητα το έγκλημα εντοπίζεται σε όλες τις κοινωνικές τάξεις. Διαφέρει όμως ως προς το είδος του, ανάλογα με την κοινωνική προέλευση του δράστη.

Κατά τον Becker, όπως αναφέρει ο Δασκαλάκης (1985, σσ. 18-19), ο χαρακτηρισμός μίας συμπεριφοράς ως παρεκκλίνουσας ή μη συνιστά απόρροια των αντιλήψεων μίας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας. Επομένως, οι φορείς του ποινικοκατασταλτικού συστήματος (αστυνομία, δικαστικό και σωφρονιστικό σύστημα), καθώς και οι φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου αποδίδουν τον χαρακτηρισμό – ετικέτα του εγκληματία στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα (Δασκαλάκης, 1985, σσ. 18-19).

Επιπρόσθετα, οι ασθενέστερες κοινωνικά τάξεις καθίστανται περισσότερο τρωτές έναντι του ποινικού στιγματισμού, δεδομένου ότι οποιαδήποτε εγκληματική δραστηριότητα τους τελείται σε συνθήκες υψηλής θέασης. Το αντίθετο συμβαίνει όσον αφορά στην εγκληματικότητα των προνομιούχων τάξεων, η οποία, για να υποπέσει στην αντίληψη των αρχών, θα πρέπει να προηγηθεί σχετική καταγγελία από το θύμα (Κουκουτσάκη, 2014).

Όπως αναφέρει ο Chambliss (2004, pp. 241-244), οι νόμοι είναι καθοριστικοί για το ποιες πράξεις θεωρούνται έγκλημα, δεδομένου ότι χωρίς αυτούς δε θα υπήρχε έγκλημα. Επιπλέον, η ύπαρξη του εγκλήματος είναι απόρροια του χαρακτηρισμού συγκεκριμένων πράξεων ως εγκληματικών από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Σε μία καπιταλιστική κοινωνία η λειτουργία του ποινικού συστήματος, καθορίζεται από τη σύγκρουση μεταξύ των κοινωνικών τάξεων, την

κοινωνική κατασκευή του νόμου, τη σχέση μεταξύ πολιτικής και οικονομικής εξουσίας με το έγκλημα, καθώς και από τη συμβιωτική σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας (Κουλούρης, 2019, σ. 32).

Επιπλέον, οι καπιταλιστικές κοινωνίες είναι συγκρουσιακές κοινωνίες, που χαρακτηρίζονται από κοινά αποδεκτούς κανόνες, οι οποίοι είναι ανταγωνιστικοί. Ως εκ τούτου, το ποινικό σύστημα τυποποιεί κανόνες, οι οποίοι, ενίοτε, ενδέχεται να τυγχάνουν ευρείας αποδοχής ή περιορισμένης αναγνώρισης ή ακόμη και απόρριψης από συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες. Σε αυτό το περιβάλλον, το ποινικό δίκαιο εκφράζει κοινά αποδεκτούς κανόνες, οι οποίοι αντανakλούν τις αξίες και τις απόψεις των κοινωνικών ομάδων που κυριαρχούν κατά τη νομοθέτηση και εφαρμογή του. Υπό αυτό το πρίσμα, τίθενται υπό αμφισβήτηση βασικές αρχές του ποινικού δικαίου, όπως η ισότητα όλων των πολιτών απέναντι στον νόμο και η προστασία των διαφορετικών συμφερόντων που πρεσβεύουν όλες οι κοινωνικές ομάδες. Έτσι, παρατηρείται το φαινόμενο, συλλογικά αγαθά, όπως η δημόσια υγεία, το καθαρό περιβάλλον, η ασφάλεια εντός του εργασιακού χώρου να απολαμβάνουν περιορισμένη ποινική προστασία ενώ, παράλληλα, κοινωνικά βλαπτικές συμπεριφορές των ανώτερων οικονομικοκοινωνικών στρωμάτων να μην τυποποιούνται ποινικά (Baratta, 1982, pp. 167-172).

1.4. Η ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΛΙΤ.

Προκειμένου να περιγράψει τα εγκλήματα των ισχυρών ο David Simon εισήγαγε τη θεωρία της παρέκκλισης των ελίτ (Χουλιάρας, 2019, σσ. 69-70). Ως παρέκκλιση των ελίτ νοούνται οι πράξεις των ανωτέρων κοινωνικών στρωμάτων, ή ατόμων που δρουν για λογαριασμό τους, οι οποίες στην πλειοψηφία τους δεν τυποποιούνται ποινικά, ενώ παραβιάζουν την αστική και διοικητική νομοθεσία ή θεωρούνται ηθικές εκτροπές. Οι πράξεις αυτές τελούνται είτε για προσωπικό όφελος είτε για τη μεγέθυνση της εξουσίας, του κέρδους ή ακόμη και της επιρροής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, που διοικούνται από τις ελίτ. Οι εν λόγω συμπεριφορές δεν είναι εύκολο να εντοπιστούν από τις διωκτικές αρχές, αλλά και όταν ακόμη εντοπιστούν, οι επερχόμενες κυρώσεις είναι ηπιότερες σε σύγκριση με αυτές που εφαρμόζονται στους κοινούς εγκληματίες (Χουλιάρας, 2019, σσ. 69-70) .

Ως εκ τούτου η ατιμωρησία των εγκλημάτων των ισχυρών είναι απότοκο της οικονομικής και πολιτικής ισχύος τους, που τους επιτρέπει να αποφεύγουν την εγκληματοποίηση της δράσης τους. Η ατιμωρησία δεν θα πρέπει να γίνεται αντιληπτή μόνο υπό την έννοια της έλλειψης απόδοσης ποινικής, αστικής, διοικητικής ευθύνης στους δράστες, αλλά και ως ένδειξη αυθαιρεσίας και καταχρηστικής θεώρησης της εξουσίας που αυτοί διαθέτουν (Χουλιάρας, 2019, σ. 72).

Οι αθέμιτες πρακτικές που χρησιμοποιούν οι ισχυροί, προκειμένου να ικανοποιήσουν τα συμφέροντά τους, δεν αντιμετωπίζονται ως εγκλήματα ούτε από τα ποινικά δικαστήρια ούτε και από την κοινή γνώμη. Ενίοτε, τέτοιου είδους συμπεριφορές τυγχάνουν συμβολικής ποινικοποίησης, υπό την έννοια της απόδοσης ανώδυνων πολιτικών ή ηθικών ευθυνών, η οποία δεν είναι αρκετή για να στιγματιστούν κοινωνικά οι εμπλεκόμενοι (Sutherland, 1945, σσ. 132-139). Άλλοτε, όπως συμβαίνει κυρίως σε περιόδους κρίσεων τιμωρούνται μεμονωμένοι κρατικοί ή οικονομικοί παράγοντες, οι οποίοι διαδραματίζουν ρόλο αποδιοπομπαίου τράγου, συνεισφέροντας στη νομιμοποίηση της πολιτικής διαδικασίας. Ταυτόχρονα, τα ΜΜΕ εμφανίζουν τις εν λόγω εγκληματικές δράσεις ως σκάνδαλα, τα οποία αποτελούν τις ελάχιστες εξαιρέσεις στον κανόνα της ορθής άσκησης πολιτικής εξουσίας (Αλοσκούφης, 2019, σ. 89).

Αξίζει να επισημάνουμε ότι, τα εγκλήματα των ισχυρών απολαμβάνουν υψηλής αθεατότητας και μικρής κοινωνικής απαξίας, δεδομένου ότι καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής η απόδειξη της εγκληματικής διάστασης των εν λόγω πρακτικών (Βιδάλη, 2017, σσ. 74-76). Αυτού του είδους η εγκληματικότητα εδράζεται σε κοινωνικές σχέσεις και πρακτικές, οι οποίες διευκολύνουν τη συγκάλυψη της, ενώ οι δράστες εντάσσονται σε δίκτυα απρόσωπων σχέσεων, μέσω των οποίων η εγκληματική διάσταση των πράξεων τους υποβαθμίζεται. Ταυτόχρονα, η οικονομική ισχύς, η εξουσία και η αλληλοϋποστήριξη στο πλαίσιο των ως άνω δικτύων ενδυναμώνονται και αναπαράγονται με τρόπους αδιαφανείς, με συνέπεια την ενοχοποίηση των πιο ευάλωτων μελών των εν λόγω συστημάτων παρανομίας (Βιδάλη, 2019, σ. 314).

Προς επίρρωση τούτων παρατίθεται η υπόθεση των Ζωνιανών της Κρήτης, η οποία συνιστά τρανό παράδειγμα, αφενός της μακροχρόνιας διαπλοκής ισχυρών επιχειρηματιών, εκπροσώπων της πολιτικής εξουσίας και του ποινικοκατασταλτικού συστήματος με μέλη του

οργανωμένου εγκλήματος και αφετέρου της ατιμωρησίας που συνοδεύει την εγκληματικότητα των ισχυρών. Πιο συγκεκριμένα, στα Ζωνιανά, αστυνομικοί της ευρύτερης περιφέρειας συνεργάζονταν επί σειρά ετών με εμπόρους-καλλιεργητές κάνναβης, σκηνοθετώντας την ανακάλυψη κατασκευασμένων φυτειών χασίς, αποσκοπώντας στην παραπλάνηση των αρχών. Με αυτόν τον τρόπο οι αστυνομικοί αφενός παρουσίαζαν έργο στην κεντρική διοίκηση της Αθήνας και αφετέρου οι καλλιεργητές χασίς δρούσαν ανενόχλητοι στις πραγματικές φυτείες, τις οποίες καθιστούσαν απροσπέλαστες με τη χρήση βίας (Λαμπρόπουλος, 2008). Περαιτέρω, η εμπλοκή των αστυνομικών αρχών με τους καλλιεργητές και εμπόρους κάνναβης αφορούσε και σε «στημένες» αποφυλακίσεις, δεδομένου ότι, οι πληροφορίες που λάμβαναν κάθε φορά οι αρχές για τις χασισοφυτείες, προέρχονταν από κρατούμενους εμπόρους χασίς, οι οποίοι αποφυλακίζονταν γρηγορότερα, λόγω της συνεργασίας τους με την αστυνομία. Όταν η εν λόγω κατάσταση έγινε αντιληπτή, έλαβε χώρα επιχείρηση των Ειδικών Αστυνομικών Δυνάμεων από την Αθήνα, κατά την οποία τραυματίστηκαν σοβαρά τρεις αστυνομικοί, ενώ είκοσι πέντε Ζωνιανοί τέθηκαν υπό κράτηση για διακίνηση ναρκωτικών και οπλοκατοχή (Λαμπρόπουλος, 2008). Ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας και διατελέσας εκείνη την περίοδο Υπουργός Εσωτερικών, κ. Προκόπης Παυλόπουλος, δήλωσε σε συνέντευξή του ότι, η Κυβέρνηση είχε ανεχτεί για πολλά χρόνια τη μη εφαρμογή του νόμου, όχι μόνο στα Ζωνιανά αλλά και σε άλλες περιοχές της Κρήτης, ενώ υποσχέθηκε ισχυρή και αποτελεσματική αστυνομική προστασία και παράλληλα εξάλειψη της εγκληματικότητας (European Commission, 2010, σ. 243). Όσον αφορά στη δικαστική διερεύνηση της υπόθεσης, οι ηθικοί και φυσικοί αυτουργοί της θανατηφόρας επίθεσης κατά των Ειδικών Αστυνομικών θεωρήθηκαν άγνωστοι (Βραδέλης & Μουστάκα, 2010). Η υπόθεση των Ζωνιανών παραπέμπει στον τρόπο που δρουν εγκληματικά δίκτυα διαπλοκής συμφερόντων στην Ιταλία, εντός των οποίων εντάσσονται πολιτικοί, δικαστικοί, αστυνομικοί κ.λ.π. Οι εγκληματίες δρούσαν ανενόχλητοι, διότι οι τοπικές αρχές, υπό την πίεση πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων και μελών του Κοινοβουλίου, επιδείκνυαν ανοχή σε τέτοιου είδους εγκληματικές συμπεριφορές (European Commission, 2010, σ. 243). Δέον όπως επισημανθεί ότι, η κατάσταση στα Ζωνιανά, μέχρι και σήμερα, δεν έχει μεταβληθεί, αφού οι καλλιεργητές χασίς συνεχίζουν το «έργο» τους, ενώ οποιεσδήποτε αστυνομικές έφοδοι στην περιοχή προκαλούν την εξέγερση των κατοίκων (iefimerida.gr, 2022).

1.5. Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΩΣ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.

Η παράνομη δράση των ισχυρών ευδοκιμεί σε ένα περιβάλλον ευρείας εγκληματικότητας, όπου το αρχικό έγκλημα εξαφανίζεται, ενώ η διάπραξη των εγκλημάτων τους, αξιοποιώντας τα νέα πληροφοριακά και τεχνολογικά δεδομένα, λαμβάνει χώρα μέσα από κύριες και υποστηρικτικές παράνομες δραστηριότητες (Βιδάλη, 2019, σσ. 308-309). Έτσι, παράλληλα με τις παραδοσιακές τεχνικές για την εξιχνίαση της εγκληματικότητας των ισχυρών επιστρατεύονται και νέες, καθώς και ερευνητικές διαδικασίες, όπως η ποιοτική και χρηματοοικονομική έρευνα, η ανακριτική υπολογιστών, η εξόρυξη δεδομένων, οι οποίες επιτρέπουν την άντληση στοιχείων αναφορικά με τα αίτια και τις οικονομικοκοινωνικές σχέσεις που διαμορφώνουν τα εγκλήματα αυτά (Βιδάλη, 2019, σσ. 310-314). Το τραπεζικό σύστημα συνιστά πολύτιμο σύμμαχο των εν λόγω εγκλημάτων, αφού στα πλαίσια της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, συνδράμει αφενός στην εξαφάνιση της διαδρομής του βρώμικου χρήματος και αφετέρου στην απόκρυψη του πραγματικού δικαιούχου της παράνομης περιουσίας. Επιπρόσθετα, παρέχει τη δυνατότητα διασφάλισης της αποκτηθείσας περιουσίας μέσω της μεταφοράς κεφαλαίων ή της σύστασης εικονικών εταιρειών σε χώρες που διατηρούν ειδικά καθεστώτα ή σε χώρες φορολογικούς παραδείσους (Μιχαλοπούλου, 2019, σσ. 336-338). Το τραπεζικό σύστημα των εν λόγω χωρών, όπως είναι η Ελβετία, το Λουξεμβούργο, τα νησιά Κεϋμαν κ.λ.π, πέραν του τραπεζικού απορρήτου, λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την προάσπιση των συμφερόντων των πελατών του. Τέτοια μέτρα αποτελούν: η κίνηση χρημάτων μεταξύ διαφόρων λογαριασμών, η διασφάλιση του τραπεζικού απορρήτου, ο κατακερματισμός των εργασιών και των πληροφοριακών συστημάτων, η τήρηση απόλυτης εχεμύθειας από πλευράς των εργαζομένων των τραπεζικών ιδρυμάτων, η γεωγραφική διάχυση των δεδομένων, η απόκρυψη ή προσεκτική κατανομή των περιουσιακών στοιχείων των πελατών του ιδρύματος, η παρακώλυση ελέγχων των τραπεζικών συναλλαγών, η αδυναμία ανίχνευσης των δεδομένων μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων, η αυτονομία των διαχειριστών των τραπεζικών λογαριασμών κ.λ.π. (Falciani & Mincuzzi, 2015, σσ. 150-170).

1.6. Η ΒΛΑΒΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Lynch & Michalowski (2006, pp. 69-79), τα εγκλήματα των ισχυρών αναφέρονται σε πρακτικές, οι οποίες, μολονότι ενέχουν σοβαρούς κινδύνους για τη συλλογική ευημερία, δεν εμπίπτουν στο πεδίο του ποινικού δικαίου, ανεξάρτητα από τη βλάβη που προξενούν σε αυτήν. Περαιτέρω, τα εταιρικά και κρατικά εγκλήματα, που απορρέουν από τη δράση του κράτους, θα πρέπει να τυγχάνουν ποινικής αντιμετώπισης ανάλογης του μεγέθους της κοινωνικής βλάβης που προκαλούν.

Επιπρόσθετα, οι εν λόγω συμπεριφορές, οι οποίες εντοπίζονται στο πεδίο κυρίως της πολιτικής και της οικονομίας, ενδέχεται να μη βγουν ποτέ στην επιφάνεια ή να συγκαλυφθούν για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, άσχετα από το αν βλάπτουν τη δημόσια υγεία, την οικονομική ευημερία, τη δημόσια ασφάλεια ή την οικονομική ευημερία (Χουλιάρας, 2019, σσ. 69-70).

Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει η Βασιλαντωνοπούλου (2016, σσ. 51-61), στο πλαίσιο των εγκλημάτων των ισχυρών, οι δράστες διαθέτουν μεγαλύτερη οικονομική ισχύ σε σχέση με τα θύματά τους, ως απόρροια αφενός της θεσμικής θέσης που κατέχουν και αφετέρου των ευκαιριών που απολαμβάνουν εντός του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου κοινωνικού περιβάλλοντος. Η εγκληματικότητα των ισχυρών στο κράτος και στην οικονομία θίγει έννομα αγαθά βαρύνουσας σημασίας για τη συνοχή του κοινωνικού συνόλου και τη δημοκρατία, ενώ επιφέρει βλάβη σε μεγάλο μέρος του κοινωνικού συνόλου (Αλοσκούφης, 2019, σ. 90).

Κατόπιν των παραπάνω, το κριτήριο της βλάβης συνιστά δομικό στοιχείο της εγκληματικότητας των ισχυρών. Μάλιστα, η βλάβη της παρέκκλισης των ελίτ, δηλ. των ατόμων που διοικούν οργανισμούς κυβερνητικού ή επιχειρηματικού χαρακτήρα, ενδέχεται να είναι (Χουλιάρας, 2019, σσ. 69-70) :

- Φυσική, της οποίας απόρροια είναι η σωματική βλάβη, η αρρώστια ή ο θάνατος.
- Οικονομική, στην οποία περιλαμβάνεται η απάτη, η κλοπή και γενικότερα οποιαδήποτε μορφή εξαπάτησης στοχεύουσα στην αφαίρεση κεφαλαίων από επενδυτές ή καταναλωτές, χωρίς την αντίστοιχη παροχή αγαθών ή υπηρεσιών.

- Ηθική, αφού η παρέκκλιση των ελίτ συνιστά αρνητικό παράδειγμα που ενισχύει την παραβατικότητα και την παρέκκλιση εντός του κοινωνικού συνόλου.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι οι ισχυροί, ανεξάρτητα από τη βλάβη που προξενούν τα εγκλήματά τους, δεν αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως εγκληματία, διότι θεωρούν ότι ενεργούν για την εξυπηρέτηση οργανωσιακών στόχων. Υπό αυτήν την οπτική, δεν αποδέχονται τον χαρακτηρισμό τους ως εγκληματία, δεδομένου ότι δε συνάδει με την επιχειρηματική ή πολιτική ιδιότητά τους (Κασσάπογλου, 2016, p. 696).

2. ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.

2.1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.

Πολύτιμο σύμμαχο στην εγκληματικότητα των ισχυρών αποτελεί η διαφθορά. Η έννοια της διαφθοράς είναι εκτενής, καθώς το περιεχόμενο της συνιστά συνάρτηση όχι μόνο των εκάστοτε πολιτικών, πολιτισμικών και κοινωνικών αντιλήψεων αλλά και του νομικού συστήματος που κυριαρχούν σε ένα κράτος. Ως εκ τούτου, καθίσταται δυσχερής ο προσδιορισμός της μέσω ενός συγκεκριμένου και ακριβούς ορισμού. Το εν λόγω φαινόμενο λαμβάνει χώρα ανεξάρτητα από την εκάστοτε πολιτική και οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους (Ακρίβου, 2023). Απότοκο της διαφθοράς αποτελεί, αφενός η νόθευση της λειτουργίας των θεσμών και των σχέσεων που εμφανίζουν κοινωνικό χαρακτήρα, υπό την έννοια της κάλυψης κοινωνικών αναγκών και αφετέρου η διάβρωση των αρχών της ισότητας και της διαφάνειας, καθώς και η καταστρατήγηση των αξιών εντός του πολιτικού συστήματος (Μπιτζιλέκης, 2010, σσ. 97,107).

Ο όρος διαφθορά είναι ευρύς και όπως περιγράφεται σε σχετική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission, 2010, p. 29), αφορά σε οποιαδήποτε μορφής συναλλαγής λαμβάνει χώρα με μη νόμιμες ενέργειες, που παραβιάζουν νόμους – κανόνες, τόσο εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς, επιδιώκοντας την απόκτηση παράνομου κέρδους των εμπλεκόμενων σε αυτήν.

Σύμφωνα με το δεύτερο άρθρο της Σύμβασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου περί σχετικών με τη διαφθορά ζητημάτων αστικού δικαίου, που κυρώθηκε στη χώρα μας με τον Ν. 2957/2001 (ΦΕΚ 260 Α΄/12.11.2001), η διαφθορά αναφέρεται σε οποιαδήποτε συμπεριφορά-ενέργεια αποσκοπεί στη χορήγηση, προσφορά ή στην επιδίωξη και στην αποδοχή, παράνομου δώρου ή άλλου ωφελήματος, καθώς και στην υπόσχεση οποιασδήποτε μη νόμιμης παροχής, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, η οποία επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην ορθή άσκηση ενός

λειτουργήματος ή στην ενδεδειγμένη συμπεριφορά του αποδέκτη της υπόσχεσης ή της παροχής του ωφελήματος (Βουλή των Ελλήνων, 2001).

Όπως αναφέρει ο Ράϊκος (2006, σ. 95), το φαινόμενο της διαφθοράς περιλαμβάνει όλες εκείνες τις αξιόποινες πράξεις, που αφορούν είτε σε εγκλήματα σχετιζόμενα με την άσκηση υπηρεσίας των δημοσίων λειτουργών είτε σε οποιοδήποτε άλλο έγκλημα περιγράφεται στον ποινικό κώδικα, για την τέλεση του οποίου οι δράστες ιδιοποιούνται τη θέση τους και τα απορρέοντα εξ' αυτής προνόμια, με γνώμονα την επίτευξη ιδιωτικών συμφερόντων (οικονομικών ή άλλων). Συνεπώς, η διαφθορά εστιάζει στην εκμετάλλευση προς ίδιον όφελος, των ευκαιριών που παρουσιάζονται λόγω της θέσης που κατέχει κάποιος, ενώ ενδέχεται να είναι είτε συστημική, υπό την έννοια ότι ενδημεί εντός του κοινωνικού ιστού, είτε να αναπτύσσεται ως πρακτική που χαρακτηρίζει τη λειτουργία ενός οργανισμού (Ruggiero & Gounev, 2012, p. 16).

Επιπρόσθετα, δεν εξαντλείται σε συγκεκριμένες πράξεις ή συμπεριφορές, ενώ καταλαμβάνει πέραν του δημοσίου και τον ιδιωτικό τομέα. Συνιστά ένα πολυσύνθετο και δυσδιάκριτο φαινόμενο, εντός του οποίου εντάσσονται πλήθος αξιόποινων δράσεων και συμπεριφορών, όπως κατάχρηση εξουσίας, δωροδοκία και δωροληψία, εκβιασμός, υπεξαίρεση, πλαστογραφία, απιστία απέναντι στην υπηρεσία κ.λ.π. Οι εν λόγω ενέργειες, χωρίς να συνιστούν εγκλήματα, εξυπηρετούν ή διευκολύνουν τον παράνομο πλουτισμό (Μαθίας Σ. , 2005, σσ. 1-17).

Περαιτέρω, η διαφθορά υπό στη στενή της έννοια εξομοιώνεται με τη δωροδοκία και τη δωροληψία δημόσιου λειτουργού με αντικείμενο (Ράϊκος, 2006, σ. 93):

- την τέλεση ή την παράλειψη τέλεσης πράξης, σχετιζόμενης με την άσκηση των υπηρεσιακών του αρμοδιοτήτων.
- οποιαδήποτε ενέργεια λαμβάνει χώρα προς εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων, η οποία αντιβαίνει στα καθήκοντά του.

Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι στην εννοιολογική προσέγγιση της διαφθοράς ενυπάρχουν στοιχεία αθέμιτου πλουτισμού, απάτης, δωροδοκίας, εκβίασης κ.λ.π, βασικό πυλώνα της αποτελεί η σχέση συναλλαγής που αναπτύσσεται μεταξύ ατόμων, όπου το ένα διαθέτει την

εξουσία να αποφασίσει, αν θα πράξει ή θα παραλείψει να πράξει με ένα συγκεκριμένο τρόπο, ενώ το άλλο προσφέρει ή υπόσχεται να προσφέρει αντάλλαγμα, προκειμένου να επηρεάσει προς συγκεκριμένη κατεύθυνση την λαμβανόμενη απόφαση (Καλλίρης, 2016, σ. 813). Επομένως, κύριο χαρακτηριστικό της αποτελεί η ύπαρξη μυστικής συναλλαγής. Υπό την ευρεία έννοια ταυτίζεται με την κατάχρηση δημόσιου αξιώματος, με απώτερο στόχο την ικανοποίηση ιδιωτικών σκοπών (τρίτων). Υποκείμενα τέτοιων δράσεων ενδέχεται να είναι είτε εκπρόσωποι της εκτελεστικής, νομοθετικής και δικαστικής εξουσίας είτε απλοί κρατικοί λειτουργοί. Η εν λόγω μορφή διαφθοράς συνδέεται με την ευνοιοκρατία, τον πελατειασμό και τον πατρογονισμό (Green & Ward, 2004, σ. 28).

Ο Μαγγανάς (2005) αναφέρει ότι κατά τον Jain, βασικές παράμετροι για την ύπαρξη της διαφθοράς αποτελούν : α) η εξουσία που διαθέτουν οι εμπλεκόμενοι β) τα κέρδη, τα οποία επιδιώκουν να αποκομίσουν μέσω της εξουσίας τους γ) ένα μη συνεκτικό και διάσπαρτο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο εγγυάται την αδυναμία εντοπισμού της διαφθοράς.

Η διαφθορά, ως έγκλημα του λευκού κολάρου, προϋποθέτει την άσκηση και κατάχρηση εξουσίας, ενώ αντανakλά τους όρους και τους εξουσιαστικούς συσχετισμούς, που επιφέρουν συγκεκριμένες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες. Μάλιστα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Bongor, κίνητρα διάπραξης του εν λόγω εγκλήματος αποτελούν το κέρδος, η απληστία και ο ανταγωνισμός (Βασιλαντωνοπούλου, 2014, σσ. 117-120).

Περαιτέρω, δύναται να εκληφθεί και ως οργανωσιακή παρέκκλιση, είτε όταν σχετίζεται με την επίτευξη επιχειρησιακών στόχων είτε όταν η επιδίωξη κέρδους, μέσω καναλιών διαφθοράς, αναδεικνύεται σε επιχειρησιακό στόχο (Zimring & Johnson, 2007, pp. 462-464). Σε αυτήν την περίπτωση συνιστά εταιρικό έγκλημα, ενώ, όταν η διαφθορά είναι απόρροια φαινομένων κατάχρησης εξουσίας κρατικών λειτουργών και κυβερνητικών αξιωματούχων με σκοπό τον προσπορισμό οικονομικού ή άλλου οφέλους, θεωρείται κρατικό έγκλημα (Πανούσης Ι. , 2012).

2.2. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΜΕΡΤΟΝ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.

2.2.1. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΡΤΟΝ.

Ο Merton θεωρεί ότι το έγκλημα είναι προϊόν της δομής της κοινωνίας, η οποία χαρακτηρίζεται από αδιέξοδα. Σύμφωνα με τη θεωρία της ανομίας που ανέπτυξε, μολονότι τα μέλη ενός κοινωνικού συνόλου διαθέτουν, σε θεωρητικό επίπεδο, τις ίδιες δυνατότητες για να εξελιχθούν οικονομικά και κοινωνικά, εντούτοις η κοινωνία δεν παρέχει σε όλους ούτε ίσες ευκαιρίες ούτε τα ίδια μέσα, προκειμένου να υλοποιήσουν τους παραπάνω στόχους. Ως εκ τούτου η ίδια κοινωνία πέφτει σε αντιφάσεις, υπό το πρίσμα του ότι δεν εκπληρώνει όλα όσα υπόσχεται (Βασιλαντωνοπούλου, 2014, σσ. 94-96).

Η ανομία κατά τον Merton είναι το επακόλουθο της έλλειψης ισορροπίας μεταξύ των στόχων που διαμορφώνονται εντός του κοινωνικού πλαισίου και των μέσων που διατίθενται στα άτομα για την επίτευξη τους (Βιδάλη, 2013, σσ. 143-149). Επομένως, ενώ οι στόχοι εμφανίζονται, αρχικά, να μην έχουν ταξικά όρια, η πρόσβαση σ' αυτούς καθορίζεται με γνώμονα τις ταξικές διαφοροποιήσεις, που χαρακτηρίζουν την εκάστοτε κοινωνική οργάνωση. Η ανακολουθία που δημιουργείται μεταξύ στόχων και μέσων, δημιουργεί μία κατάσταση ανομίας, εντός της οποίας οι θεσμοί απαξιώνονται, αποδυναμώνεται η κοινωνική συνοχή, αποδομούνται τα αξιακά πρότυπα, ενώ η αρχή της τήρησης της νομιμότητας απολύει τη σημασία της. Ταυτόχρονα, τίθεται υπό αμφισβήτηση το διαχωριστικό όριο μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας. Έτσι οι κανόνες χάνουν το κύρος τους, αφού αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην επίτευξη των στόχων σε βάρος της θεσμικής νομιμότητας. Μάλιστα, σύμφωνα με τη Βασιλαντωνοπούλου (2014, σσ. 100-106), το έγκλημα αποτελεί προϊόν της κοινωνικής δομής, η οποία χαρακτηρίζεται από αδιέξοδα.

Όπως αναφέρεται στη Βιδάλη (2013, σσ. 145-148), σε αυτήν την αντίφαση που χαρακτηρίζει το ανομικό περιβάλλον, διακρίνουμε τους εξής τρόπους αντίδρασης:

- Προσαρμογή: το άτομο διαθέτει τα απαραίτητα θεσμικά μέσα για την υλοποίηση των πολιτισμικών στόχων, τους οποίους έχει αποδεχτεί.

- **Τυπολατρία:** το άτομο διαθέτει τα θεσμικά μέσα, αλλά δεν αποδέχεται τους κυρίαρχους πολιτισμικούς στόχους.
- **Αναχωρητισμός:** το άτομο δεν έχει τα μέσα και δε συμφωνεί με τους στόχους.
- **Εξέγερση:** το άτομο, προκειμένου να επιλύσει την ένταση που δημιουργεί η ανομία, αντικαθιστά τόσο τους κυρίαρχους στόχους όσο και τα θεσμικά μέσα με νέους πολιτισμικούς στόχους και άλλα μέσα για την υλοποίησή τους.
- **Καινοτομία:** η κατάσταση, κατά την οποία το άτομο ναι μεν αποδέχεται τους πολιτισμικούς στόχους, αλλά δε διαθέτει τα μέσα για την επίτευξή τους. Η ταξική κοινωνία προσφέρει διαφοροποιημένες δυνατότητες πρόσβασης στις ευκαιρίες και τα αναγκαία μέσα για την ευόδωση των κυρίαρχων στόχων, με συνέπεια την παρανομία.

Ο Merton υποστήριξε ότι σε ένα κοινωνικό σύστημα οι θεσμοί επιτελούν εμφανείς και λανθάνουσες λειτουργίες, ενώ αυτό που θεωρείται λειτουργικό για συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, κρίνεται ως δυσλειτουργικό για κάποιες άλλες. Η διάκριση αυτή των λειτουργιών θεμελιώνεται στο γεγονός ότι, από τη στιγμή που οι εμφανείς λειτουργίες των θεσμών, δεν επιφέρουν το προσδοκώμενο αποτέλεσμα, εξυπηρετούν έτερες λανθάνουσες λειτουργίες, οι οποίες χρησιμοποιούν εναλλακτικές πρακτικές, που κρίνονται ως ανήθικες (Merton, 1968, σ. 236).

Σύμφωνα με τον Merton, η συσσώρευση πλούτου συνδέεται άρρηκτα με την απόκτηση κύρους, την κοινωνική καταξίωση και την οικονομική επιτυχία. Αυτές οι παράμετροι αποδίδουν στον πλουτισμό τον ρόλο «του κυρίαρχου ρυθμιστή» των εξουσιαστικών σχέσεων που αναπτύσσονται εντός του κοινωνικού συνόλου, ενώ οι θεσμοί δεν τυγχάνουν της ίδιας αποδοχής από όλα τα κοινωνικά στρώματα. Ως εκ τούτου, η παρέκκλιση δύναται να εκληφθεί τόσο ως νόμιμη όσο και ως εγκληματική συμπεριφορά (Βασιλαντωνοπούλου, 2014).

2.2.2. Η ΕΞΩΝΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΗ «BOSS».

Σύμφωνα με την πολιτική μηχανή «BOSS», η δυσλειτουργία που εμφανίζει ένα ταξικό κοινωνικό σύστημα να πραγματώνει ότι υπόσχεται, ενεργοποιεί τις λανθάνουσες λειτουργίες

των θεσμών, ωθώντας στη δημιουργία εναλλακτικών κοινωνικών δομών, τις οποίες εξυπηρετούν τα κανάλια της διαφθοράς. Υπό αυτήν την οπτική, η διαφθορά αναφέρεται στις εναλλακτικές οδούς, που επιλέγουν να ακολουθήσουν τα μέλη μίας κοινωνίας, με απώτερο στόχο την εισχώρησή τους στις εγκεκριμένες κοινωνικές δομές. Ο ρόλος του «BOSS» επικεντρώνεται στην οργάνωση και διατήρηση συνθηκών καλής συνεργασίας μεταξύ των κατακερματισμένων εντός της πολιτικής οργάνωσης τμημάτων εξουσίας. Επιπρόσθετα, η πολιτική μηχανή αξιοποιεί τα κενά που αφήνει η επίσημη εξουσία, δημιουργώντας σχέσεις ανταλλαγών και διευκολύνσεων, ενώ συνιστά αναπόσπαστο στοιχείο της οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης, εξυπηρετώντας δομικές δυσλειτουργίες (Merton, 1968, σσ. 126-128).

Η πολιτική μηχανή λειτουργεί εξωθεσμικά και συμβάλλει στη διατήρηση της ισορροπίας του ανομικού κοινωνικού συστήματος, μέσω της δημιουργίας ευκαιριών κοινωνικής κινητικότητας και πρόσβασης στους θεσμούς για τις χαμηλές κοινωνικές κατηγορίες, εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την ανοχή στην ανομική δράση των ισχυρών (Βασιλαντωνοπούλου Β. , 2016, σσ. 110-112).

Η εγκληματικότητα του λευκού κολάρου εντάσσεται στην καινοτομία, υπό την έννοια της επίτευξης των θεμελιωδών στόχων της οικονομικής ευμάρειας και της απόκτησης εξουσίας ακόμη και με μη θεσμοθετημένα μέσα (Βιδάλη, 2013, σ. 147).

Σε αυτό το πλαίσιο, η θέση που κατέχουν οι δράστες των εγκλημάτων των ισχυρών εντός της κοινωνικής δομής, τους επιτρέπει την πρόσβαση σε ευκαιρίες και σε μέσα για την επίτευξη των εν λόγω στόχων, δηλ. τη μεγιστοποίηση των κερδών τους και την αύξηση της ισχύος τους. Συχνά, τα μέσα που χρησιμοποιούν είναι αθέμιτα, δηλ. αντιβαίνουν στους κανόνες της νομιμότητας. Μέσω της πολιτικής μηχανής «BOSS», η επιτυχία, που ακολουθεί την πραγμάτωση των στόχων, μετατρέπει την παράνομη δράση σε νόμιμη, αφενός αφαιρώντας από αυτήν οποιαδήποτε εγκληματική διάσταση και αφετέρου νομιμοποιώντας τις μεθόδους που ακολουθήθηκαν. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται ατιμωρησία σε αυτού του είδους εγκληματική δράση (Βασιλαντωνοπούλου, 2014, σσ. 90-101).

2.3. Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

Η γιγάντωση του φαινομένου της διαφθοράς οφείλεται στις περιορισμένες δυνατότητες ανίχνευσής και ελέγχου της, τόσο σε εθνικό όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο. Επιπλέον, καθίσταται δυσχερής η μέτρηση και η αποτύπωση των κοινωνικών παραγόντων με τους οποίους συνδέεται η διαφθορά (Green & Ward, 2004, σσ. 11-21).

Όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έκθεση της, η ποινική αντιμετώπιση του αδικήματος της διαφθοράς στα κράτη μέλη της ΕΕ χαρακτηρίζεται από ανομοιογένεια, τόσο ως προς την κανονιστική προσέγγισή του όσο και ως προς τους δείκτες μέτρησης της διαφθοράς και την ακολουθούμενη μεθοδολογία αναφορικά με τη συλλογή και καταγραφή των δεδομένων, που στοιχειοθετούν το εν λόγω αδίκημα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017, σσ. 3-6). Ακόμη και στην περίπτωση που ανακαλυφθούν φαινόμενα διαφθοράς, η ποινική αντιμετώπισή τους σε επίπεδο κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι ομοιογενής, ενώ οι πρακτικές διεθνοποίησης του ποινικού χειρισμού της, μέσω των διεθνών συνθηκών για την καταπολέμησή της, συμβάλλουν στη γιγάντωσή της, συρρικνώνοντας την κρατική εξουσία και ενισχύοντας την εξουσία των παγκόσμιων κυρίαρχων ελίτ (Καρύδης & Βασιλαντωνοπούλου, 2014).

2.3.1. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.

Δεδομένης της ευρύτητας της έννοιας της διαφθοράς είναι αδύνατη η ποινική τυποποίηση όλων των μορφών με τις οποίες εκδηλώνεται. Αναφορικά με την καταπολέμηση της διαφθοράς στο διεθνές επίπεδο και με επίκεντρο τον άξονα ενεργητική και παθητική δωροδοκία των δημοσίων λειτουργών, έχουν λάβει χώρα πολλές νομοθετικές πρωτοβουλίες, οι κυριότερες των οποίων είναι οι εξής:

- Η Σύμβαση του ΟΟΣΑ σχετικά με την αντιμετώπιση της ενεργητικής δωροδοκίας των δημοσίων υπαλλήλων κατά τη διενέργεια επιχειρηματικών συναλλαγών στην αλλοδαπή, που κυρώθηκε από τη χώρα μας με τον Ν. 2656/98 (ΦΕΚ Α' 265/01.12.98), όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.3090/2002 (ΦΕΚ Α' 329/24.12.02). Όπως γίνεται

αντιληπτό, το πεδίο εφαρμογής της σύμβασης είναι αρκετά περιορισμένο και εστιάζει στην προστασία του διεθνούς ανταγωνισμού (Χατζηκώστας, 2014, σ. 679).

- Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Διαφθορά και του Πρόσθετου σε αυτήν Πρωτοκόλλου, η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 3560/2007 (ΦΕΚ Α'103/14.5.2007). Το εύρος εφαρμογής της σύμβασης καταλαμβάνει την ενεργητική και παθητική δωροδοκία των αλλοδαπών δημοσίων υπαλλήλων, των διεθνών οργανισμών και των δικαστηρίων (Χατζηκώστας, 2014, σσ. 645-646).
- Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς, η οποία ποινικοποιεί, μεταξύ άλλων, τον παράνομο πλουτισμό του δημόσιου λειτουργού. Βασική παράμετρος της εν λόγω σύμβασης, η οποία ενσωματώθηκε στο εσωτερικό μας δίκαιο με τον Ν. 3666/2008 (ΦΕΚ Α'105/10-6-2008), αποτελεί το γεγονός ότι, η ποινική αντιμετώπιση της δωροδοκίας των κρατικών λειτουργών, καθώς και των λειτουργών των διεθνών οργανισμών επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του κράτους, που έχει προσχωρήσει στην υπογραφή της σύμβασης (Χατζηκώστας, 2014, σ. 683). Αξίζει να επισημάνουμε ότι, επιδίωξη της σύμβασης ήταν μεταξύ άλλων και η υιοθέτηση αποτελεσματικών πολιτικών αφενός ευαισθητοποίησης των πολιτών σε θέματα διαφθοράς και αφετέρου πρόληψης και διεθνούς συνεργασίας για την αντιμετώπιση του φαινομένου (Βιδάλη, 2014, σ. 214).

2.3.2. Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.

Στο εγχώριο νομοθετικό πλαίσιο τα εγκλήματα της διαφθοράς, με επίκεντρο την καταπολέμηση φαινομένων δωροδοκίας και δωροληψίας των κρατικών και των δικαστικών λειτουργών, τυποποιούνται ποινικά στις ακόλουθες διατάξεις του νέου ΠΚ, ήτοι του Ν. 4619/19 (ΦΕΚ Α'95/11.06.2019), όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις των Ν. 4855/21 (ΦΕΚ Α'215/12.11.2021), Ν.4947/2022 (ΦΕΚ Α'124/23-06-2022) και Ν.5039/2023 (ΦΕΚ Α'83/3.4.2023):

- Α.** Στο τέταρτο κεφάλαιο, στο οποίο περιγράφονται τα εγκλήματα κατά των πολιτειακών και πολιτικών οργάνων, κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας, της Κυβέρνησης, της Βουλής και των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Βουλή των Ελλήνων, 2019):

- Άρθρο 158 ΠΚ αναφορικά με τη νόθευση εκλογής ή ψηφοφορίας.
 - Άρθρα 159 και 159Α ΠΚ, που αφορούν στη δωροληψία και δωροδοκία πολιτικών προσώπων.
- Β.** Στο πέμπτο κεφάλαιο, το οποίο αφορά σε προσβολές κατά της πολιτειακής εξουσίας (Βουλή των Ελλήνων, 2019) :
- Άρθρο 167Α, το οποίο αναφέρεται στην αθέμιτη επιρροή σε δικαστικούς λειτουργούς.
- Γ.** Στο δωδέκατο κεφάλαιο, δηλαδή στα εγκλήματα που σχετίζονται με τη χρήση της υπηρεσίας για προσωπικό όφελος (Βουλή των Ελλήνων, 2019):
- Άρθρα 235, 236 ΠΚ που αφορούν στη δωροληψία και δωροδοκία των δημοσίων λειτουργών αντίστοιχα.
 - Άρθρο 237 ΠΚ αναφορικά με τη δωροληψία και δωροδοκία δικαστικών λειτουργών. Δεδομένου ότι το εν λόγω αδίκημα είναι ειδικότερο συγκριτικά με τα κοινά εγκλήματα της δωροδοκίας και της δωροληψίας υπαλλήλων, τιμωρείται αυστηρότερα από αυτά (Χατζηκώστας, 2014, σ. 622).
 - Άρθρο 237Α ΠΚ σχετικά με την εμπορία επιρροής.

Συνεχίζοντας στο ίδιο κεφάλαιο, με γνώμονα την κατάχρηση εξουσίας των αρμοδίων υπαλλήλων για τη δίωξη και την ανάκριση αξιόποινων πράξεων, την παράνομη εκτέλεση ή την παράβλεψη εκτέλεσης ποινής, καθώς και τη νόθευση δικαστικού εγγράφου, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 239, 240 και 243 ΠΚ αντίστοιχα (Βουλή των Ελλήνων, 2019). Σημαντικές, επίσης, κρίνονται οι διατάξεις των άρθρων 251 και 252ΠΚ, περί παραβιάσεως του δικαστικού και του υπηρεσιακού απορρήτου, καθώς και αυτές του άρθρου 259 ΠΚ, που αναφέρονται στην παράβαση καθήκοντος υπαλλήλου με απώτερο στόχο τη βλάβη του κράτους ή τον προσπορισμό για τον εαυτό του ή για τρίτο παράνομου οφέλους (Βουλή των Ελλήνων, 2019).

Δέον όπως επισημανθεί ότι, για την εξιχνίαση ζητημάτων διαφθοράς κατά τα άρθρα 159, 159Α, 235, 236, 237 και 237Α ΠΚ και εφόσον οι αξιόποινες πράξεις δε λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης, δύναται υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 255 του ΚΠΔ, ήτοι του Ν. 4620/11.06.2019 (ΦΕΚ Α'96/11.06.2019), όπως

τροποποιήθηκε από τις διατάξεις των Ν.4855/2021 (ΦΕΚ Α'215/12.11.2021), Ν. 4947/2022 (ΦΕΚ Α' 124/23.06.2022) και Ν.5039/2023 (ΦΕΚ Α'83/3.4.2023), να διενεργηθούν ειδικές ανακριτικές πράξεις, όπως αυτές της συγκαλυμμένης έρευνας, της ανακριτικής διείσδυσης, της άρσης απορρήτου, του συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, της καταγραφής της δραστηριότητας των υπόπτων εκτός της κατοικίας τους κ.λ.π. (Βουλή των Ελλήνων, 2019α).

3. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ.

3.1. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΩΣ ΣΥΝΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ ΔΙΑΠΛΟΚΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ.

Κατόπιν των παραπάνω καθίσταται αντιληπτό ότι η διαφθορά δεν αποσκοπεί μόνο στη συσσώρευση πλούτου και υλικών αγαθών, αλλά συνιστά μία ιδιαίτερη κοινωνική δομή με διάρκεια στον χρόνο, η οποία αποτελείται από ευρύτερα πλέγματα σχέσεων, που αναπτύσσονται στο οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό πεδίο (Λάζος, 2005, σσ. 64-68). Στο πλαίσιο των εν λόγω σχέσεων, οι φορείς πολιτικής εξουσίας δύνανται, αφενός να ευνοούν την προνομιακή μεταχείριση ισχυρών οργανισμών και επιχειρηματικών παραγόντων με αντάλλαγμα την εξυπηρέτηση των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών επιδιώξεών τους, αφετέρου να συναινούν στην μελλοντική επέκταση και ενδυνάμωση αυτών των μορφών συνεργασίας (Ράϊκος, 2006, σσ. 569-574).

Η πολιτική διαφθορά συνίσταται στην κατάχρηση εξουσίας των ατόμων που διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην εκτελεστική και νομοθετική εξουσία, με απώτερο στόχο τη διατήρηση και την επαύξηση της πολιτικής τους ισχύος, ενώ περιλαμβάνει εκείνες τις παράνομες πράξεις, που διαπράττονται από κρατικούς αξιωματούχους τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη λήξη της θητείας τους (Γασπαρινάτου, 2019, σ. 166). Μάλιστα, εκτείνεται πέρα από την κατάχρηση εξουσίας δημοσίου λειτουργού για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών σκοπών, στον βαθμό που αποτελεί το μέσον για την ικανοποίηση των συμφερόντων του κράτους και των συνεργατών του (Ruggiero & Gounev, 2012, p. 16).

Ο μηχανισμός της διαφθοράς των πολιτικών αξιωματούχων εξυπηρετεί την εξωνομική λειτουργία των θεσμών, η οποία ενεργοποιείται εντός του σύγχρονου οικονομικού γίγνεσθαι μέσα από: α) οριζόντιες και κάθετες δομές β) δίκτυα παροχής διευκολύνσεων και ανταλλαγών μεταξύ ισχυρών πολιτικών και οικονομικών παραγόντων τόσο σε εθνικό όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο (Della Porta & Vannucci, 2012, pp. 1-2). Μέσω αυτών των δικτύων και των

σχέσεων διαπλοκής που αναπτύσσονται, οι κρατικοί παράγοντες εξασφαλίζουν την απαραίτητη οικονομική και πολιτική υποστήριξη (υπόγειες χρηματοδοτήσεις των κομμάτων, εξέλιξη πολιτικής καριέρας κ.λ.π), παρέχοντας ανταλλάγματα, όπως διορισμοί, δωροδοκίες, εξαγορά εκλογικής ψήφου, απευθείας αναθέσεις δημοσίων έργων, κάλυψη παράνομων δραστηριοτήτων, ιδιωτικοποιήσεις εθνικών πόρων, παραχώρηση ή εκποίηση εθνικών γαιών, παράκαμψη της νομοθεσίας, επηρεασμός της λήψης πολιτικών αποφάσεων προς συγκεκριμένη κατεύθυνση, δανειοδότηση ιδιοκτητών ΜΜΕ, θέσπιση ευνοϊκών ρυθμίσεων για συγκεκριμένους επιχειρηματίες ή επιχειρηματικές δραστηριότητες, αιχμαλωσία της πολιτικής διαδικασίας (Bezlov & Gounev, 2012, σσ. 32-36).

Η διαπλοκή μεταξύ πολιτικής και οικονομικής εξουσίας επιτρέπει στους εγκληματίες του λευκού κολάρου και του οργανωμένου εγκλήματος, να εξασφαλίσουν την επέκταση των δραστηριοτήτων τους στις νόμιμες και στις παράνομες αγορές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η νότια Ιταλία, όπου λαμβάνουν χώρα διαρκείς και συστηματικές εξυπηρετήσεις μεταξύ πολιτικών, επιχειρηματιών και εκπροσώπων του οργανωμένου εγκλήματος, με τη μορφή οικονομικών ανταλλαγμάτων, αναθέσεων δημοσίων συμβάσεων, εξασφάλισης εκλογικών ψήφων, προστασίας κ.λ.π. (Della Porta & Vannucci, 2012, σσ. 93-110).

Όπως επισημαίνουν οι Green & Ward (2004, σσ. 21-25), ο πελατειασμός και ο πατρογονισμός ανακηρύσσονται σε θεμελιώδεις παράγοντες της πολιτικής διαφθοράς, ενώ όπως υποστηρίζει ο Πανούσης (2012), η διαφθορά, πολύ συχνά, γίνεται αντιληπτή στον πολιτικό κόσμο ως συστατικό στοιχείο της «οργανωτικής κλεπτοκρατίας». Η κλεπτοκρατία συνιστά μία κατηγορία πολιτικής διαφθοράς, όπου οι κατέχοντες πολιτική ισχύ επιδίδονται σε συνεχείς και αλληπάλληλες οικονομικές συναλλαγές τόσο με θεσμικούς όσο και με εξωθεσμικούς παράγοντες, επιδιώκοντας την παράνομη διανομή του εθνικού πλούτου μίας χώρας. Έτσι, το παράνομο κέρδος αναδεικνύεται σε αυτοσκοπό των πολιτικών, καθώς και των προσώπων που ασκούν οποιαδήποτε μορφή εξουσίας σε έναν τόπο, ενώ η εξασφάλισή του συντείνει στη χειραγωγή των αποφάσεων της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας (Michalowski & Kramer, 2007, σσ. 200-209). Επιπρόσθετα, οι κλεπτοκράτες δεν απολαμβάνουν μόνοι τους τα κέρδη, δεδομένου ότι θα πρέπει να επιβραβεύσουν τους συνέταιρούς τους, δηλ. όλους όσους ενεπλάκησαν στη διαδικασία και τους παρείχαν οποιασδήποτε μορφής υποστήριξη. Ο όρος «πελατειασμός» περιγράφει ένα μοντέλο ανταλλαγών και εξυπηρετήσεων που βασίζεται στις

διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ κυβερνώντων, πολιτικών και επιχειρηματικών παραγόντων. Μάλιστα, στις εν λόγω σχέσεις δεν υφίσταται σαφής διάκριση μεταξύ ιδιωτικών οικονομικών και κρατικών συμφερόντων (Green & Ward, 2004, σσ. 21-22).

Η διαπλοκή που παρατηρείται μεταξύ πολιτικής και οικονομικής εξουσίας έχει επίκεντρο τις ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις των κομμάτων. Αξίζει να αναφέρουμε ότι, όταν τα πολιτικά κόμματα ενός κράτους έχουν ισχύ, είναι σε θέση να διαπραγματεύονται τις «υπηρεσίες» τους προς τους ιδιώτες, ανάλογα με τις επιδιώξεις τους. Προς επίρρωση τούτου, αναφέρουμε το παράδειγμα της Γερμανίας, όπου, όπως αναφέρουν οι Della Porta & Vannuci (2012, σσ. 101-110), οι υποθέσεις διαφθοράς αποτελούν μία διακομματική υπόθεση, υπό την έννοια ότι όλα τα κόμματα μοιράζονται μεταξύ τους οποιαδήποτε κέρδη, νόμιμα και παράνομα, έχοντας ως βασική τους επιδίωξη την εδραίωση της ισχύος τους. Επιπλέον, στη Γαλλία ήρθε στην επιφάνεια ένα τεράστιο σκάνδαλο, αναφορικά με την απευθείας ανάθεση σε μόλις πέντε πολυεθνικές εταιρείες, μέσω 114 συμβολαίων δεκαετούς διάρκειας, της ανακαίνισης 300 σχολείων στην περιοχή Île, συνολικής αξίας περίπου 1,4 δις Ευρώ. Μάλιστα, υπήρξαν ισχυρές υπόνοιες ότι οι εν λόγω εταιρείες είχαν προβεί, υπογείως, σε συμφωνίες με όλα τα μεγάλα κόμματα, που μεταξύ άλλων προέβλεπαν την καταβολή του 2% της αξίας των συμβολαίων σε διάφορα πολιτικά κόμματα ως ακολούθως: 1,2% στο τότε κυβερνών κόμμα «Rassemblement pour la République» και 0,8% στους Σοσιαλιστές, με μικρότερες δωρεές στους Ρεπουμπλικάνους και τους Κομμουνιστές. Οι εν λόγω πληρωμές έλαβαν τη μορφή νόμιμων χρηματοδοτήσεων των προεκλογικών εκστρατειών των παραπάνω κομμάτων (Della Porta & Vannuci, 2012, σσ. 101-110).

Περαιτέρω, ο αριθμός των κομμάτων, που εμπλέκονται στην πολιτική διαδικασία, είναι καθοριστικός του τρόπου με τον οποίον τα νομικά πρόσωπα διανέμουν τις χορηγίες τους, προκειμένου να εξασφαλίσουν την ανάθεση δημοσίων έργων. Η διανομή λαμβάνει χώρα με γνώμονα την ισόρροπη επιβράβευση τόσο αυτών που κυβερνούν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο όσο και αυτών που εμφανίζουν ισχυρές πιθανότητες να κυβερνήσουν μελλοντικά. Επομένως, η αντίληψη ότι η δωροληψία αποτελεί προνόμιο των ισχυρών κομμάτων είναι λανθασμένη, δεδομένου ότι διαχέεται σε όλα τα είδη πολιτικών κομμάτων, ανεξάρτητα από το μέγεθος τους, προκειμένου να εξασφαλίσει τη σταθερότητα του πολιτικού κόσμου (Della Porta & Vannuci, 2012, σσ. 101-110).

3.2. ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Τα πολιτικά κόμματα αποτελούν τον θεμέλιο λίθο της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος, δεδομένου ότι, αφενός εκφράζουν τη λαϊκή βούληση και κυριαρχία και αφετέρου μέσω αυτών εκπληρώνονται βασικά ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Είναι θεσμοί, οι οποίοι έχουν κοινωνικές ρίζες, υπό την έννοια ότι διαδραματίζουν ρόλο διαμεσολαβητικό μεταξύ του κράτους και της κοινωνίας των πολιτών, εκφράζοντας τις συγκεκριμένες ιδεολογικές αντιλήψεις και επιδιώξεις των τελευταίων με απώτερο στόχο την ενσωμάτωσή τους στην άσκηση της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας (Χρυσόγονος, 2009, σσ. 81-84).

Πρόκειται για αυτόνομες συλλογικότητες που δρουν εντός του κοινωνικού συνόλου και επιτελούν έμμεσα δημόσιες λειτουργίες. Για την αποτελεσματικότερη προστασία του θεσμικού ρόλου των κομμάτων και προς αποφυγήν της αθέμιτης διασύνδεσης της πολιτικής με την οικονομική εξουσία, κρίνεται απαραίτητη η παρέμβαση του κράτους στο πεδίο της χρηματοδότησης τους από ιδιωτικά κεφάλαια. Με την εν λόγω παρέμβαση διασφαλίζεται όχι μόνο η νομιμότητα της εισροής και της διάθεσης ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων, αλλά και ο υγιής κομματικός ανταγωνισμός (Γασπαρινάτου, 2019, σσ. 164-165).

Προς τούτο, η ελληνική πολιτεία έχει θεσπίσει ένα κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο θέτει συγκεκριμένους περιορισμούς στις πηγές της ιδιωτικής χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, με γνώμονα την εξάλειψη των υπόγειων χρηματοδοτήσεων των. Πιο αναλυτικά, ο Ν. 3023/2002 (ΦΕΚ Α'146/25.06.2002), με τις διαδοχικές τροποποιήσεις του, επέβαλε περιορισμούς αναφορικά με τις δωρεές προς τα πολιτικά κόμματα, οι οποίες προέρχονται από: α) μη Έλληνες πολίτες β) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου, καθώς και Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης γ) κατόχους ΜΜΕ (Γασπαρινάτου, 2019, σσ. 167-170). Επιπρόσθετα, με τις ως άνω διατάξεις ρυθμίζονται πεδία, αναφορικά με τη χρηματοδότηση των κομμάτων από ιδιωτικούς πόρους, τα οποία καθίστανται ευάλωτα σε άσκηση αθέμιτης επιρροής και αιχμαλωσία της πολιτικής διαδικασίας. Έτσι, τίθενται όρια στα ποσά των εκ μίας πηγής προερχόμενων οικονομικών ενισχύσεων, ενώ καθίσταται πιο αυστηρό το κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με την τραπεζική δανειοδότηση των πολιτικών κομμάτων. Πιο συγκεκριμένα, τίθεται ως ανώτατο όριο στη χρηματοδότηση μεμονωμένου υποψήφιου πολιτικού το ποσόν

των 5.000 Ευρώ ετησίως, ενώ όταν η χρηματοδότηση αφορά πολιτικό κόμμα το ποσόν αυτό ανέρχεται στις 20.000 Ευρώ (Γασπαρινάτου, 2019, σσ. 167-170). Μάλιστα, η τελευταία τροποποίηση του παραπάνω νόμου, η οποία επήλθε με τον Ν. 4304/2014 (ΦΕΚΑ΄234/23-10-2014), θέσπισε την υποχρέωση δήλωσης στην Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής όλων των δηλωμένων τραπεζικών λογαριασμών, που χρησιμοποιούν οι εν λόγω οντότητες για τη διενέργεια των συναλλαγών τους, εφόσον αυτές ξεπερνούν το ποσόν των 1.500 Ευρώ (OECD, 2018, p. 36). Με αυτόν τον τρόπο οριοθετούνται οι ανώνυμες οικονομικές ενισχύσεις που διενεργούνται μέσω κουπονιών, στα οποία πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία του δωρητή, ήτοι ονοματεπώνυμο, ΑΔΤ, ΑΦΜ κ.λ.π, όταν η δωρεά υπερβαίνει τα 15 Ευρώ. Παρ' όλα αυτά, τα κόμματα έχουν τη δυνατότητα να διοργανώνουν εξορμήσεις για την οικονομική τους ενίσχυση, με ανώτατο όριο το ποσόν των 150.000 Ευρώ/έτος. Επιπλέον, εστιάζοντας στη διαφάνεια των ιδιωτικών πόρων χρηματοδότησης, προβλέπεται ανώτατο όριο στη χρηματοδότηση, που διενεργείται μέσω ανώνυμων κουπονιών. Έτσι, το συνολικό ποσόν που προέρχεται από κουπόνια θεωρημένα από την Επιτροπή της Βουλής, τα οποία έχουν αξία μικρότερη των 15 Ευρώ, δε δύναται να υπερβαίνει για κάθε κόμμα ή συνασπισμό κομμάτων το 4% της ετήσιας τακτικής χρηματοδότησης του προηγούμενου έτους, με ανώτατο όριο, κατ' έτος, το ποσόν των 75.000 Ευρώ ανά κόμμα ή συνασπισμό κομμάτων. Τέλος, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η διαπλοκή μεταξύ του πολιτικού και του τραπεζικού συστήματος, απαγορεύθηκε ρητά η χορήγηση δανείων προς τα πολιτικά κόμματα με εγγύηση την κρατική χρηματοδότηση πέραν του τρέχοντος έτους. Επιπλέον, απαγορεύεται η εκχώρηση ή ενεχυρίαση της απαίτησης τους, αναφορικά με την κρατική χρηματοδότηση τόσο του τρέχοντος όσο και του επόμενου έτους για ποσά που ξεπερνούν το 50% αυτής. Σε περίπτωση που τα πολιτικά κόμματα παραβιάσουν τις παραπάνω ρυθμίσεις, προβλέπεται πρόστιμο ίσο με το ήμισυ της τελευταίας τακτικής χρηματοδότησης, ενώ, εφόσον δε λαμβάνουν χρηματοδότηση, τιμωρούνται με πρόστιμο μέχρι 150.000 Ευρώ (Γασπαρινάτου, 2019, σσ. 167-170).

3.3. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Οι παράνομες χρηματοδοτήσεις των πολιτικών κομμάτων από ιδιωτικά συμφέροντα συνιστούν μία θεμελιώδη μορφή πολιτικής διαφθοράς. Στο πλαίσιο αυτής της μορφής διαφθοράς, οικονομικά ισχυροί φορείς διαμορφώνουν άτυπες σχέσεις με θεσμούς πολιτικής εξουσίας, με σύμμαχο το «πολιτικό χρήμα», ήτοι την παράνομη χρηματοδότηση ή την έμμεση ενίσχυση πολιτικού στελέχους και ενίοτε πολιτικού κόμματος. Επομένως, μέσω του «πολιτικού χρήματος», παρέχεται η δυνατότητα ανάδειξης κομματικών στελεχών στο Κοινοβούλιο και γενικότερα επηρεασμού του συσχετισμού των υφιστάμενων πολιτικών δυνάμεων και εν δυνάμει του εκλογικού αποτελέσματος. Τούτο επιτυγχάνεται, κυρίως, αν και όχι μόνον, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής αναμέτρησης των κομμάτων, δια της μη νόμιμης συνεισφοράς των ως άνω φορέων στις εκλογικές δαπάνες των επικρατέστερων υποψηφίων ή/και κομματικών συνδυασμών (Ράϊκος, 2006, σσ. 574-577).

Παρακάτω παρατίθενται δύο υποθέσεις – σκάνδαλα, ενδεικτικές της διαπλοκής μεταξύ πολιτικής εξουσίας και επιχειρηματικών συμφερόντων:

3.3.1. ΥΠΟΘΕΣΗ SIEMENS.

Το «σκάνδαλο Siemens» ήρθε το φως της δημοσιότητας, όταν αποκαλύφθηκε ότι η γερμανική εταιρεία Siemens προέβη σε αμφιλεγόμενες χρηματοδοτήσεις κρατικών αξιωματούχων και πολιτικών κομμάτων, την περίοδο 1999-2006, ύψους 1,3 δις Ευρώ, προκειμένου να προωθήσει τα συμφέροντά της σε διάφορες χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Η εφαρμογή αυτής της επιχειρηματικής πρακτικής, για την κερδοφορία και γενικότερα για την επιβίωση της εταιρείας, κρίθηκε αναγκαία, δεδομένης της μειωμένης απόδοσης της στους τομείς της βιομηχανίας και των τηλεπικοινωνιών (Χουλιάρας Α. , 2016, σσ. 1124-1165).

Στην Ελλάδα, η διερεύνηση της υπόθεσης ξεκίνησε, όταν ο τ. υπουργός Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ, Θεόδωρος Τσουκάτος, το 1999, κατηγορήθηκε ότι έλαβε 1.000.000 μάρκα από τη

γερμανική πολυεθνική, προκειμένου να προβεί σε δωροδοκίες πολιτικών και δημόσιων λειτουργών, για την ανάληψη από τη Siemens μεταξύ άλλων έργων και αυτό της ψηφιοποίησης του ΟΤΕ (Γασπαρινάτου, 2019, σ. 158). Ο ανωτέρω κατέθεσε ότι, το παραπάνω ποσόν εισήλθε στα ταμεία του κόμματος με τη συνέργεια τόσο του ιδίου όσο και άλλων προσώπων, ενώ, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, ο τότε Πρόεδρος της παράταξης και Πρωθυπουργός της χώρας είχε άγνοια επί της εν λόγω χρηματοδότησης. Επιπρόσθετα, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο κ. Τσουκάτος, το 2000, οι κρυφές χρηματοδοτήσεις του κυβερνώντος κόμματος ανέρχονταν σε 16 δισεκατομμύρια δραχμές. Μάλιστα, οι παραπάνω χρηματοδοτήσεις διενεργούνταν όχι μόνο από τη Siemens αλλά και από άλλες εταιρείες, ενώ σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, οι υπόγειες χρηματοδοτήσεις των κομμάτων διαμόρφωναν ένα καθεστώς, το οποίο κανείς δεν ήθελε να θίξει (Καραμανώλη, 2019).

Στη χώρα μας η εν λόγω επιχείρηση προέβη σε κρυφές χρηματοδοτήσεις όλων των πολιτικών κομμάτων (αλλά και κρατικών υπαλλήλων), με απώτερο στόχο τη διασφάλιση της ανάθεσης υψηλής αξίας δημοσίων συμβάσεων από το Ελληνικό Δημόσιο. Οι χρηματοδοτήσεις ελάμβαναν χώρα μέσω μυστικών κονδυλίων, ως παροχή στα δύο μεγάλα ελληνικά πολιτικά κόμματα, με αντάλλαγμα την εδραίωση της Siemens σε νευραλγικά πεδία της κρατικής και οικονομικής πολιτικής, ελέγχοντας με αυτόν τον τρόπο τη ροή του κρατικού χρήματος και νοθεύοντας τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Η παραπάνω διαδικασία εξυπηρετούνταν από ένα ευρύ δίκτυο σχέσεων και συναλλαγών, που είχε αναπτύξει η εταιρεία, διαμορφώνοντας ένα παράλληλο σύστημα εξουσίας, εντός του οποίου συνυπήρχαν επιχειρηματικοί, πολιτικοί και κυβερνητικοί παράγοντες, καθώς και κρατικοί αξιωματούχοι. Η πολυεθνική, μέσω αυτού του συστήματος, χρησιμοποιώντας off shore εταιρείες, πραγματοποιούσε παράνομες χρηματοδοτήσεις των πολιτικών κομμάτων, προκειμένου να θέσει υπό τον έλεγχό της τομείς, όπως αυτός των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών, της δημόσιας ασφάλειας και άμυνας, του πολιτισμού κ.λ.π. (Γασπαρινάτου, 2019, σσ. 158-162).

Η δικαστική διερεύνηση της υπόθεσης από την ελληνική δικαιοσύνη, καθώς και από την Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής ξεκίνησε το 2008, με τη συνεργασία των δικαστικών αρχών του Μονάχου. Σύμφωνα με το πόρισμα της ως άνω Επιτροπής στο εσωτερικό της πολυεθνικής είχε συσταθεί μια ιδιαίτερη οργανωτική δομή από υψηλόβαθμα στελέχη, που δρούσαν από κοινού ως εγκληματική οργάνωση, ενώ μετέρχονταν ιδιαίτερα τεχνάσματα, μεταξύ των

οποίων συστηματικές δωροδοκίες πολιτικών και υπηρεσιακών στελεχών του κρατικού μηχανισμού, προκειμένου, αποκρύπτοντας τα ίχνη της διαδρομής του μαύρου χρήματος, να εξασφαλίσουν προνομιακή μεταχείριση, σε σχέση με τον ανταγωνισμό, σε όλες σχεδόν τις δομές του ελληνικού κράτους. Ταυτόχρονα, η εγκληματική δράση της πολυεθνικής είχε εκδηλωθεί με τις ίδιες μεθόδους και σε πολλές άλλες χώρες του κόσμου, γεγονός που δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό της υπόθεσης ως το μεγαλύτερο οικονομικό και βιομηχανικό σκάνδαλο της μεταπολεμικής Ευρώπης (Χουλιάρας Α. , 2016, σσ. 1124-1165).

Δέον όπως επισημανθεί ότι, σύμφωνα με την Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής, η πολυεθνική υπερτιμολογώντας τις συμβάσεις, ήταν σε θέση να αυξάνει το κόστος εκάστης σύμβασης κατά 10%. Με αυτήν την μέθοδο εξασφάλιζε παράνομο χρήμα, το οποίο διοχέτευε σε δωροδοκίες προς υπηρεσιακούς παράγοντες με 8%, καθώς και σε πολιτικά κόμματα και σε Υπουργούς με 2% (Βουλή των Ελλήνων, 2011, σσ. 585-586).

Περαιτέρω, η Επιτροπή προχώρησε στη σύνταξη δεκαεπτά πορισματικών αναφορών, ώστε η υπόθεση να τύχει περαιτέρω διερεύνησης και να μην καταγραφεί ως απλά ένα ακόμη σκάνδαλο στην ελληνική πραγματικότητα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις ακόλουθες πορισματικές αναφορές σχετικά με (Βουλή των Ελλήνων, 2011, σσ. 305-402):

- Παραλείψεις του αρχικού εισαγγελικού λειτουργού, που χειρίστηκε την υπόθεση.
- Τη διακίνηση του «μαύρου χρήματος», μέσω υπεράκτιων και μη εταιρειών, με σκοπό τον χρηματισμό κρατικών και πολιτικών αξιωματούχων, αλλά και οργανισμών του δημοσίου τομέα.
- Την άσκηση συμπληρωματικής ποινικής δίωξης, αναφορικά με τη σύσταση εγκληματικής οργάνωσης κατά το άρθρο 187 του ΠΔ 283/1985 (ΦΕΚ Α' 106/31.05.1985), σε βάρος υψηλόβαθμων στελεχών της εταιρείας.
- Το αίτημα επίσπευσης της ανακριτικής διαδικασίας προς αποφυγή της παραγραφής των εγκλημάτων.
- Τη διατύπωση αιτήματος επίσπευσης της ανάκρισης για την αποφυγή του ενδεχόμενου παραγραφής σοβαρών πράξεων πλημμεληματικού χαρακτήρα.
- Τη δίωξη του Προέδρου του ΟΤΕ, αλλά και παντός υπευθύνου για τη μη ενεργοποίηση των ρητρών των επίδικων συμβάσεων.

- Την άσκηση ποινικής δίωξης για το έγκλημα της κατάχρησης εξουσίας, σύμφωνα με το άρθρο 239 του παλαιού ΠΚ, ήτοι του ΠΔ 283/1985 (ΦΕΚ Α' 106/31.05.1985) (Βουλή των Ελλήνων, 1985), όσων είχαν χειριστεί επιλεκτικά τη δικαστική διαδικασία διερεύνησης της υπόθεσης.
- Την άμεση, χωρίς καθυστερήσεις, εξέταση της υπόθεσης, προκειμένου να διαφυλαχθεί η αξιοπιστία και το κύρος της Ελληνικής Δικαιοσύνης.

Περαιτέρω, η δικαστική διερεύνηση της υπόθεσης περιορίστηκε στο πεδίο αναζήτησης ευθυνών των φυσικών προσώπων, ενώ, όπως διαφαίνεται και από τις ως άνω αναφορές, χαρακτηρίστηκε από καθυστερήσεις και κενά επί της διαδικασίας. Επιπρόσθετα, κατά τη διάρκεια της, έλαβαν χώρα κάποια αμφιλεγόμενα περιστατικά. Έτσι, στο στάδιο της προδικασίας, οι κύριοι ύποπτοι διέφυγαν στο εξωτερικό (μάλιστα ο ένας εξ' αυτών δεν επέστρεψε ποτέ), κατόπιν εκδόθηκαν εντάλματα σύλληψης και αιτήματα έκδοσης εκ μέρους των ελληνικών αρχών, ασκήθηκε πειθαρχική δίωξη για παράβαση καθήκοντος του δικαστικού που χειρίστηκε την υπόθεση κ.λ.π. Ακόμη, μολονότι η συγκεκριμένη δράση συνιστά οργανωμένο έγκλημα, εντούτοις δε διώχθηκε ποτέ ως τέτοιο (Γασπαρινάτου, 2019, σσ. 159-160).

Στη συνέχεια το Ελληνικό Δημόσιο κατέληξε σε συμβιβασμό με τη Siemens, υπό την έννοια ότι η πολυεθνική, προς διευθέτηση όλων των απαιτήσεων της χώρας, βάσει τόσο του αστικού όσο και του διοικητικού δικαίου, συμφώνησε τα ακόλουθα: α) την καταβολή 80 εκατ. Ευρώ για τον συμψηφισμό των απαιτήσεων της σε βάρος των οργανισμών του Ελληνικού Δημοσίου, β) την καταβολή 90 εκατ. Ευρώ, σε ορίζοντα πενταετίας, σε φορείς που έχουν ως αντικείμενο την πάταξη της διαφθοράς, σε υποτροφίες μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και σε εξοπλισμό των δημοσίων νοσοκομείων, γ) την εξασφάλιση της παρουσίας της εταιρείας στη χώρα μας, μέσω της επένδυσης ποσού 100 εκατ. Ευρώ στην Ελλάδα, αλλά και άλλων επενδύσεων γενικότερα. Η χώρα μας, από την άλλη πλευρά, παραιτήθηκε από την επιβολή οποιουδήποτε προστίμου, καθώς και από οποιαδήποτε διοικητική ή αστική απαίτησή της κατά της πολυεθνικής, ενώ υπέγραψε δήλωση, σύμφωνα με την οποία, η εν λόγω πολυεθνική συνιστά υπεύθυνη και αξιόπιστη εταιρεία, κατά το άρθρο 45 της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Επιπρόσθετα, συμφώνησε ότι θα συνδράμει τη Siemens αναφορικά με τις ως άνω αξιώσεις, ενώ αν απαιτηθεί από την εταιρεία η καταβολή οποιουδήποτε ποσού, τούτο θα αφαιρεθεί από την παροχή των

90 εκατ. Ευρώ. Όλα τα παραπάνω έλαβαν χώρα ανεξάρτητα από την εκτίμηση της ζημίας, η οποία, σύμφωνα με το πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής, υπερέβαινε τα 2 δις Ευρώ (Χουλιάρας Α. , 2016, σσ. 1124-1165).

Όσον αφορά στην άσκηση συμπληρωματικής ποινικής δίωξης για το αδίκημα της σύστασης της εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 187 παλαιού ΠΚ) με σκοπό την ενεργητική και παθητική δωροδοκία και τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, απαγγέλθηκε η σχετική κατηγορία κατά ογδόντα φυσικών προσώπων, για τη χρονική περίοδο 03.09.97-10.03.2007 (Χουλιάρας Α. , 2016, σσ. 1124-1165). Παρ' όλα αυτά το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών έπαυσε τη δίωξη, δεδομένου ότι το εν λόγω αδίκημα, πριν την τροποποίησή του με τον Ν. 2928/01 (ΦΕΚ Α' 141/27-6-2001), θεωρούνταν πλημμέλημα, ενώ είχε παρέλθει πενταετία από τον χρόνο διάπραξής του, η οποία δεν ανεστάλη (Συμβούλιο Εφετών Αθηνών, 2015). Ως εκ τούτου, οι κατηγορούμενοι δικάστηκαν από το Πενταμελές Εφετείο Κακουρηγμάτων για τα αδικήματα τόσο της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας από κοινού και κατ' εξακολούθηση, αλλά και κατά μόνας, σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο υπέστη ζημία που υπερέβαινε τις 150.000 ευρώ όσο και της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Με απόφαση του το παραπάνω δικαστικό όργανο απάλλαξε το σύνολο των εμπλεκόμενων, μεταξύ των οποίων υψηλόβαθμα στελέχη της πολυεθνικής, λόγω παραγραφής της τέλεσης των αδικημάτων τους, από το 1998 μέχρι το 2002, δεδομένου ότι είχε παρέλθει χρονικό διάστημα πέραν της εικοσαετίας από την τέλεση αυτών (Μάνδρου, 2022).

3.3.2. ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΣ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ.

Το 2019, ένα άλλο σκάνδαλο αναφορικά με τις παράνομες χρηματοδοτήσεις των κομμάτων ήρθε στη δημοσιότητα, όταν ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος άσκησε ποινική δίωξη, για το αδίκημα της απιστίας και της ηθικής αυτουργίας σε απιστία, σε στελέχη προερχόμενα αφενός από τα δύο μεγάλα κόμματα, δηλ. το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ και αφετέρου από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αντικείμενο της δίωξης αποτέλεσαν οι επισφαλείς δανειοδοτήσεις των κομμάτων, την περίοδο 2000-2011. Μάλιστα, όπως περιέγραφε η εισαγγελική αναφορά, τα εν λόγω δάνεια, που χορηγήθηκαν με εγγύηση την εκχώρηση των μελλοντικών κρατικών επιχορηγήσεων με χρονικό ορίζοντα οκταετίας, κατά παρέκκλιση των

τραπεζικών κανονισμών, υπερέβαιναν τα 400 εκατομμύρια Ευρώ (Βουλή των Ελλήνων, 2017, σσ. 51-57).

Σύμφωνα με το πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής αναφορικά με τη διερεύνηση της νομιμότητας της δανειοδότησης των πολιτικών κομμάτων, καθώς και των ιδιοκτητριών εταιρειών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης από τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας, η οικονομική κατάσταση των δύο παρατάξεων ήταν τέτοια, ώστε να μην τους επιτρέπει να ανταπεξέλθουν στην κάλυψη θεμελιωδών λειτουργικών αναγκών τους, αφού δε διέθεταν επαρκή κινητή και ακίνητη περιουσία, η οποία θα μπορούσε να εγγυηθεί τη χορήγηση δανείων υψηλών ποσών. Δεδομένης, αφενός της ετήσιας τακτικής κρατικής οικονομικής ενίσχυσης, την οποία ελάμβαναν ανάλογα με την εκλογική τους δύναμη και αφετέρου της ευρείας αποδοχής, που απολαμβάναν στους κόλπους του εκλογικού σώματος, δημιουργήθηκε η εντύπωση στις δύο παρατάξεις ότι τα οικονομικά και εκλογικά δεδομένα, δεν πρόκειται να μεταβληθούν ουσιαστικά (Βουλή των Ελλήνων, 2017, σσ. 51-57).

Έτσι, εκτίμησαν λανθασμένα την κατάσταση και εκχώρησαν τις μελλοντικές τους κρατικές επιχορηγήσεις, μέχρι και το έτος 2020, ως εγγύηση για τη σύναψη δανειακών συμβάσεων. Από την άλλη πλευρά, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποδέχθηκαν ως εγγύηση, χωρίς διασταύρωση, αβέβαιες μελλοντικές κρατικές χρηματοδοτήσεις για χρόνο απροσδιόριστο, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι και τα δύο κόμματα προέβαιναν στην ταυτόχρονη ενεχυρίαση των εν λόγω χρηματοδοτήσεων για τον ίδιο χρόνο σε παραπάνω από μία τράπεζες, παρά την έγγραφη διαβεβαίωση τους, κάθε φορά, ότι δεν έχουν προβεί και ούτε θα προβούν σε αυτής της μορφής παράλληλη εκχώρηση (Βουλή των Ελλήνων, 2017, σσ. 51-57).

Αξίζει να επισημάνουμε ότι, κατόπιν της ολοκλήρωσης της προκαταρκτικής εξέτασης τον Μάρτιο του 2013, συντάχθηκε πορισματική αναφορά από τον επίκουρο Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, η οποία μετά από ένα μήνα τέθηκε στο αρχείο με τροπολογία του αναπτυξιακού νόμου, δημιουργώντας ένα περιβάλλον ασυλίας σε σχέση με τα τραπεζικά στελέχη, που εμπλέκονταν στη χορήγηση οποιωνδήποτε δανείων σε νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (Βουλή των Ελλήνων, 2017, σσ. 393-397). Τον Απρίλιο του 2016, κατόπιν ομοφωνίας της ολομέλειας της Βουλής, αποφασίσθηκε η διερεύνηση της νομιμότητας της δανειοδότησης των πολιτικών κομμάτων και των ιδιοκτητριών εταιρειών

ΜΜΕ από τις ελληνικές τράπεζες. Προς τούτο, συστάθηκε εξεταστική επιτροπή, η οποία, όπως προκύπτει από την πορισματική αναφορά της, χαρακτήρισε την τροπολογία, σχετικά με την αρχειοθέτηση του ως άνω εισαγγελικού πορίσματος, ως αντισυνταγματική. Ως εκ τούτου η υπόθεση επανήλθε στο προσκήνιο, ενώ διατάχθηκε από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου η επαναφορά της υπόθεσης από το αρχείο και η περαιτέρω δικαστική της διερεύνηση, προκειμένου να απονεμηθούν οι προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις σε άτομα που είχαν τελέσει σημαντικά αδικήματα περιουσιακής φύσεως (Βουλή των Ελλήνων, 2017, σσ. 395-397).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις παράνομες χρηματοδοτήσεις των δύο παρατάξεων, αλλά και τον ρόλο που διαδραμάτισε το ελληνικό τραπεζικό σύστημα σε αυτές, παρουσιάζουν τα κάτωθι βασικά σημεία του πορίσματος του 2013 (Βουλή των Ελλήνων, 2017, σσ. 395-500):

- Το 98% των δανείων που χορηγήθηκαν στο ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ από έξι χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, κρατικά και ιδιωτικά, είχαν συναφθεί θέτοντας ως εγγύηση τις κρατικές επιχορηγήσεις μέχρι και το 2020.
- Τα περισσότερα επισφαλή δάνεια χορηγήθηκαν από την ΑΤΕ, που κατέρρευσε εξ' αιτίας αυτών των δανειοδοτήσεων.
- Το ΠΑΣΟΚ έλαβε δάνειο από την Eurobank με υποσχετική επιστολή εξόφλησης, μέσω της χρηματοδότησης του 2011, την οποία είχε ήδη εκχωρήσει στην ΑΤΕ. Η ΝΔ, αν και είχε προβεί σε συμφωνία με την ΑΤΕ να μην εκχωρήσει υπέρ τρίτων τις κρατικές χρηματοδοτήσεις και οικονομικές ενισχύσεις, τις οποίες θα ελάμβανε το 2019 και το 2020, εντούτοις χρησιμοποίησε ως εξασφάλιση την ενεχυρίαση ενός μέρους αυτών, προκειμένου να δανειοδοτηθεί από την ΕΤΕ.
- Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξακολουθούσαν τη χρηματοδότηση των παραπάνω παρατάξεων, με τις ίδιες προϋποθέσεις, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τα επίσημα στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία τα δύο κόμματα ήταν ελλειμματικά.

3.4. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΩΣ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΛΑΡΟΥ ΚΑΙ ΩΣ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΩΝ.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, καθίσταται αντιληπτό ότι η διαφθορά των πολιτικών αξιωματούχων, ως έγκλημα του λευκού κολάρου, ταυτίζεται με το έγκλημα των ισχυρών και το οργανωμένο έγκλημα (Chambliss, 1989, pp. 183-208).

Η πολιτική διαφθορά, υπό το πρίσμα της εξουσίας, της ιδιαίτερης θέσης των δραστών – πολιτικών, καθώς και του ρόλου τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, συνιστά έγκλημα των ισχυρών. Μάλιστα, σύμφωνα με τον Παπαχαραλάμπους (2019, σσ. 139-142), οι πολιτικά ισχυροί παράγοντες διαφοροποιούνται σε σχέση με τους οικονομικά ισχυρούς στα ακόλουθα σημεία:

- Τα εγκλήματα των πολιτικών αξιωματούχων δεν είναι αμιγώς οικονομικά, όπως συμβαίνει με τις επιχειρηματικές νομικές οντότητες, οι οποίες διαπράττουν αποκλειστικά οικονομικού χαρακτήρα εγκλήματα.
- Οι πολιτικοί εκτίθενται περισσότερο από τους οικονομικούς φορείς σε δημόσιο έλεγχο.
- Η ζημιογόνος δράση τους είναι άμεση, δηλ. δεν απαιτείται η διαμεσολάβηση άλλων, όπως συμβαίνει με τους οικονομικούς φορείς.
- Διαθέτουν την ευχέρεια της απονομιμοποίησης της εγκληματικής δράσης τους, μέσω της διαδικασίας νομοθέτησης, γεγονός που δεν ισχύει στην περίπτωση των επιχειρηματικών φορέων.

Κατά τους Bezlon & Gounev (2012, σσ. 31-36), οι διάφορες εγκληματικές ομάδες, προκειμένου να εξασφαλίζουν πρόσβαση στις παράνομες αγορές, θα πρέπει να διαθέτουν μία επιφανή νομιμοποίηση. Τέτοιου είδους νομιμοποίηση διασφαλίζεται μέσω της αλληλεπίδρασης των εν λόγω ομάδων με εκπροσώπους των επίσημων κυβερνητικών και πολιτικών φορέων, γεγονός, που όπως καθίσταται αντιληπτό, ενδυναμώνει τη διαφθορά των πολιτικών αξιωματούχων. Περαιτέρω, εφόσον οι σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ πολιτικών, εγκληματιών, παράνομων αγορών και τραπεζικού συστήματος είναι άμεσες, ενεργοποιούνται κανάλια διαφθοράς, προκειμένου, αφενός οι εγκληματίες να αποκτήσουν πρόσβαση στη νόμιμες αγορές με την κάλυψη των πολιτικών και αφετέρου οι πολιτικοί να

αποκτήσουν οικονομική και πολιτική ισχύ, εδραιώνοντας τη θέση τους με τη σύμπραξη των εγκληματιών (Green & Ward, 2004, σσ. 86-101). Επομένως, η πολιτική διαφθορά τόσο ως έγκλημα του λευκού περιλαιμίου όσο και ως έγκλημα των ισχυρών αναπτύσσεται στις γκρίζες ζώνες που δημιουργούνται ως απόρροια των παραπάνω σχέσεων, αναδεικνύοντας τον συμβιωτικό χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας (Βασιλαντωνοπούλου, 2014, σσ. 273-277).

Με γνώμονα τα παραπάνω καθίσταται εμφανής ο διαχρονικός και διαρκής χαρακτήρας του φαινομένου της πολιτικής διαφθοράς, υπό το πρίσμα της διαμόρφωσης ενός μακροχρόνιου παρασκηνίου συνεργασίας μεταξύ κράτους και ισχυρά οικονομικών παραγόντων, με αντικείμενο τη διανομή της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας, το οποίο δεν εξαντλείται ούτε στιγμιαία ούτε και σε ένα μόνο περιστατικό (Aulete & Michalowski, 1993, p. 175).

Όπως διαφάνηκε από την υπόθεση Siemens και τη μαρτυρία του Τσουκάτου, η εν λόγω διαφθορά εμφανίζει καθολικό χαρακτήρα. Αυτό απορρέει αφενός από το γεγονός ότι, η πολυεθνική χρηματοδοτούσε και τα δύο μεγάλα κόμματα, τα οποία εναλλάσσονταν στην εξουσία και αφετέρου, αν η πολυεθνική κατέβαλε οικονομικά ανταλλάγματα, προκειμένου να εδραιώσει την ισχύ της στην ελληνική αγορά, θεωρείται σχεδόν σίγουρο ότι σε αυτού του είδους τις επιχειρηματικές μεθόδους, θα κατέφευγαν και άλλες μεγάλες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι το χρήμα απευθυνόταν εξίσου σε όλα τα κόμματα, ανεξαρτήτως μεγέθους, με απώτερο στόχο τη διασφάλιση σιωπηρής συναίνεσης και ανοχής του πολιτικού κόσμου έναντι αυτών των καταστάσεων (Χρυσόγονος, 2009, σσ. 172-174).

Δέον όπως επισημανθεί ότι, αν και συσκοτίζεται ο εγκληματικός της χαρακτήρας, η πολιτική διαφθορά συνιστά μία ανομική κατάσταση, της οποίας η βλάβη δε δύναται να αντιμετωπιστεί ποινικά, δεδομένου ότι δε συνιστά διακριτό έννομο αγαθό (Παπαχαραλάμπους, 2019, σσ. 146-148).

Επιπροσθέτως, η κρυφή χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων στην χώρα μας, η οποία λαμβάνει χώρα, με γνώμονα την καλλιέργεια ευνοϊκού κλίματος, αναφορικά με τη διακριτική μεταχείριση εταιρειών στον τομέα ανάληψης δημοσίων συμβάσεων, εκφεύγει της ποινικής

τυποποίησης. Στον αντίποδα, η δωροδοκία ενός πολιτικού με σκοπό την παροχή συγκεκριμένου ωφελήματος συνιστά ποινικό αδίκημα (Γασπαρινάτου, 2019, σ. 163).

Εν κατακλείδι, η αντιμετώπιση του εν λόγω φαινομένου από τη δικαιοσύνη εμφανίζεται διαφοροποιημένη σε σχέση με τα κοινά εγκλήματα, γεγονός που απορρέει από την εξουσία που διαθέτουν οι δράστες, αλλά και την κοινωνική τους θέση. Μάλιστα, θα λέγαμε ότι οι δύο αυτοί παράγοντες λειτουργούν καταλυτικά στο πεδίο της διαμόρφωσης και της εφαρμογής των νόμων, εξασφαλίζοντας υψηλό βαθμό αθεατότητας και ατιμωρησίας των εν λόγω εγκλημάτων (Green & Ward, 2004, pp. 3-4).

4. ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ.

4.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

Η διάχυση της διαφθοράς στο ποινικοκατασταλτικό σύστημα διαταράσσει την εμπιστοσύνη του πολίτη προς τον θεσμό της δικαιοσύνης, ενώ αποδυναμώνει την κοινωνική συνοχή, πλήττοντας το κράτος δικαίου και επομένως και τη δημοκρατία (Κουράκης, 2002, σ. 3). Παράλληλα, όταν το έργο των δικαστικών λειτουργών δε διαπνέεται από τις αρχές της νομιμότητας, της ουδετερότητας, της αμεροληψίας και της αντικειμενικότητας θίγεται το έννομο αγαθό της αδέκαστης απονομής της δικαιοσύνης, καθώς και αυτό της ισότητας όλων των πολιτών έναντι του νόμου (Ράϊκος, 2006, σσ. 110-115). Θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι, δικαστικοί λειτουργοί και αξιωματούχοι θεωρούνται εκτός από τους δικαστές, ο Πταισματοδίκης, ο Ανακριτής, ο Εισαγγελέας, καθώς και οι Ένορκοι (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σσ. 186-188).

Με το άρθρο 87 του Συντάγματος της Ελλάδος διασφαλίζεται η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των τακτικών δικαστών, οι οποίοι οφείλουν να ασκούν τα καθήκοντά τους υποκείμενοι μόνο στο Σύνταγμα και σε διατάξεις, που έχουν θεσπιστεί κατ' εφαρμογή του και όχι κατά την κατάλυσή του (Βουλή των Ελλήνων, 2019β). Επιπρόσθετα, κατά το άρθρο 109 του Ν. 4938/2022 (ΦΕΚ Α' 109/06.06.22), ως πειθαρχικό παράπτωμα δικαστικού λειτουργού θεωρείται οποιαδήποτε υπαίτια και καταλογιστή ενέργεια ή παράλειψη ενέργειας, η οποία λαμβάνει χώρα είτε εντός είτε εκτός της υπηρεσίας του και αντιβαίνει στις απορρέουσες εκ του Συντάγματος και εκ του αξιώματός του υποχρεώσεις, πλήττοντας τη δικαιοσύνη (Βουλή των Ελλήνων, 2022). Μάλιστα, στα πειθαρχικά παραπτώματα του δικαστικού λειτουργού συμπεριλαμβάνεται μεταξύ άλλων η αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην άσκηση των υπηρεσιακών του καθηκόντων, καθώς και η εκμετάλλευση της επαγγελματικής του ιδιότητας για την επίτευξη ιδιωτικών σκοπών. Περαιτέρω, στο άρθρο 23 παρ. 3 του ίδιου νόμου επισημαίνεται ότι, απαγορεύεται και συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα οιαδήποτε υπόδειξη, οδηγία ή σύσταση σε δικαστικό λειτουργό αναφορικά με δικονομικό ή ουσιαστικό ζήτημα επί

συγκεκριμένης υπόθεσης ή κατηγορίας υποθέσεων. Ως εκ τούτου, η διαφθορά των δικαστικών λειτουργών συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα (Βουλή των Ελλήνων, 2022).

Η διαφθορά που λαμβάνει χώρα εντός του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης διαμορφώνει ένα περιβάλλον μεροληπτικής ατιμωρησίας, όπου η πρόληψη του εγκλήματος εξασθενεί, ενώ η εγκληματική δραστηριότητα, κυρίως η οργανωμένη, ενδυναμώνεται. Περαιτέρω, αφενός χειραγωγείται η νομοθεσία προς όφελος των οικονομικά ισχυρών προσώπων και αφετέρου αυστηροποιείται η εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου σε σχέση με τους κοινούς εγκληματίες. Η δικαστική διαφθορά επικεντρώνεται κυρίως στον χρηματισμό των δικαστικών λειτουργών, προκειμένου αυτοί, εκμεταλλευόμενοι την εξουσία που διαθέτουν, να διαμορφώσουν την έκβαση των προς κρίσην υποθέσεων προς όφελος αυτών που δωροδοκούν ή /και όσων συνδέονται με αυτούς. Ως εκ τούτου η εξυπηρέτηση των συμφερόντων των διαδίκων, που σχετίζονται με τους διαφθορείς διαμέσου άτυπων δικτύων, αναδεικνύεται σε βασική παράμετρο της εν λόγω διαφθοράς (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σσ. 185-188).

Στους κόλπους των ως άνω δικτύων εντάσσονται πολιτικοί, δικηγόροι, κρατικοί αξιωματούχοι, μεσάζοντες, δημόσιοι λειτουργοί, καθώς και μέλη του οργανωμένου εγκλήματος. Υπό αυτό το πρίσμα, καθίσταται αντιληπτό ότι αυτή η μορφή διαφθοράς δε δύναται να εξαντληθεί σε επίπεδο μεμονωμένων ατομικών πράξεων, δεδομένου ότι συνιστά απότοκο της διαπλοκής του ίδιου του πολιτικού και δικαστικού συστήματος και της σύμπραξης του με συμφέροντα των επιχειρηματιών του λευκού κολάρου και του οργανωμένου εγκλήματος (Chambliss , 2004, pp. 241-252).

Οι δικαστές αποτελούν μία κοινωνική κατηγορία με δική της ιδεολογία και εξέχουσα θέση εντός του κοινωνικού και πολιτικού ιστού, γεγονός που καθιστά την πρόσβαση σε αυτούς δυσχερή. Έτσι, οι εγκληματίες του λευκού κολάρου που επιχειρούν να τους προσεγγίσουν, ώστε να τους δωροδοκήσουν, θα πρέπει να προέρχονται από υψηλές κοινωνικές τάξεις, να είναι μορφωμένοι και να ασκούν ανώτερα επαγγέλματα. Σε πλείστες περιπτώσεις, έχουν φοιτήσει στα ίδια σχολεία με αυτούς, ή έχουν διατελέσει μέλη των ίδιων θρησκευτικών, πολιτικών ή κοινωνικών ομάδων (Bezlon & Gounev, 2012, σσ. 51-53).

Αξίζει να επισημάνουμε ότι σε κοινωνίες, όπου οι τοπικές ελίτ εμπλέκονται μεταξύ τους τόσο σε κοινωνικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο, δημιουργούνται ποικίλα δίκτυα σχέσεων συνεργασίας μεταξύ επιχειρηματιών, εφαρμοστών των νόμων, πολιτικών αξιωματούχων, αλλά και εκπροσώπων του οργανωμένου εγκλήματος. Η ανάπτυξη και η καλλιέργεια των παραπάνω σχέσεων διαμορφώνει το κατάλληλο περιβάλλον, εντός του οποίου ευδοκimeί η διαφθορά (Chambliss , 2004, pp. 241-252). Επιπρόσθετα, πολύ συχνά παρατηρείται το φαινόμενο της εξάρτησης της δικαιοσύνης από την πολιτική εξουσία, ιδιαίτερα σε εκείνες τις περιπτώσεις που δικαστικοί λειτουργοί, οι οποίοι σκοπεύουν να ακολουθήσουν πολιτική σταδιοδρομία, υποκύπτουν σε πιέσεις πολιτικών, με αντάλλαγμα την υποστήριξη της μελλοντικής τους καριέρας. Επιπλέον, η δικαστική ανεξαρτησία υποσκάπτεται σε περιοχές, οι οποίες χαρακτηρίζονται από έντονη εγκληματική δραστηριότητα ή σε περιοχές όπου η ευημερία της τοπικής κοινωνίας συνδέεται σε μεγάλο ποσοστό με την παραοικονομία (Bezlon & Gounev, 2012, σσ. 51-53).

Περαιτέρω, η δικαστική διαφθορά απαντάται και σε χώρες όπου τα ΜΜΕ τίθενται υπό τον έλεγχο επιχειρηματιών, εμπλεκόμενων σε εγκληματικές δραστηριότητες. Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η διαφθορά εντός του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, δύναται να εκπορεύεται από ανώτερους δικαστικούς αξιωματούχους προς επιχειρηματικούς παράγοντες, αλλά και προς εκπροσώπους της πολιτικής εξουσίας ή ακόμη και προς άλλους δικαστικούς λειτουργούς (Bezlon & Gounev, 2012, σσ. 51-53).

4.2. ΤΟ ΠΑΡΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΚΥΚΛΩΜΑ ΩΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ.

Στο πλαίσιο ερευνών, που ξεκίνησαν το 2005, αποκαλύφθηκε μεγάλο σκάνδαλο παραδικαστικού κυκλώματος, μετά από καταγγελίες αναφορικά με την υπό τη μορφή εγκληματικής οργάνωσης δράση του. Ιδιαίτερης βαρύτητας για την ανακάλυψη της οργάνωσης ήταν η καταγγελία δικηγόρου – μέλους του κυκλώματος, που εμπλεκόταν σε υπόθεση καταπάτησης δασικής έκτασης και αποφάσισε να συνεργαστεί με τις αρχές. Το εν

λόγω κύκλωμα μετερχόταν παράνομες μεθόδους, όπως εκβιασμούς σε ιδιοκτήτες ακινήτων, «στημένους» πλειστηριασμούς, εικονικές μεταβιβάσεις ακινήτων, εικονικές εταιρείες κ.λ.π, προκειμένου να αποκτήσει εγκαταλελειμμένα και μη ακίνητα. Τα μέλη του κυκλώματος εντόπιζαν ακίνητα εγκαταλελειμμένα ή ακατοίκητα, τα οποία τα καταλάμβαναν, χρησιμοποιώντας πλαστά στοιχεία. Ακολουθώντας, τα εμφάνιζαν ως περιουσία εικονικών εταιρειών, τις οποίες είχαν ιδρύσει στο όνομα μελών του κυκλώματος. Μάλιστα, σε πλείστες περιπτώσεις τα παραπάνω ακίνητα τέθηκαν παράνομα σε πλειστηριασμό. Στο κύκλωμα εμπλέκονταν πολιτικοί μηχανικοί, εφοριακοί, δικηγόροι και δικαστικοί λειτουργοί, συμβολαιογράφοι, επιχειρηματίες και ιερωμένοι, οι οποίοι, μεταξύ άλλων εξαπατούσαν πολίτες, απαιτώντας χρηματικά ποσά, υποσχόμενοι την ευνοϊκή γι' αυτούς έκβαση των δικαστικών υποθέσεών τους. Για την παροχή των ως άνω εξυπηρετήσεων η οργάνωση φαίνεται να αμειβόταν με το ποσόν των 25.000 Ευρώ ανά υπόθεση. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, στο πλαίσιο του κυκλώματος, αρκετοί δικηγόροι και δικαστικοί διαδραμάτιζαν μεσολαβητικό ρόλο, εκμεταλλευόμενοι τις γνωριμίες τους με επίορκους δικαστικούς, ώστε να επιτυγχάνουν κατευθυνόμενες συνθέσεις δικαστηρίων με γνώμονα την επίτευξη των στόχων του (Σκλάβος, 2016). Το Συμβούλιο Εφετών, με το υπ' αριθμό 1143/2016 βούλευμα του (Συμβούλιο Εφετών, 2016), παρέπεμψε σε δίκη τους ως άνω εμπλεκόμενους, αναφορικά με τα κατά περίπτωση αδικήματα της σύστασης, ένταξης, διεύθυνσης εγκληματικής οργάνωσης, πλαστογραφίας, εκβίασης, απάτης από κοινού, νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κ.λ.π. (iefimerida, 2016).

Στο κύκλωμα αυτό είχε ενεργό ανάμειξη και ο δικηγόρος Π. Μαντούβαλος, ο οποίος κατηγορήθηκε ότι είχε ζητήσει από εντολέα του, επιχειρηματία, το ποσόν των 30 εκ. Ευρώ, προκειμένου μεταξύ άλλων να χρηματίσει τον δικαστή Ε. Καλούση, ώστε να μην τον προφυλακίσει. Κατόπιν άρσης του τραπεζικού απορρήτου και μετά το άνοιγμα των λογαριασμών του ανωτέρω δικαστικού λειτουργού, διαπιστώθηκε έμβασμα 7 εκ. δραχμών, το οποίο είχε κατατεθεί στον λογαριασμό του από συνεργάτη δικηγόρο του Π. Μαντούβαλου (Μουστάκα, 2005). Επιπλέον, ο εν λόγω βουλευτής κατηγορήθηκε για άμεση συνέργεια σε νομιμοποίηση εσόδων από τη συγκεκριμένη εγκληματική πράξη και καταδικάστηκε σε κάθειρξη 13 ετών. Ο τέως δικαστικός κατηγορήθηκε αφενός για το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας και αφετέρου για τη συμμετοχή του στο εν λόγω κύκλωμα και καταδικάστηκε σε δωδεκαετή κάθειρξη (iefimerida, 2019).

Δέον όπως επισημανθεί ότι ο Καλούσης είχε ήδη καταδικαστεί σε δωδεκαετή κάθειρξη, λόγω της συμμετοχής του σε άλλο κύκλωμα (παραδικαστικό Ι), για τα αδικήματα της παθητικής δωροδοκίας και νομιμοποίησης εσόδων προϊόντων εγκληματικών δραστηριοτήτων, της κατάχρησης εξουσίας, της ηθικής αυτουργίας σε απόπειρα κατάχρησης εξουσίας και απόπειρα εκβίασης, καθώς και της παράβασης του νόμου περί μεσαζόντων και της παρασιώπησης λόγου εξαίρεσης. Η δράση του στο παραπάνω κύκλωμα αφορούσε την ευνοϊκή έκβαση των υποθέσεων που είχε χρεωθεί τόσο ο ίδιος όσο και η συνεργάτιδά του, πρώην ανακρίτρια Κ. Μπουρμπούλια, η οποία, τελικά, καταδικάστηκε σε επταετή κάθειρξη για τα αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της κατάχρησης εξουσίας, λόγω της εμπλοκής της σε υποθέσεις σκάνδαλα του Χρηματιστηρίου (LAWNET, 2006). Πιο συγκεκριμένα, η κα Μπουρμπούλια, με την ιδιότητά της ως ανακρίτρια, είχε αναλάβει τη διερεύνηση 23 υποθέσεων που σχετίζονταν με τις μετοχές – φούσκες. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι κάποιοι από τους κατηγορούμενους στις παραπάνω υποθέσεις προφυλακίστηκαν, ενώ άλλοι έτυχαν ευνοϊκότερης μεταχείρισης. Όπως αποκαλύφθηκε στη συνέχεια, η κα Μπουρμπούλια έλαβε 120 εκατομμύρια δραχμές, από τον Σταύρο Κουμεντάκη, δικηγόρο του χρηματιστή Παναγιώτη Κονταλέξη, προκειμένου να προβεί σε ευνοϊκή έκβαση υπόθεσής του. Καταδικάστηκε σε κάθειρξη 3 ετών και 10 μηνών για δωροδοκία και παράβαση καθήκοντος, άσκησε έφεση και αφέθηκε ελεύθερη. Της ασκήθηκε όμως νέα δίωξη και τελικά συνελήφθη στο Παρίσι τον Ιανουάριο του 2006 (LAWNET, 2006).

Περαιτέρω, θα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης αναφοράς το γεγονός ότι σχεδόν όλοι οι εμπλεκόμενοι στο Παραδικαστικό Ι απαλλάχθηκαν, λόγω αμφιβολιών, για κάποιες από τις πράξεις που αναφέρονταν στο κατηγορητήριο, όπως για την κατηγορία της σύστασης συμμορίας, διότι δεν προέκυψαν κατά την ακροαματική διαδικασία, δεδομένα ικανά να στοιχειοθετήσουν την τέλεση του συγκεκριμένου αδικήματος (Πρώτο Θέμα, 2008).

Εκτός από τις προαναφερθείσες υποθέσεις – σκάνδαλα παραδικαστικών κυκλωμάτων, έχουν έρθει στο φως της δημοσιότητας και άλλες περιπτώσεις, όπου δικαστικοί λειτουργοί καταδικάστηκαν για το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας, διότι δέχονταν ή απαιτούσαν οικονομικά ανταλλάγματα, προκειμένου να προβούν σε ευνοϊκή κρίση υπέρ των κατηγορούμενων, σε υποθέσεις που τους είχαν ανατεθεί. Επιπρόσθετα, υπήρξαν υποθέσεις, όπου δικαστικοί διώχθηκαν για παράβαση καθήκοντος, κατάχρηση εξουσίας, νομιμοποίηση

εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σύσταση συμμορίας, απάτη, εκβίαση κ.λ.π. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις κάτωθι:

Σύμφωνα με το υπ' αριθμό 939/26.06.2015 βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών, προκύπτει η παθητική δωροδοκία του Εφέτη Γ.Ε, προκειμένου να προβεί στην αθώωση κατηγορούμενων για τα αδικήματα της απόπειρας εκβίασης, της από κοινού απάτης, της παροχής συνδρομής σε άτομο που τελεί το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων απορρέοντων από εγκληματική δραστηριότητα, της κατάχρησης εξουσίας κ.λ.π. (Άρειος Πάγος, 2016).

Σε έτερη περίπτωση αποδείχθηκε ότι δικαστικός λειτουργός απαίτησε από τον δικηγόρο των εναγουσών, σε υπόθεση που του είχε ανατεθεί και εκκρεμούσε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, το ποσόν των 25.000 Ευρώ, προκειμένου να προβεί στον σχηματισμό ευνοϊκής κρίσης υπέρ των εναγουσών. Ο δικηγόρος των εναγουσών υποσχέθηκε 5.000 Ευρώ δώρο στον εν λόγω δικαστικό λειτουργό, ποσόν, το οποίο αυτός δεν είχε δικαίωμα να λάβει, ενώ προχώρησε στην καταβολή του, μέσω κατάθεσης στον τραπεζικό λογαριασμό του δικαστικού, προκειμένου να εκπληρώσει την υπόσχεση που ο πρώτος είχε αποδεχθεί (Άρειος Πάγος, 2010).

Ακόμη ένα παράδειγμα της διαφθοράς δικαστικών λειτουργών συνιστά υπόθεση λαθρεμπορίας υγρών καυσίμων, κατά την οποία, ο ανακριτής Ε.Κ μεσολάβησε για τη μεταφορά και παράδοση 40.000.000 δρχ. στην ανακρίτρια Κ.Μ, προκειμένου ο κατηγορούμενος επιχειρηματίας Σ.Κ να τύχει ευνοϊκής μεταχείρισης σε υπόθεση του, την οποία χειριζόταν η Κ.Μ, ώστε να αποφευχθεί η προσωρινή κράτησή του (Άρειος Πάγος, 2013).

Επιπρόσθετα, αξίζει να αναφερθεί και η περίπτωση πρώην δικαστικού λειτουργού, ο οποίος, αν και μετά από 20ετή υπηρεσία στο σώμα κατά την περίοδο 16.01.85-16.06.05, παύθηκε οριστικά, βάσει της υπ' αριθμό 15/2005 απόφασης της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, λόγω ανεπάρκειας υπηρεσιακού ήθους. Μάλιστα, όταν παύθηκε έφερε το βαθμό του Προέδρου Πρωτοδικών. Ο ανωτέρω, το διάστημα από 16.09.97 μέχρι 15.09.01, είχε ασκήσει καθήκοντα ανακριτή στο 23^ο Ανακριτικό Τμήμα του Πρωτοδικείου Αθηνών, ενώ κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος, κατάφερε να ανανεωθεί η αρχική του θητεία με σχετική απόφαση της Ολομέλειας του Πρωτοδικείου Αθηνών. Με την ιδιότητά του αυτή ανέλαβε τη διενέργεια

κύριας ανάκρισης κατηγορούμενων, στους οποίους είχε ασκηθεί ποινική δίωξη, μεταξύ άλλων και για την αξιόποινη πράξη της με πρόθεση κατά συρροή εκρήξεως, εκ της οποίας μπορούσε να προκύψει κίνδυνος για την ανθρώπινη ζωή. Κατά τη διενέργεια της κύριας ανάκρισης, ο δικαστικός παρέλειψε να καλέσει προς εξέταση βασικούς για την υπόθεση αυτόπτες μάρτυρες, δηλ. τους αστυνομικούς, που σε εκτέλεση των εντολών της υπηρεσίας τους, συνέλλεξαν δεδομένα, τα οποία στοιχειοθετούσαν τη διάπραξη του αδικήματος. Η παράλειψή του αυτή ήταν απότοκο παθητικής δωροδοκίας, δεδομένου ότι είχε λάβει υψηλό χρηματικό ποσό για την ευνοϊκή έκβαση της υπόθεσης σε σχέση με συγκεκριμένο κατηγορούμενο, ώστε, κατόπιν της απολογίας του, να μην του επιβάλει προσωρινή κράτηση για το κακούργημα της ηθικής αυτουργίας στην ως άνω αξιόποινη πράξη. Ο εν λόγω ανακριτής, παρά το γεγονός ότι, εκ της δικογραφίας, προέκυπταν συντριπτικά στοιχεία σε βάρος του κατηγορούμενου, ως αυτουργού της εκρήξεως, εντούτοις του επέβαλε μόνο περιοριστικούς όρους. Το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών με το υπ' αριθμό 1588/2007 βούλευμά του δίκασε τον συγκεκριμένο ανακριτή για κατάχρηση εξουσίας, παθητική δωροδοκία δικαστή κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση, καθώς και για νομιμοποίηση εσόδων προερχόμενων από εγκληματική δραστηριότητα (Άρειος Πάγος, 2008α).

Με το 2761/2005 βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών διώχθηκε ποινικά δικαστικός αξιωματούχος με τον βαθμό Πρωτοδίκη, για πράξη που τέλεσε τον Οκτώβριο 2000 με την κατηγορία της παράβασης καθήκοντος και της δωροδοκίας δικαστή. Στον κατηγορούμενο ανατέθηκε ο χειρισμός μίας πολύ σημαντικής ποινικής δικογραφίας, καθώς και η διενέργεια κύριας ανάκρισης σε βάρος τεσσάρων κατηγορούμενων για το κακούργημα της παράβασης του νόμου περί ναρκωτικών. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονταν ο Χ και η Αμερικανίδα σύζυγος του Γ1. Μετά την απολογία όλων των κατηγορουμένων διατάχθηκε η προσωρινή κράτηση τους και ο εγκλεισμός τους στη φυλακή. Κατόπιν της συμπλήρωσης διμήνου, ζητήθηκε από τον συνήγορο των δύο παραπάνω κατηγορουμένων η αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους για τους δύο συγκεκριμένους κατηγορούμενους. Ο Πρωτοδίκης, με την υπ' αριθμό 456/2000 διάταξή του προέβη στην εν λόγω αντικατάσταση μόνο για την Γ1 κατηγορουμένη και όχι για τον σύζυγό της Χ, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι η δράση της Γ1 ήταν πλέον βαρύνουσα σε σύγκριση με αυτήν του Χ. Όπως αποδείχθηκε στην πορεία, ο δικαστικός αξιωματούχος ζήτησε από την Γ1, προκειμένου να προβεί στην αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης του συζύγου της, είτε να συνάψει ερωτική σχέση

μαζί του, είτε σε διαφορετική περίπτωση να καταβάλει σε αυτόν χρηματικό ποσό 50.000.000 δρχ. ως δώρο (Άρειος Πάγος, 2008).

Με το βούλευμα 219/07 του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών, παραπέμφθηκε ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών δικαστικός, ο οποίος καταδικάστηκε για τα αδικήματα της δωροδοκίας δικαστή, της κατάχρησης εξουσίας, της παράβασης καθήκοντος, της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, της σύστασης συμμορίας, της εκβίασης, της αποσιώπησης λόγου εξαίρεσης και τέλος της ηθικής αυτουργίας σε παραβάσεις, σχετιζόμενες με τη ναύλωση πλοίων αναψυχής (Άρειος Πάγος, 2007).

4.3. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Σύμφωνα με τις προεκτεθείσες υποθέσεις, καθίσταται αντιληπτό ότι, αφενός, με γνώμονα την κατάχρηση εξουσίας, θεμελιώδη μορφή της εν λόγω διαφθοράς συνιστά η δωροδοκία των δικαστικών αξιωματούχων με απώτερο στόχο τον αθέμιτο επηρεασμό τους και αφετέρου η διαφθορά των δικαστικών οργάνων ολόένα ενδυναμώνεται και αποκτά συστημικό χαρακτήρα. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ενδυνάμωση του εν λόγω φαινομένου είναι πολλοί. Παρακάτω, παρατίθενται οι κυριότεροι εξ' αυτών:

4.3.1. ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ.

Η διαπλοκή μεταξύ πολιτικών και οικονομικά ισχυρών παραγόντων, συχνά, αναδεικνύεται σε βασική παράμετρο επηρεασμού της παραγωγής νομοθετημάτων, υπό το πρίσμα αφενός της τυποποίησης συγκεκριμένων συμπεριφορών ως αξιόποινων έναντι άλλων εξίσου επιβλαβών και αφετέρου της αποφυγής της δίωξης υψηλά ιστάμενων προσώπων και επιφανών κατηγορουμένων. Περαιτέρω, ισχυρές κοινωνικά και οικονομικά ομάδες παρεμβαίνουν τόσο στην παραγωγή όσο και στην εφαρμογή νομοθετικών διατάξεων με γνώμονα τη ρύθμιση δραστηριοτήτων ή συμπεριφορών των ίδιων, καθώς και ατόμων ανηγόντων σε ομάδες

συμφερόντων τους. Προς επίρρωση τούτου, αναφέρουμε τις πολυεθνικές εταιρείες, οι οποίες, αποσκοπώντας στη μεγέθυνση των οικονομικών αποτελεσμάτων τους, ασκούν καταλυτική επίδραση στη διαδικασία νομοθέτησης της χώρας που επιζητούν τις επενδύσεις τους, αξιοποιώντας ταυτόχρονα, νομοθετικά κενά, φωτογραφικές διατάξεις, πολυνομία, αλλά και συχνά αντικρουόμενες μεταξύ τους διατάξεις όσον αφορά στη διευθέτηση ενός ζητήματος. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι τα νομοθετικά κενά, η πολυνομία και οι αντικρουόμενες μεταξύ τους διατάξεις διαμορφώνουν το απαραίτητο περιβάλλον για την αλλοίωση της ορθής εφαρμογής του νόμου και τη δημιουργία ευκαιριών «νόμιμης» παρέκκλισης των ομάδων πίεσης. Άλλοτε μάλιστα παρατηρείται το φαινόμενο, μέσω τροποποιήσεων νομοθετικών διατάξεων, να αποποινικοποιούνται ορισμένες συμπεριφορές ή να εξασφαλίζεται είτε ευνοϊκότερη μεταχείριση των κατηγορούμενων είτε αποχή από τη δίωξη (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σσ. 191-192).

Δέον όπως επισημανθεί ότι στο πεδίο της χειραγώγησης της νομοθεσίας εντάσσεται και η ευχέρεια των δικαστικών λειτουργών, να κατευθύνουν τη νομοθέτηση προς εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων. Ενίοτε, η εν λόγω χειραγώγηση επιτυγχάνεται μέσω της δυνατότητας ελέγχου της συνταγματικότητας των νομοθετικών διατάξεων και της διαμόρφωσης δεδικασμένου υπέρ του ενεργούντος την πράξη δωροδοκίας ή όσων σχετίζονται με αυτόν (Βιδάλη, 2017, σ. 192).

Μολονότι η δικαστική ανεξαρτησία θεσμοθετείται από το Σύνταγμα, εντούτοις, όπως αναφέρει ο Μαθθίας (2005, σσ. 8-10), πλήττεται σε μεγάλο βαθμό, αφού πολλάκις επιχειρείται η χειραγώγηση του έργου των δικαστικών λειτουργών από την εκτελεστική εξουσία. Η εν λόγω καθοδήγηση δύναται να επιτευχθεί με τη χρήση μεθόδων, όπως οι οποιασδήποτε μορφής παρεμβάσεις στις αρμοδιότητες των δικαστικών λειτουργών, καθώς και στη σύνθεση των Δικαστηρίων, η υιοθέτηση κομματικών κριτηρίων στο σύστημα προαγωγών τους, η προνομιακή μεταχείριση των «συνεργάσιμων» δικαστικών, η αποφυγή εκτέλεσης υποχρεωτικών για το δημόσιο δικαστικών αποφάσεων κ.λ.π.

Περαιτέρω, ως ενισχυτικός της διαφθοράς παράγοντας δύναται να θεωρηθεί η εξάρτηση της εκλογής των ανώτατων μελών των δικαστικών σωμάτων από τον εκάστοτε Υπουργό Δικαιοσύνης, στον βαθμό που καθιστά τους δικαστικούς ευάλωτους στην επιρροή της

εκτελεστικής εξουσίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022). Άλλωστε, όπως προκύπτει από το άρθρο 177 ΚΠΔ (αρχή της ηθικής απόδειξης), οι δικαστές θα πρέπει κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, να εκτιμούν τα αποδεικτικά στοιχεία και να αξιολογούν τα πραγματικά περιστατικά, απαλλαγμένοι από οποιεσδήποτε υποδείξεις ή συστάσεις προερχόμενες από όργανα της δικαστικής ή εκτελεστικής εξουσίας. Επιπρόσθετα, υπό το πρίσμα της ανεξαρτησίας των δικαστικών λειτουργών εγείρονται αμφιβολίες απορρέουσες εκ της διαδικασίας άσκησης της πειθαρχικής δίωξης κατ' αυτών από τον Υπουργό Δικαιοσύνης (Βουλή των Ελλήνων, 2022).

4.3.2. ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΩΣΗΣ .

Η λειτουργία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης δεν είναι ανεξάρτητη από τη γενικότερη στάση των φορέων του επίσημου κοινωνικού ελέγχου έναντι στο έγκλημα. Συνεπώς, η διαδικασία απόδοσης της ιδιότητας του εγκληματία συνιστά προϊόν φιλτραρίσματος, το οποίο λαμβάνει χώρα τόσο σε επίπεδο αστυνομίας όσο και σε επίπεδο δικαστηρίων, με γνώμονα τις εκάστοτε κυρίαρχες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές αντιλήψεις ενός κοινωνικού συνόλου. Επομένως, το έγκλημα αποτελεί μια κατασκευή και επιβάλλεται από τους οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά ισχυρούς. Υπό αυτό το πρίσμα, το εγκληματικό φαινόμενο που αποτυπώνεται στις επίσημες στατιστικές καταγράφει τη δραστηριότητα των διωκτικών και κατασταλτικών μηχανισμών, δηλ. της αστυνομίας και της δικαιοσύνης, ενώ δεν απεικονίζει την πραγματικότητα, δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνει στους κόλπους του τα εγκλήματα των ισχυρών (Δασκαλάκης, 1985, σσ. 51-52). Κατ' ακολουθία των παραπάνω η εμφάνιση υποθέσεων στο ποινικό προσκήνιο είναι απόρροια επιλογής της στόχευσης των διωκτικών μηχανισμών με επίκεντρο είτε τον τύπο του δράστη είτε το είδος του εγκλήματος (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σσ. 197-198).

Αποτελεί κοινό τόπο ότι η διωκτική αρχή διαδραματίζει βασικό ρόλο στην ποινική διαδικασία, δεδομένου ότι υποδεικνύει τα αποδεικτικά μέσα και συντάσσει αναφορές, οι οποίες δύνανται να επηρεάσουν την έκβαση της υπόθεσης, στρέφοντας την έρευνα προς συγκεκριμένο προσανατολισμό. Επομένως, στην επιλεκτικότητα του ποινικοκατασταλτικού συστήματος έρχονται να προστεθούν και τα ατομικά χαρακτηριστικά του ενεργούντος τη δίωξη, τα οποία αρκετά συχνά διευκολύνουν τη χειραγώγηση της ανακριτικής και γενικότερα ποινικής

διαδικασίας, προκειμένου να μη διενεργηθούν οι απαραίτητες για την εξακρίβωση της τέλεσης του εγκλήματος ανακριτικές πράξεις, να μην ασκηθεί ποινική δίωξη ή να ασκηθεί για μικρότερης απαξίας αδίκημα. Ως ατομικά χαρακτηριστικά θεωρούνται η κατάρτισή του, οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει (ή δεν αναλαμβάνει), η κρίση του, η επιχειρησιακή του ετοιμότητα κ.λ.π. Αξίζει να επισημάνουμε ότι τα εν λόγω χαρακτηριστικά κρίνονται εξαιρετικά σημαντικά για την πορεία της ποινικής διαδικασίας, αφού ενδέχεται να οδηγήσουν σε παροχή ή απόκρυψη στοιχείων αφορόντων στο θύμα ή στον κατηγορούμενο, στη διενέργεια μεροληπτικής έρευνας αναφορικά με κάποιον κατηγορούμενο ή στην αποσόβηση αυτής σχετικά με κάποιον άλλον, σε πλήρεις ή ανεπαρκείς μαρτυρικές καταθέσεις κατά την προανάκριση κ.λ.π (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σσ. 199-200). Επιπλέον, η πορισματική αναφορά της διωκτικής αρχής προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών, σχετικά με την άσκηση/ή μη της δίωξης είναι καθοριστική για την υπόλοιπη ποινική διαδικασία. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, που, λόγω δικονομικών σφαλμάτων στο αρχικό στάδιο της δίωξης, παρατηρούνται σοβαρές καθυστερήσεις, οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν σε αδυναμία καταδίκης.

4.3.3. ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

Η διαδικασία, μέσω της οποίας λαμβάνουν χώρα οι τοποθετήσεις, οι μετατάξεις, οι μεταθέσεις και οι αποσπάσεις των δικαστικών λειτουργών, κατά την οποία προβλέπεται η έκδοση προεδρικού διατάγματος, κατόπιν σχετικής απόφασης του ανώτατου δικαστικού συμβουλίου (Βουλή των Ελλήνων, 2022), δύναται να εκληφθεί ως εστία πιθανής διαφθοράς. Δεδομένου ότι η αρχαιότητα συνιστά τον κύριο παράγοντα προαγωγής των δικαστικών, η ως άνω διαδικασία καθίσταται ευάλωτη σε οποιαδήποτε διασύνδεση αφενός των μελών της δικαστικής εξουσίας μεταξύ τους και αφετέρου της δικαστικής με την εκτελεστική εξουσία.

Όπως αναδείχθηκε και από τα προεκτεθέντα σκάνδαλα του παραδικαστικού κυκλώματος, η ύπαρξη αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου του δικαστικού έργου κρίνεται εξαιρετικά σημαντική για την αδέκαστη απονομή δικαιοσύνης και τον περιορισμό φαινομένων διαφθοράς στους κόλπους του δικαστικού σώματος. Η αξιολόγηση του έργου των δικαστικών λειτουργών διενεργείται σύμφωνα με τα οριζόμενα του άρθρου 87 παρ. 3 του Συντάγματος και τον Ν. 4938/22 (ΦΕΚ Α' 109/06-06-2022), ήτοι τον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και

Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών. Το Συμβούλιο Επιθεώρησης αποτελείται από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, οι οποίοι επιλέγονται κατόπιν κλήρωσης, ενώ η θητεία τους είναι διετής. Η ως άνω διαδικασία δημιουργεί αμφιβολίες για την ποιότητα του διενεργούμενου ελέγχου, δεδομένου ότι κάποιοι εκ των κληρωθέντων ενδέχεται να μην είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι, προκειμένου να επιτελέσουν το έργο τους. Περαιτέρω, η περιορισμένη θητεία τους δύναται να καταστήσει δυσχερή την ολοκλήρωση της ελεγκτικής διαδικασίας (GRECO, 2015, pp. 94-97).

Επιπλέον, η μυστικότητα της προδικασίας και της κύριας διαδικασίας ενώπιον των πειθαρχικών συμβουλίων έχει αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού, στο βαθμό που γεννώνται αμφιβολίες αναφορικά με την απόδοση των ευθυνών σε όσους υποκύπτουν σε πειθαρχικά παραπτώματα (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σσ. 206-207).

Κατόπιν των παραπάνω, το αυτοδιοίκητο της δικαιοσύνης διαμορφώνει ένα αδιαφανές πλαίσιο όσον αφορά στην υπηρεσιακή κατάσταση των δικαστικών λειτουργών, στον πειθαρχικό τους έλεγχο και στη γενικότερη εποπτεία του έργου τους, γεγονός που επιδρά αρνητικά σε τομείς, όπως η ακεραιότητα και η λογοδοσία των δικαστών (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σσ. 206-207).

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η έλλειψη προτύπων επαγγελματικής συμπεριφοράς σε σχέση με την αντιμετώπιση ζητημάτων δωροδοκίας, καθώς και η απουσία σαφών κανόνων χειρισμού των υποθέσεων διαμορφώνουν συνθήκες ανάπτυξης φαινομένων διαφθοράς (GRECO, 2015, σσ. 91-92). Καθίσταται αυτονόητο ότι, η επεξεργασία κάθε δικογραφίας, υπό διαφορετικό πρίσμα από κάθε εισαγγελέα, ένεκα της διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει, ενδέχεται να προσανατολίσει την ποινική διαδικασία προς συγκεκριμένη κατεύθυνση. Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω ευχέρεια ενδέχεται να χρησιμοποιηθεί κατά τη διαμόρφωση της επιβληθείσας ποινής, κατά την εκτίμηση τυχόν ελαφρυντικών περιστάσεων, καθώς και κατά την εξέταση αιτημάτων αναφορικά με την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους (Βιδάλη, 2017, σ. 83).

Στις παραπάνω δυσλειτουργίες του συστήματος απονομής δικαιοσύνης έρχεται να προστεθεί η καλλιέργεια σχέσεων μεταξύ των δικαστών και των δωροδοκούντων ατόμων, ως απόρροια

του συστήματος μετάθεσής τους, που ενίοτε εξασφαλίζει την έλλειψη κινητικότητας των δικαστικών λειτουργών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι δικαστικοί λειτουργοί να αναπτύσσουν σχέσεις με άτομα των τοπικών κοινωνιών, οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν σε φαινόμενα διαφθοράς. Προς επίρρωση τούτου, αναφέρουμε την περίπτωση δικαστικού λειτουργού, ο οποίος υπηρετούσε υπό την ιδιότητα του Προέδρου Πρωτοδικών στα Χανιά της Κρήτης και είχε αναπτύξει διαπροσωπικές σχέσεις με επιχειρηματία, μέλος της τοπικής κοινωνίας, σε βάρος του οποίου εκκρεμούσαν πλήθος υποθέσεων στο συγκεκριμένο Πρωτοδικείο. Ο επιχειρηματίας προέβαινε σε πράξεις δωροδοκίας του εν λόγω δικαστή, προκειμένου να τύχει ευνοϊκής μεταχείρισης κατά την εκδίκαση των ποινικών υποθέσεων του (Αρείος Πάγος, 2013). Επιπρόσθετα, δε χωρεί καμία αμφιβολία, πως όταν οι δικαστικοί λειτουργοί έχουν επαφές με επιφανή μέλη των τοπικών κοινωνιών, διαμορφώνουν προσωπική άποψη γι' αυτά. Συνεπώς, η άποψη τους ενδέχεται να επηρεάσει την κρίση τους, στην περίπτωση κατά την οποία, τα εν λόγω άτομα θεωρηθούν ύποπτοι ή κατηγορούμενοι για την τέλεση συγκεκριμένων αδικημάτων (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σ. 207).

Τέλος, οι καθυστερήσεις, που παρατηρούνται αναφορικά με την εκδίκαση των υποθέσεων, θίγουν την αποδοτικότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, ενώ συχνά αποτελούν ένδειξη φαινομένων διαφθοράς εντός του (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022, σ. 7). Οι εν λόγω καθυστερήσεις ενδέχεται να είναι αποτέλεσμα γραφειοκρατίας ή ελλιπούς στελέχωσης του προσωπικού των δικαστηρίων. Ενδέχεται όμως να είναι αποτέλεσμα δωροδοκίας δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι καθυστερούν εσκεμμένα την έκδοση δικαστικών αποφάσεων, κατόπιν ανταλλαγμάτων, προκειμένου, είτε να τεθούν σε παραγραφή συγκεκριμένα ποινικά αδικήματα είτε συγκεκριμένοι κατηγορούμενοι να τύχουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σ. 208). Χαρακτηριστικό παράδειγμα προς αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί ο ποινικός χειρισμός της υπόθεσης Siemens, ο οποίος προκαλεί αμφιβολίες και γεννά ερωτηματικά. Προς επίρρωση τούτου, αναφέρουμε την άμεση παρέμβαση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κ. Ντογιάκου, ο οποίος ανέθεσε τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης σε Αντιεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, προκειμένου να διερευνηθεί η πιθανότητα, πρόσωπα, που συμμετείχαν υπό οποιαδήποτε ιδιότητα στους διονομικούς χειρισμούς της υπόθεσης, να προέβησαν σε ποινικού τύπου ενέργειες ή παραλείψεις, αποσκοπώντας στην παραγραφή των αξιόποινων πράξεων (Έθνος, 2023).

5. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΤΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ.

5.1. Η ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΑΠΑΞΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.

Τόσο η διαφθορά των λειτουργών της δικαιοσύνης όσο και η διαφθορά των πολιτικών, με επίκεντρο τη δωροδοκία δικαστικού λειτουργού και κρατικού αξιωματούχου αντίστοιχα, αποτελούν διακεκριμένες μορφές ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας υπαλλήλου, δεδομένου ότι αφορούν σε πρόσωπα, τα οποία καταλαμβάνουν υψηλές θέσεις στην ιεραρχία του κρατικού μηχανισμού. Η αυξημένη απαξία των εγκλημάτων της δωροδοκίας πολιτικών προσώπων και δικαστικών λειτουργών θεμελιώνεται στα εξής στοιχεία: α) στη θέση που κατέχει ο εμπλεκόμενος υπάλληλος στο πολιτικό και το δικαστικό σύστημα και β) στην ιδιαιτερότητα της μορφής που λαμβάνει η εξαγοραζόμενη υπηρεσιακή ενέργεια, η οποία σχετίζεται με την άσκηση των καθηκόντων των βουλευτών και των δικαστικών λειτουργών. Περαιτέρω, ο διακεκριμένος χαρακτήρας του εγκλήματος σε επίπεδο πολιτικών αξιωματούχων εδράζεται στην εξαιρετικά σημαντική θέση που καταλαμβάνουν στο πλαίσιο της ιεραρχίας της εκτελεστικής εξουσίας οι εμπλεκόμενοι λειτουργοί (Χατζηκώστας, 2016, σσ. 375-376).

Καθίσταται πλέον σαφές ότι, οποιαδήποτε συναλλαγή δωροδοκίας, η οποία έχει ως αντικείμενο την καθοδήγηση δικαστικού λειτουργού προς συγκεκριμένη πράξη σχετιζόμενη με την απονομή δικαιοσύνης, αφενός νοθεύει τη δικαστική κρίση και αφετέρου προσβάλλει τις θεμελιώδεις για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης αρχές της ακεραιότητας και της αμεροληψίας. Από την άλλη πλευρά, η εξαγορά της ψήφου των βουλευτών σε κοινοβουλευτική ψηφοφορία θίγει τη λειτουργία της νομοθετικής εξουσίας και ως εκ τούτου το ίδιο το δημοκρατικό πολίτευμα (Χατζηκώστας, 2016, σσ. 375-376).

Επιπρόσθετα, και οι δύο μορφές διαφθοράς συνεπάγονται την κατάργηση των διακρίσεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού συμφέροντος, ενώ θεμελιώνονται ενίοτε στην παραβίαση της αρχής της νομιμότητας της διοικητικής δράσης και στην υπέρβαση ή μη ορθή χρήση της

διακριτικής ευχέρειας των δικαστικών και κρατικών οργάνων ή γενικότερα σε οποιουδήποτε είδους καταστρατήγηση υπηρεσιακών καθηκόντων των δικαστικών λειτουργών, καθώς και των κρατικών αξιωματούχων (Ράϊκος, 2006, σσ. 85-86, 105).

Η αυξημένη απαξία που προσδίδει ο νομοθέτης στα εγκλήματα δωροδοκίας με πρωταγωνιστές δικαστικούς λειτουργούς και πολιτικούς αξιωματούχους, που βρίσκονται υψηλά στην ιεραρχία του κρατικού μηχανισμού, δεν εστιάζει μόνο στη βλάβη που προξενούν τα εν λόγω εγκλήματα στο έννομο αγαθό της αχρημάτιστης δημόσιας υπηρεσίας, η οποία, εμφανώς, λογίζεται κατά πολύ μεγαλύτερη σε σχέση με αυτήν των αντίστοιχων εγκλημάτων των δημοσίων υπαλλήλων, που υπηρετούν σε όχι και τόσο καίριες θέσεις (Χατζηκώστας, 2016, σσ. 375-376). Η αυξημένη απαξία αυτών των εγκλημάτων θεμελιώνεται στο γεγονός ότι, η διαφθορά που εντοπίζεται στα υψηλά κλιμάκια του κρατικού μηχανισμού έχει ως απόρροια την υποταγή του πολιτικού και του δικαστικού συστήματος στην εξυπηρέτηση ιδιωτικών σκοπών. Ως ιδιωτικοί σκοποί νοούνται τα συμφέροντα των ισχυρών οικονομικά και πολιτικά ατόμων ή κοινωνικών κατηγοριών (Χατζηκώστας, 2014, σ. 375). Υπό αυτό το πρίσμα, αξίζει να αναφέρουμε ότι στην περίπτωση της δωροδοκίας πολιτικών προσώπων, κατά το άρθρο 159 ΠΚ παρ. 2, επιχειρείται η εξαγορά της ψήφου ενός βουλευτή ή η υποστήριξη συγκεκριμένου θέματος προς ψήφιση ή η αποχή από την ψηφοφορία ή ψηφοφορία με ορισμένο τρόπο (Κοσμάτος & Λαμπάκης, 2019, σ. 195). Καθίσταται αντιληπτό ότι η εξυπηρέτηση ιδιωτικών σκοπών υπονομεύει την αρχή της ισότητας των πολιτών έναντι του νόμου, στο βαθμό που εξασφαλίζει την προνομιακή μεταχείριση των ισχυρών σε βάρος των υπόλοιπων πολιτών (Χατζηκώστας, 2014, σ. 375).

5.2. Ο ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.

Η ανάλυση που έλαβε χώρα στα κεφάλαια που προηγήθηκαν, κατέδειξε ότι, η διαφθορά που παρατηρείται εντός του πολιτικού και του δικαστικού συστήματος, ήτοι στα υψηλά κλιμάκια, θεμελιώνεται στην κατάχρηση εξουσίας του κατέχοντος δημόσιο αξίωμα, στο πλαίσιο μίας σχέσης συναλλαγής και αλληλοεξυπηρέτησης, εντός της οποίας το αξίωμα απολύει το δημόσιο

χαρακτήρα του και αποκτά επιχειρηματική διάσταση, ενώ ταυτόχρονα πλήττεται ο υψηλής κοινωνικής σημασίας θεσμός που υπηρετεί ο διεφθαρμένος παράγοντας. Από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση κατά την οποία ο λειτουργός που διαφθείρεται, κινείται σε υψηλά κλιμάκια, ασκώντας ένα λειτούργημα το οποίο του προσδίδει ισχύ και επιρροή, ενδέχεται η ανταμοιβή του να μην έχει πάντα οικονομικό χαρακτήρα (επαγγελματική αναρρίχηση, μετάθεση, εκλογική ψήφος κ.λ.π) (Καλλίρης, 2016, σσ. 800 -815).

Το εύρος της διαφθοράς των υψηλών κλιμακίων δεν αποτυπώνεται στις παραδοσιακές εγκληματολογικές έρευνες, διότι, όπως καθίσταται αντιληπτό η εν λόγω διαφθορά, λόγω αφενός της κοινωνικής της απαξίας και αφετέρου των συμφερόντων που διακυβεύονται, συνιστά μία μορφή εγκληματικής συμπεριφοράς, η οποία επιβάλλεται να παραμείνει στο σκοτάδι (Καλλίρης, 2016, σσ. 800 -815).

Επιπρόσθετα, τόσο η πολιτική όσο και η δικαστική διαφθορά συνιστούν εγκλήματα, που δύσκολα καταγγέλλονται στις αρχές. Αξίζει να επισημάνουμε ότι, το νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με την προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος δεν είναι επαρκές, αφού αφενός δεν έχει ενσωματωθεί σε αυτό η σχετική οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφετέρου δεν έχουν λάβει χώρα ενέργειες ενίσχυσης της προστασίας των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος εντός της Αστυνομίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, σσ. 18-19). Συνεπώς, οι πιθανοί καταγγέλλοντες ενδέχεται να αμφιβάλλουν τόσο αναφορικά με την περαιτέρω αξιοποίηση της καταγγελίας τους όσο και με την αποτελεσματικότητα της επικείμενης προστασία τους από τους εφαρμοστές του νόμου.

5.2.1. Η ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.

Περαιτέρω, όταν η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη, οι υποθέσεις διαφθοράς- σκάνδαλα δεν έρχονται στο φως της δημοσιότητας, δεδομένου ότι τόσο η δικαστική εξουσία όσο και τα ΜΜΕ, συχνά χειραγωγούνται από τους πολιτικούς (Della Porta & Vannuci, 2012, pp. 1-2).

Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα χειραγώγησης της δικαιοσύνης από τους πολιτικούς συνιστά η υπόθεση Siemens, όπου, όπως προελέγχθηκε, ο ποινικός χειρισμός της υπόθεσης συνοδεύτηκε από μεγάλες καθυστερήσεις, ενώ ερωτηματικά εγείρει το γεγονός ότι βάσει του πορίσματος της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής, στον Εισαγγελέα που είχε αναλάβει την εν λόγω υπόθεση στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, ανατέθηκαν εξίσου πολιτικά «ευαίσθητες» πτυχές της, οι οποίες αφορούσαν τον ΟΤΕ, τα συστήματα ασφαλείας C41, τους εξοπλισμούς Patriot κ.λ.π. (Βουλή των Ελλήνων, 2011, σσ. 418-424). Πιο συγκεκριμένα, ο ανωτέρω κατά τη διενέργεια της προκαταρκτικής διερεύνησης, αναφορικά με την προμήθεια του συστήματος ασφάλειας C41, δε συμπεριέλαβε τις τροποποιητικές της αρχικής συμβάσεις από το 2004 και μετά, επιδιώκοντας τον προσανατολισμό της έρευνας προς τις διαδικασίες ανάθεσης και πληρωμής, οι οποίες έλαβαν χώρα μέχρι τις αρχές του 2004 και όχι μεταγενέστερα, δηλ. το χρονικό διάστημα 2004-2008. Επίσης, υπερέβη σε μεγάλο βαθμό τον καθορισμένο χρόνο περαίωσης της εν λόγω έρευνας. Αν και είχε λάβει τη σχετική εντολή από τα μέσα του 2005, δεν είχε παραδώσει την πορισματική αναφορά μέχρι τον Νοέμβριο του επόμενου έτους, ενώ, επιπρόσθετα, δεν είχε προβεί στην άσκηση ποινικής δίωξης (Βουλή των Ελλήνων, 2011, σσ. 418-424).

Έτερο παράδειγμα εμπλοκής της πολιτικής εξουσίας στον χώρο απονομής δικαιοσύνης συνιστά το γεγονός ότι οι ανώτατες θέσεις δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών, όπως είναι αυτές του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Αρείου Πάγου, καταλαμβάνονται κατόπιν διορισμών, διενεργούμενων σύμφωνα με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται κατόπιν πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, σ. 3). Τούτο, όπως καθίσταται αντιληπτό, ελλοχεύει κινδύνους αναφορικά με την ισχυρή επιρροή της εκτελεστικής στη δικαστική εξουσία. Δέον όπως επισημανθεί ότι, παρά τις συστάσεις της GRECO για αναθεώρηση της μεθόδου επιλογής των εν λόγω προσώπων, οι ελληνικές αρχές δεν προτίθενται να προβούν άμεσα σε διαδικασίες αναθεώρησης, δεδομένου ότι θεωρούν πως η ισχύουσα νομοθεσία παρέχει το απαραίτητο πλαίσιο διασφάλισης της ακεραιότητας της συγκεκριμένης διαδικασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, σ. 3).

5.3. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

Πέραν οποιωνδήποτε άτυπων σχέσεων οι μηχανισμοί της διαφθοράς των πολιτικών αξιωματούχων ενισχύονται και μέσα από κανονιστικού χαρακτήρα διαδικασίες. Προς επίρρωση τούτου αναφέρουμε τον νόμο 3126/2003 (ΦΕΚ Α' 66/19.03.2003) περί ευθύνης Υπουργών, ο οποίος έχει κατηγορηθεί ευρέως ότι υποθάλλει σε μεγάλο βαθμό τη διαφθορά, που αναπτύσσεται εντός του πολιτικού σκηνικού. Όπως ορίζει το άρθρο 1 παρ. 1 του παραπάνω νόμου, πλημμελήματα ή κακουργήματα που τελέσθηκαν κατά τη διάρκεια της θητείας Υπουργού ή μέλους της Κυβέρνησης, έστω και αν αυτοί έχουν παύσει πλέον να έχουν τις παραπάνω ιδιότητες, εκδικάζονται από το Ειδικό Δικαστήριο κατ' εφαρμογή του άρθρου 86 του Συντάγματος (Βουλή των Ελλήνων, 2003). Πρόθεση του εν λόγω νομοθετήματος αποτελεί η διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης των βουλευτικών καθηκόντων, υπό το πρίσμα της προστασίας των κυβερνητικών αξιωματούχων από αστήριχτες ή προσχηματικές διώξεις (Γεωργόπουλος, 2014). Στον αντίποδα, η παραπάνω διάταξη έχει επικριθεί επανειλημμένως, δεδομένου ότι καλύπτει και συντηρεί παρεκκλίνουσες συμπεριφορές βουλευτών, παρέχοντας τους ασυλία για πράξεις που ζημιώνουν το κράτος και καταχρώνται την εμπιστοσύνη των πολιτών (Τασόπουλος, 2019). Μάλιστα, πολλές φορές η βουλευτική ασυλία λαμβάνει τη μορφή του ακαταδίωκτου, στον βαθμό που, λόγω συναδελφικής «αλληλεγγύης» μεταξύ των βουλευτών, δεν ασκείται ποινική δίωξη αναφορικά με πράξεις ή παραλείψεις των, οι οποίες έλαβαν χώρα κατά την άσκηση της υπηρεσίας τους. Για την ποινική δίωξη των βουλευτών απαιτείται άδεια από τη Βουλή, με εξαίρεση τα αυτόφωρα κακουργήματα. Στην πραγματικότητα όμως, σπάνια χορηγούνται τέτοιες άδειες (Τασόπουλος, 2019). Σύμφωνα με τον Μαντζούφα (2014), η άσκηση της ποινικής δίωξης των Υπουργών από τη Βουλή, ενίοτε, συνιστά μία πρακτική συγκάλυψης των έκνομων συμπεριφορών τους.

Επιπρόσθετα, ο εν λόγω νόμος έχει επικριθεί, κυρίως, διότι εξασφαλίζει ευνοϊκό καθεστώς μεταχείρισης των βουλευτών σε σχέση με τους απλούς πολίτες και επομένως ενισχύει την κοινωνική ανισότητα εφαρμόζοντας διαδικασίες εγκληματοποίησης κατά το δοκούν. Υπό αυτό το πρίσμα είναι σημαντικό να αναφέρουμε τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 του ίδιου

νόμου, σύμφωνα με την οποία το αξιόποινο των πράξεων, που τελέσθηκαν από Υπουργούς ή μέλη της Κυβέρνησης, κατά τη διάρκεια της θητείας τους, εξαλείφεται, αφού παρέλθει η δεύτερη τακτική σύνοδος της βουλευτικής περιόδου, η οποία αρχίζει κατόπιν της διάπραξης της αξιόποινης πράξης, εφόσον μέχρι τότε η Βουλή δεν έχει αποφανθεί επί της άσκησης ή μη ποινικής δίωξης κατά των ανωτέρω προσώπων (Βουλή των Ελλήνων, 2003).

Αλλά και στον χώρο της δικαιοσύνης, όπως διαφάνηκε και από τη δράση των παραδικαστικών κυκλωμάτων, καθώς και από τις υπόλοιπες προαναφερθείσες περιπτώσεις δικαστικής διαφθοράς, οι δικαστικοί λειτουργοί, έχουν τη δυνατότητα αφενός να κατευθύνουν την έκβαση των ποινικών υποθέσεων επίορκων ή διεφθαρμένων εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας προς ηπιότερες ποινές και αφετέρου να καθυστερούν την έκδοση των αποφάσεων, προκειμένου οι εν λόγω υποθέσεις να παραγραφούν. Προς επίρρωση τούτου, αναφέρουμε ότι, ουδένας εκ των εμπλεκόμενων δικαστικών στο παραδικαστικό κύκλωμα Ι και ΙΙ δεν καταδικάστηκε για το αδίκημα της σύστασης εγκληματικής οργάνωσης και συμμορίας. Επιπρόσθετα, γεννά ερωτηματικά η ανανέωση, κατόπιν απόφασης της ολομέλειας του Αρείου Πάγου, της θητείας δικαστικού λειτουργού ως ανακριτή στο ίδιο ανακριτικό τμήμα του Πρωτοδικείου (23ο Τμήμα), στο οποίο υπηρετούσε ήδη τέσσερα χρόνια (Άρειος Πάγος, 2008). Δέον όπως επισημανθεί ότι ο συγκεκριμένος λειτουργός παύθηκε λόγω υπηρεσιακής ανεπάρκειας μετά από εικοσαετή υπηρεσία στο δικαστικό σώμα, ενώ είχε διαπιστωθεί η εμπλοκή του σε πλείστες άλλες υποθέσεις διαφθοράς.

Περαιτέρω, δεν είναι λίγες οι φορές, όπως επισημαίνει η Μάνδρου (2008), όπου διαπιστώνονται νοσηρά φαινόμενα στη δικαιοσύνη, τα οποία έχουν ως απόρροια ύποπτες έως και σκανδαλώδεις δικαστικές αποφάσεις, που υπερβαίνουν οποιοδήποτε όριο νομιμότητας. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας 1990, ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου, Ανδρέας Φλούδας, είχε εντοπίσει ατασθαλίες στην απονομή δικαιοσύνης, επισημαίνοντας την ανάγκη κάθαρσης του χώρου από επίορκους λειτουργούς. Η αναφορά του Φλούδα εστίαζε στον ποινικό χειρισμό υποθέσεων σχετικών με ναρκωτικά, από τη δικαστική περιφέρεια του Πειραιά. Αξίζει να αναφέρουμε ότι τη χρονική περίοδο 1985-1991 εκδόθηκαν από το Πλημμελειοδικείο Πειραιώς περίπου εξακόσιες αποφάσεις, μέσω των οποίων αποφυλακίζονταν κατάδικοι, ως αποθεραπευθέντες τοξικομανείς, ενώ σε πλείστες εξ' αυτών δεν αναγράφονταν ούτε ιστορικό ούτε αιτιολογικό. Η πειθαρχική διερεύνηση που ακολούθησε,

εστίασε σε εκατό περίπου αποφάσεις Τριμελών Πλημμελειοδικείων και Εφετείων, στην έκδοση των οποίων εμπλέκονταν διακόσιοι πενήντα δικαστικοί λειτουργοί και Εισαγγελείς (Καλλίρη, 2005). Το εν λόγω πόρισμα, καθιστούσε επιτακτική την ανάγκη διενέργειας, σε μόνιμη βάση, ελέγχων και επιθεωρήσεων επί του έργου των δικαστικών οργάνων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακεραιότητα της απονομής δικαιοσύνης. Περαιτέρω, κατέδειξε την εμπλοκή δικαστικών λειτουργών μεταξύ τους, καθώς και με κυκλώματα δικηγόρων, αστυνομικών, ιατρών, αλλά και με εκπροσώπους του οργανωμένου εγκλήματος κ.λ.π (Καλλίρη, 2005). Αξίζει να επισημάνουμε ότι, η έρευνα Φλούδα προκάλεσε πολύ μεγάλες αντιδράσεις στους κόλπους τόσο του δικαστικού και του δικηγορικού σώματος, όσο και των δικαστικών ενώσεων, ενώ έλαβαν χώρα προσπάθειες υποβάθμισης της σημασίας των αποτελεσμάτων της. Παράλληλα, από το πλήθος των υποθέσεων για τις οποίες διενεργήθηκε έρευνα και τους περίπου διακόσιους ογδόντα δικαστές, που κλήθηκαν σε εξηγήσεις, ελάχιστοι παραπέμφθηκαν πειθαρχικά, ενώ κανείς δεν υπέστη κυρώσεις (Μάνδρου Ι. , 2008).

5.4. ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΚΡΙΤΙΚΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.

Κατ' ακολουθία των παραπάνω, η διαφθορά, εντός τόσο του πολιτικού όσο και του δικαστικού συστήματος, σταδιακά, απολύει την παραβατική της διάσταση, υπό το πρίσμα της μετατροπής της σε μία διαδικασία επιχειρηματικής συναλλαγής (Πανούσης, 2012).

Σύμφωνα με την άποψη της γράφουσας, η επιχειρηματική διάσταση αμφότερων των μορφών διαφθοράς ενδυναμώνεται εντός του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου οικονομικού συστήματος, στο πλαίσιο ενός ανομικού περιβάλλοντος, που ακόμη και οι αξίες εμπορευματοποιούνται. Ταυτόχρονα, μέσα από τη διεθνοποίηση της οικονομίας, το χρηματοπιστωτικό σύστημα γιγαντώνεται, υπό την έννοια ότι διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη νομιμοποίηση των προϊόντων των παράνομων συναλλαγών. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει σε πολύ μεγάλο βαθμό την ανακάλυψη οποιωνδήποτε εγκλημάτων του λευκού περιλαιμίου και ιδιαίτερα των εγκλημάτων των ισχυρών, τα οποία, ως απότοκο της διαπλοκής της πολιτικής και της δικαστικής εξουσίας με τα ισχυρά οικονομικά συμφέροντα, καθίστανται

πολυσύνθετα και ως εκ τούτου μη εντοπίσιμα. Από την άλλη πλευρά, όπως προκύπτει και από την παράθεση των υποθέσεων τόσο της Siemens και των επισφαλών δανειοδοτήσεων των κομμάτων όσο και των παραδικαστικών κυκλωμάτων, καθίσταται αντιληπτό ότι, τα δίκτυα σχέσεων που ευνοούν την ανάπτυξη διαφθοράς εντός του πολιτικού και του δικαστικού συστήματος συνθέτουν ένα περιβάλλον, το οποίο εκτείνεται πέρα από τη διοικητική διαφθορά των χαμηλόβαθμων δημοσίων υπαλλήλων. Περαιτέρω, οι μηχανισμοί προστασίας που αναπτύσσουν και τα δύο συστήματα εξουσίας, καθιστούν την ισχύ τους ανυπέρβλητη, εξασφαλίζοντας τη διάχυση της διαφθοράς τόσο εντός του πολιτικού όσο και εντός του δικαστικού συστήματος, υποθάλποντας τα εγκλήματα των ισχυρών, αλλά και το οργανωμένο έγκλημα. Διαμορφώνεται με αυτόν τον τρόπο μία κατάσταση εντός του κοινωνικού, πολιτικού και οικονομικού γίνεσθαι, όπου, συχνά, θεσμικοί φορείς, όπως είναι οι κρατικοί αξιωματούχοι και οι δικαστικοί λειτουργοί, δρουν εξωθεσμικά, εξυπηρετώντας οικονομικά ή άλλα συμφέροντα, καταδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο τη συμβιωτική σχέση μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας. Τελικά, είναι έτσι δομημένα το πολιτικό και το δικαστικό σύστημα στη χώρα μας, που η διαφθορά συμβάλλει στη διατήρησή τους, ενώ ο νόμος, ως αποτέλεσμα κοινωνικής κατασκευής, ικανοποιεί τα συμφέροντα των ισχυρών είτε σε εθνικό είτε σε διεθνές επίπεδο, παρέχοντας την απαραίτητη προστασία στα εγκλήματα διαφθοράς. Παράλληλα, νόμος, διαφθορά, εγκλήματα των ισχυρών και οικονομικά συμφέροντα των ελίτ διαμορφώνουν ένα σύμπλεγμα σχέσεων αλληλεξάρτησης, αλληλεπίδρασης και αλληλοϋποστήριξης, που διασφαλίζει την ύπαρξη και τη συνέχεια των εν λόγω εγκλημάτων. Περαιτέρω, οι σχέσεις αυτές καθιστούν την εγκληματικότητα των ισχυρών αθέατη και δύσκολα ανιχνεύσιμη. Επιπρόσθετα, η πεποίθηση των Ελλήνων πολιτών ότι εντός του πολιτικού και του δικαστικού πεδίου επικρατεί διαφθορά, η οποία και αν ακόμη εντοπιστεί δεν τιμωρείται, συνοδεύεται και από την παραδοχή ότι η εν λόγω κατάσταση δε δύναται να μεταβληθεί προς το καλύτερο. Έτσι, με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η σιωπηρή ανοχή των Ελλήνων σε οποιαδήποτε μορφή διαφθοράς. Εν κατακλείδι, η διαφθορά στην Ελλάδα είναι συστημική, ενώ ο αγώνας για την εξάλειψη της διαφθοράς σε όλα τα επίπεδα κρίνεται προσχηματικός, δεδομένου ότι εκλείπει η πολιτική βούληση για την εφαρμογή (και όχι τη λήψη) των κατάλληλων μέτρων περιορισμού της.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως αναφέρει ο Βούλγαρης (2019, σσ. 277-279), οι οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές που έλαβαν χώρα στην ελληνική κοινωνία, μετά τη Μεταπολίτευση, συντέιναν στην εξάρτηση της πολιτικής από την ιδιωτική σφαίρα, κατευθύνοντας συχνά την πολιτική και τη δικαστική εξουσία. Την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης, στο πλαίσιο της ελεύθερης αγοράς και των διαρκών ιδιωτικοποιήσεων, πολλά μέλη ομάδων του οργανωμένου εγκλήματος, κατόρθωσαν να αναχθούν σε καίριους οικονομικούς παράγοντες, που, μέσω ποικίλων τεχνικών διαφθοράς, απέκτησαν την δυνατότητα άμεσης επιρροής της πολιτικής διαδικασίας (Βιδάλη, 2017, σσ. 158-162). Αξίζει να επισημάνουμε ότι, την ίδια περίοδο, ενδυναμώθηκε η αλληλεξάρτηση των ισχυρών πολιτικών και επιχειρηματικών συμφερόντων στη χώρα μας, αποκτώντας ενδημικό χαρακτήρα στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (Βιδάλη, 2017, σσ. 138-142).

Περαιτέρω, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στα κεφάλαια που προηγήθηκαν, τόσο η πολιτική όσο και η δικαστική διαφθορά στην Ελλάδα γεννώνται και αναπαράγονται μέσα από ευρύτερα πλέγματα κοινωνικών σχέσεων, σε ένα πλαίσιο αμοιβαίων ανταλλαγών και εξυπηρετήσεων, με γνώμονα την ενίσχυση της εξουσίας οικονομικών και πολιτικών θεσμικών και εξωθεσμικών παραγόντων και φορέων. Οι σχέσεις διαπλοκής, που δημιουργούνται μεταξύ πολιτικής και δικαστικής εξουσίας με τα ισχυρά οικονομικά συμφέροντα, αφενός είναι πολυσχιδείς και πολυεπίπεδες και αφετέρου χαρακτηρίζονται από συνοχή και διάρκεια στον χρόνο (Ραΐκος, 2006, σσ. 568-572). Επιπλέον, βρίσκουν έρεισμα στη θεωρία της πολιτικής μηχανής «BOSS», υπό το πρίσμα της ενεργοποίησης των λανθανουσών λειτουργιών των θεσμών, διαμέσου εναλλακτικών διαδρομών, που ευνοούν την ανάπτυξη εξωθεσμικών οικονομικών δικτύων (Merton, 1964, σσ. 226-227), εντός των οποίων εμπλέκονται πολιτικοί, επιχειρηματίες, εφαρμοστές του νόμου, δικηγόροι, λογιστές, επαγγελματίες του ξεπλύματος και μέλη του οργανωμένου εγκλήματος (Chambliss W. , 1978, σσ. 212-218). Τα εν λόγω δίκτυα εξασφαλίζουν ποικίλα επιχειρηματικά κέρδη, όπως πρόσβαση σε αγορές και δημόσιους πόρους κ.λ.π, ενώ μέσω της αξιοποίησης των παθογενειών του θεσμικού πλαισίου, επιτρέπουν στους διαπλεκόμενους να κινούνται, πάντα, εντός των ορίων της νομιμότητας (Μαντζούφας, 2014). Ως εκ τούτου, δημιουργούνται γκρίζες ζώνες, υπό το πρίσμα της συμβίωσης της

νομιμότητας με την παρανομία, οι οποίες εξυπηρετούν την ικανοποίηση των επιδιώξεων αμφοτέρων των πλευρών, ήτοι των πολιτικών αξιωματούχων και των δικαστικών λειτουργών από την μία πλευρά και των ισχυρών παραγόντων του εγχώριου και διεθνούς οικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος από την άλλη (Ράϊκος, 2006, σσ. 568-570).

Καταδεικνύεται έτσι ο λειτουργικός ρόλος που διαδραματίζουν η πολιτική και η δικαστική διαφθορά στη διάπραξη των εγκλημάτων των ισχυρών. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό αφενός με την αδρανοποίηση του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και αφετέρου με την ατιμωρησία, που χαρακτηρίζει τα εν λόγω εγκλήματα προσδίδει στη διαφθορά των υψηλών κλιμακίων συστημική διάσταση, στον βαθμό που αυτή αποτελεί συστατικό στοιχείο του κοινωνικού, πολιτικού και οικονομικού συστήματος της ελληνικής κοινωνίας. Αξίζει να επισημάνουμε ότι η δυνατότητα ανίχνευσης της διαφθοράς εντός του πολιτικού και δικαστικού συστήματος είναι περιορισμένη. Ο λόγος είναι προφανής: για την υλοποίηση μιας κατάστασης πολιτικής ή δικαστικής διαφθοράς ενεργοποιείται μία αλυσίδα διαπλεκόμενων σχέσεων, οι οποίες εκτείνονται μέχρι και το οργανωμένο έγκλημα. Έτσι, και αν ακόμη αποκαλυφθεί ένα μέρος των σχέσεων αυτών, είναι δύσκολο να αποκαλυφθούν οι σχέσεις διαπλοκής που παρατηρούνται στα υψηλά ιστάμενα κλιμάκια των κρατικών και δικαστικών λειτουργών (Βιδάλη, 2017, σ. 53).

Περαιτέρω, η διαφθορά των υψηλών κλιμακίων, ενίοτε, δύναται να αιχμαλωτίσει την πολιτική και τη νομοθετική διαδικασία προς όφελος ιδιωτικών συμφερόντων. Όπως αναφέρει η Βασιλαντωνοπούλου (2014, σσ. 70-72), κατά τον Chambliss, τα εγκλήματα των ισχυρών, δηλ. οι σχέσεις διαπλοκής μεταξύ ισχυρών πολιτικών και οικονομικών παραγόντων είναι απότοκο του καπιταλισμού και των επιταγών της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Μάλιστα, όσο μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική ισχύ διαθέτει μία κοινωνική κατηγορία, τόσο περισσότερο εξυπηρετούνται οι επιδιώξεις της από τη νομοθεσία. Ως εκφραστής όμοιων αντιλήψεων, ο Sutherland (1945, σσ. 137-139) προσέγγισε την έννοια της εξουσίας ως το αποτέλεσμα της διασύνδεσης της πολιτικής και οικονομικής ισχύος. Η εν λόγω εξουσία καθιστά δυνατή την παρέμβαση των ισχυρών στην παραγωγή και εφαρμογή νομοθετικών διατάξεων, με απώτερο στόχο την ικανοποίηση των συμφερόντων τους. Από την άλλη πλευρά ο νόμος συνιστά μηχανισμό κατάχρησης εξουσίας, αφού εκφράζει τα συμφέροντα της εκάστοτε κυρίαρχης κοινωνικής τάξης.

Εν κατακλείδι, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, η ατιμωρησία των εγκλημάτων των ισχυρών εντείνεται, ενώ αναδεικνύεται σε μία συνειδητή επιλογή, η οποία διασφαλίζει την κυριαρχία των παγκόσμιων πολιτικών και οικονομικών ελίτ, που θέτουν τους κανόνες της φιλελεύθερης οικονομίας και διαμορφώνουν τις εθνικές και διεθνείς νομοθεσίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

Ακρίβου, Σ. (2023, 06). Διαφθορά, Κακοδιοίκηση και Παράβαση της Νομιμότητας. *Crime Times*.

doi:<https://www.crimetimes.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC-%CE%BA%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84/>

Αλοσκούφης, Ο. (2019). Η κοινωνική έρευνα της εγκληματικότητας των ισχυρών. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαράλαμπους, *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα* (pp. 87-107). ΕΑΠ Α.Ε.

Αντωνοπούλου, Α. (2018). Εγκληματικότητα του δρόμου. In Κ. Σπινέλλη, Ν. Κουράκης, & Μ. Κρανιδιώτης, *Λεξικό Εγκληματολογίας* (pp. 356-361). Αθήνα: MOTIBO ΕΚΔΟΤΙΚΗ. Retrieved 11 02, 2023

Άρειος Πάγος. (2007). *Απόφαση 1611 / 2007 - ΣΤ ΠΟΙΝΙΚΟ*. Retrieved 12 09, 2023, from https://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=7aziVACPcTdO9ihA6CRSwqKc6cOUfd&apof=1611_2007&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%D3%D4

Άρειος Πάγος. (2008). *Αριθμός 570/2008 - ΣΤ' Ποινικό Τμήμα*. Retrieved 12 09, 2023, from https://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=ESGKtPuD05o48zwP9tZf0lO8I3cQhC&apof=570_2008

Άρειος Πάγος. (2008α). *ΑΡΙΘΜΟΣ 1646/2008 - ΣΤ' ΠΟΙΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ - ΣΕ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ*. Retrieved 12 09, 2023, from https://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=W7Vj2fuhyctNDCPIKYaLdVSmWduC7S&apof=1646_2008&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%D3%D4

Άρειος Πάγος. (2010). *Απόφαση 696 / 2010 - Ζ' ΠΟΙΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ*. Retrieved 12 2, 2023, from https://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=F3U8BODYGPCA33FETZWU2USXX69DA4&apof=696_2010&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%D3%D4

Άρειος Πάγος. (2013). *Απόφαση 235 / 2013 - Ε' ΠΟΙΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ*. Retrieved 12 09, 2023, from https://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=BUD0ZCORZWI4NXIW3E1XIZXGLYL1AU&apof=235_2013&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C5

Άρειος Πάγος. (2016). *ΑΡΙΘΜΟΣ 39/2016*. ΣΤ Ποινικό - ΣΕ Συμβούλιο. Retrieved 12 9, 2023, from https://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=87C8FBABVFQ1U28CP9K1TIBE944K64Z&apof=39_2016&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%D3%D4

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014). *"Λευκά Κολάρα" και Οικονομικό Έγκλημα*. Αθήνα: Π. Ν. Σάκκουλας.

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2016). Εγκληματικότητα των ισχυρών και επικινδυνότητα ως ζεύγος παραπληρωματικών εννοιών. *Εγκληματολογία*, pp. 51-61.

Βιδάλη, Σ. (2013). *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη .

Βιδάλη, Σ. (2014). *Αντεγκληματική Πολιτική. Από τη μικροεγκληματικότητα έως το οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βιδάλη, Σ. (2019). Όψεις της ανάκρισης σε υποθέσεις εγκλημάτων των ισχυρών και οργανωμένου εγκλήματος. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαραλάμπους, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: ΕΑΠ.

Βούλγαρης, Γ. (2019). *Ελλάδα: μία χώρα παραδόξως νεωτερική*. Αθήνα: ΠΟΛΙΣ.

Βουλή των Ελλήνων. (1985). *Ποινικός Κώδικας*. Αθήνα.

Βουλή των Ελλήνων. (2001, 11 12). Ν. 2957/2001 (ΦΕΚ Α'260/12.11.2001): Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για θέματα Αστικού Δικαίου περί διαφθοράς. Ανάκτηση 11 21, 2023, από <https://www.e-nomothesia.gr/diethneis-suntheke/nomos-2957-2001-fek-260a-12-11-2001.html>

Βουλή των Ελλήνων. (2003). *Νόμος 3126/2003 (ΦΕΚ Α' 66/19-3-2003): Ποινική ευθύνη των Υπουργών*. Ανάκτηση 12 28, 2023, από <https://www.e-nomothesia.gr/kubernese/n-3126-2003.html>

Βουλή των Ελλήνων. (2011). *Πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής για τη διερεύνηση της υπόθεσης Siemens στο σύνολό της*. Αθήνα. Retrieved 12 12, 2023, from https://www.elvetia.org/siemens/pdf/porismnaexetastikis_Siemens.pdf

Βουλή των Ελλήνων. (2017). *Πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής για τη διερεύνηση της νομιμότητας της δανειοδότησης των πολιτικών κομμάτων, καθώς και των ιδιοκτητριών εταιρειών μέσων μαζικής ενημέρωσης από τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας*. Αθήνα. Retrieved 12 18, 2023, from <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/510129c4-d278-40e7-8009-e77fc230a2ef/%CE%A0%CE%9F%CE%A1%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%91%20%CE%95%CE%9E%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3%20%CE%94%CE%99%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%97%CE%A3%CE%97>

Βουλή των Ελλήνων. (2019). *Ν. 4616/2019 - ΦΕΚ Α' 95/11.06.19 : Κύρωση του Ποινικού Κώδικα*. ΕΤ. Ανάκτηση 12 12, 2023, από [file:///C:/Temp/Downloads/document%20\(1\).pdf](file:///C:/Temp/Downloads/document%20(1).pdf)

Βουλή των Ελλήνων. (2019α). *Ν. 4620/2019 (ΦΕΚ Α' 96/11.06.2019): Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας*. Retrieved 11 12, 2023, from <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/nomos-4620-2019>

Βουλή των Ελλήνων. (2019β). *Σύνταγμα της Ελλάδος (Φ.Ε.Κ. Α' 211/24.12.2019)*. Αθήνα. Retrieved 12 26, 2023, from <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/FEK%20211-A-24-12-2019%20NEO%20SYNTAGMA.pdf>

Βουλή των Ελλήνων. (2022). *Ν. 4938/22 (ΦΕΚ Α' 109/06-06-2022): Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών*. Αθήνα. Retrieved 12 02, 2023, from <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/11970620.pdf>

Βραδέλης, Σ., & Μουστάκα, Μ. (2010, 03 20). Ο νόμος δεν έφτασε στα Ζωνιανά. *Τα Νέα*. Retrieved 12 12, 2020, from <https://www.tanea.gr/2010/03/20/greece/o-nomos-den-eftase-sta-zwniana/>

Γασπαρινάτου, Μ. (2019). Πολιτική διαφθορά και χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαλαράμπος, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα* (pp. 157-181). Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Γεωργόπουλος, Γ. (2014, 11). Η Ποινική Ευθύνη Υπουργών: Θεσμική Εγγύηση ή Ανευθυνότητα; Σκέψεις ενόψει μίας συνταγματικής αναθεώρησης. Ανάκτηση 12 12, 2023, από https://www.constitutionalism.gr/wp-content/uploads/2014/11/2014_Georgopoulos_Euthuni-Ypourgon.pdf

Γεωργούλας, Σ. (2018). Κρατικό-Εταιρικό Έγκλημα: παραδείγματα στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. *Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος* (pp. 294-305). Αθήνα: EEMEKE. Retrieved 12 01, 2023, from https://www.eemeke.org/files/EEMEKE_2B1_2B.pdf

Γεωργούλας, Σ. (2019). Από το έγκλημα του λευκού κολάρου στο κρατικό εταιρικό έγκλημα. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαλαράμπους, *Εγκλήματα των ισχυρών* (pp. 41-61). Αθήνα: ΕΑΠ Α.Ε.

Δασκαλάκης, Η. (1985). *Η Εγκληματολογία της Κοινωνικής Αντίδρασης*. Αθήνα: Σάκκουλας. Έθνος. (2023, 10 27). Υπόθεση Siemens: Νέα παρέμβαση Ντογιάκου - Εξετάζει αν μπορεί να ασκηθεί αναίρεση της αθώωσης. Έθνος. Retrieved 12 15, 2023, from <https://www.ethnos.gr/greece/article/227351/ypotheshsiemensneaparembashntogiakoyexetaz-eianmporeinaaskhtheianaireshthsathooshs>

Έθνος. (2023, 10 27). Υπόθεση Siemens: Νέα παρέμβαση Ντογιάκου - Εξετάζει αν μπορεί να ασκηθεί αναίρεση της αθώωσης. Έθνος. Ανάκτηση 12 15, 2023, από <https://www.ethnos.gr/greece/article/227351/ypotheshsiemensneaparembashntogiakoyexetaz-eianmporeinaaskhtheianaireshthsathooshs>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). *Θεματικό Ενημερωτικό Δελτίο Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Καταπολέμηση της διαφθοράς*. Retrieved 11 21, 2023, from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_fight-against-corruption_el.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). *Εκθεση του 2021 για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα*. Βρυξέλλες. Retrieved 12 26, 2023, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0709>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2022). *Εκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα*. Βρυξέλλες. Retrieved 12 26, 2023, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0709>

iefimerida. (2016, 07 15). Παραδικαστικό» κύκλωμα 2: Στο σκαμνί 104 άτομα - Επιχειρηματίες, γνωστός κληρικός, συμβολαιογράφοι. Retrieved 12 09, 23, from <https://www.iefimerida.gr/news/276479/paradikastiko-kykloma-2-sto-skamni-104-atoma-epiheirimaties-gnostos-klirikos>

iefimerida. (2019, 02 06). Παραδικαστικό Νο 2: Ποινή έως 13 χρόνια σε Μαντούβαλο, Ευσταθίου, Γιοσάκη, με αναστολή. *iefimerida*. Retrieved 12 10, 2023, from <https://www.iefimerida.gr/news/477118/paradikastiko-no-2-poini-eos-13-hronia-se-mantoyvalo-eystathioy-giosaki-me-anastoli>

iefimerida.gr. (2022). Αστυνομικοί πήγαν για έλεγχο για ναρκωτικά στα Ζωνιανά και οι κάτοικοι τους επιτέθηκαν με πέτρες και ξύλα. Retrieved 01 12, 2023, from www.iefimerida.gr/ellada/zoniana-nar

Καλλίρη, Φ. (2005, 02 27). Από κόσκينو περνά το πόρισμα Φλούδα. *Η καθημερινή*. Ανάκτηση 12 26, 2023, από <https://www.kathimerini.gr/politics/210480/apo-koskino-perna-to-porisma-floyda/>

Καλλίρης, Κ. (2016). Ο διαβρωτικός ρόλος της διαφθοράς σε περιόδους θεσμικής κρίσης. In Μ. Γασπαρινάτου (Ed.), *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχές Κρίσης - Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Νέστορα Κουράκη* (Vol. A). Αθήνα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ANT. N. ΣΑΚΚΟΥΛΑ . Retrieved 12 11, 2023, from <http://crime-in-crisis.com/%ce%bf-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%ce%b2%cf%81%cf%89%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c%cf%82-%cf%81%cf%8c%ce%bb%ce%bf%cf%82-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%cf%86%ce%b8%ce%bf%cf%81%ce%ac%cf%82-%cf%83%ce%b5-%cf%80/>

Καραμανώλη, Έ. (2019, 02 13). Τσουκάτος για τα μαύρα ταμεία Siemens: «Ζητάω συγγνώμη...». *Euro2day*. Retrieved 12 27, 2023, from <https://www.euro2day.gr/news/economy/article/1665197/tsoykatos-gia-ta-mayra-tameia-siemens-zhtao-sygnom.html>

Καρύδης, Β., & Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014, 12). Η «εγκληματικότητα του λευκού κολάρου» και η «μηχανή της διαφθοράς». *ΧΡΟΝΟΣ*(20). Retrieved 11 21, 2023, from <http://www.chronosmag.eu/index.php/es-slpl-gl-l-l-efth.html>

Κασσάπογλου, Α. (2016). Οικονομική κρίση και κρατούμενοι για οικονομικά εγκλήματα και εγκλήματα του λευκού κολάρου: Οι επιδράσεις του εγκλεισμού στην κοινωνική τους ταυτότητα. In Μ. Γασπαρινάτου , *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε εποχή Κρίσης-Τιμητικός τόμος για τον Καθηγητή Νέστορα Κουράκη*. Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Κοσμάτος, Κ., & Λαμπάκης, Χ. (2019). Εστίες διαφθοράς στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαραλάμπος , *Εγκλήματα των ισχυρών* (pp. 185-209). Αθήνα: ΕΑΠ.

Κουκουτσάκη, Α. (2014, 03 02). Κοινωνικός έλεγχος: Κοινωνιολογικές και πολιτισμικές προσεγγίσεις των τιμωρητικών συστημάτων [πανεπιστημιακές σημειώσεις]. Retrieved 11 28, 2020, from crimevssocialcontrol: https://crimevssocialcontrol.blogspot.com/2014/03/blog-post_2.html

Κουλούρης, Ν. (2019). Διαταξικές και ενδοταξικές διαστάσεις της κοινωνικής κατασκευής του εγκλήματος. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαράλαμπος, *Εγκλήματα των ισχυρών* (p. 31). Αθήνα: ΕΑΠ Α.Ε.

Κουράκης, Ν. (2002, 01). Η διαφθορά ως πρόβλημα της ελληνικής αντεγκληματικής πολιτικής. *Ποινικός Λόγος*. Retrieved 12 26, 2023, from <https://courakis.gr/images/stories/pdf/i-diafthora-os-provlima.pdf>

Λαμπρόπουλος, Β. (2008, 11 25). Οι «σικέ» φυτείες, η ΕΛ.ΑΣ. και η «μαφία των Ζωνιανών». *Το Βήμα*. Retrieved 12 11, 2020, from <https://www.tovima.gr/2008/11/25/archive/oi-sike-fyteies-i-el-as-kai-i-mafia-twn-zwnianwn/>

LAWNET. (2006, 02 06). Υπόθεση Χρηματιστήριο- Υπόθεση Γιοσάκη. *LAWNET*. Retrieved 12 10, 2023, from <https://lawnet.gr/fakeli/ypothesi-xrimatistirio-ypothesi-giosaki/>

Μαγγανάς, Α. (2005, 07 31). Η διαφθορά και ο ηθικός κώδικας της παγκοσμιοποίησης. *Καθημερινή*. Retrieved 11 21, 2023, from <https://www.kathimerini.gr/economy/international/224550/h-diafthora-kai-o-ithikos-kodikas-tis-pagkosmioiisis/>

Μάνδρου, Ι. (2008, 11 24). Η Θέμις έχει... ανοιχτά μάτια. *Το Βήμα*. Ανάκτηση 12 26, 2023, από <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/i-themis-exei-anoixta-matia/>

Μάνδρου, Ι. (2022). Υπόθεση Siemens: Η καθυστέρηση οδήγησε στην απαλλαγή. *Καθημερινή*. Retrieved 11 21, 2023, from <https://www.kathimerini.gr/society/562063240/oliki-paragrafi-gia-to-skandalo-siemens/>

Μαντζούφας, Π. (2014). Ο λόγος περί διαφθοράς και η ποινική ευθύνη των υπουργών. In Π. Μαντζούφας, Λ. Μαργαρίτης, & Ε. Συμεωνίδου - Κατανίδου, *Η ποινική ευθύνη υπουργών*. Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε. Retrieved 12 26, 2023

Ματθίας, Σ. (2005). Διαφθορά και κρατική εξουσία: : Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας. *Επιστήμη και Κοινωνία*, 15, pp. 1-17. Ανάκτηση 12 26, 2023, από <https://doi.org/10.12681/sas.590>

Μιχαλοπούλου, Ε. (2019). Το οικονομικό έγκλημα, σύγχρονες τάσεις εξάπλωσής του και όψεις της επίσημης κοινωνικής αντίδρασης. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ.

Μουστάκα, Μ. (2005, 11 05). Το... κουβάρι του Μαντούβαλου. *Τα Νέα*. Ανάκτηση 12 26, 2023, από <https://www.tanea.gr/2005/11/05/greece/to-koybari-toy-mantoybaloy/>

Μπιτζελίκης, Ν. (2010). Η διαφθορά ως νομικό και πολιτικό πρόβλημα. Στο Α. Πιτσελά, *Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Στέργιο Αλεξιάδη* (σσ. 595-628). Αθήνα-Θεσσαλονίκη:

Εκδόσεις Σάκκουλα. Ανάκτηση 12 26, 2023, από <https://student.cc.uoc.gr/uploadFiles/181-%CE%95%CE%93%CE%9A%CE%9A339/Mpitzilekis%20I%20diafthora%20os%20nomiko%20kai%20politiko%20problima.pdf>

Πανούσης, Ι. (2012, 04 14). www.neasimfonia.gr. Retrieved 12 26, 2023, from <https://giannispansousis.gr/politics/talks/i394/>

Παπαχαράλαμπος, Χ. (2019). Η εγκληματικότητα των ισχυρών και ο λόγος του ποινικού δικαίου. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαράλαμπος, *Εγκλήματα των Ισχυρών: Διαφθορά, Οικονομικό και Οργανωμένο Έγκλημα*. (pp. 139-153). Αθήνα: ΕΑΠ Α.Ε.

Πρώτο Θέμα. (2008). «Καταπέλτης» ο εισαγγελέας στη δίκη για το παραδικαστικό κύκλωμα. *Πρώτο Θέμα*. Retrieved 12 26, 2023, from <https://www.protothema.gr/greece/article/9374/katapelths-o-eisaggeleas-sth-dikh-gia-to-paradikastiko-kykloma/>

Ραϊκος, Δ. (2006). *Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

Σκλάβος, Τ. (2016, 05 24). Την παραπομπή 110 εμπλεκόμενων σε υπόθεση παραδικαστικού κυκλώματος, ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων, ζητά με πρόταση της η αντεισαγγελέας Εφετών, Παναγιώτα Φάκου. *Dnews*. Retrieved 12 10, 2023, from <https://www.dnews.gr/eidhseis/dhmosio/108032/sto-skamni-110-emplekomenoι-gia-to-paradikastiko-kykloma>

Συμβούλιο Εφετών Αθηνών. (2015). *Υπ' αριθ. 399/2015 Βούλευμα*. Αθήνα.

Συμβούλιο Εφετών. (2016). *Το υπ' αριθμό 1143/2016 βούλευμα*. Αθήνα.

Τασόπουλος, Γ. (2019, 04 11). Γιατί έχουν ασυλία οι βουλευτές;. *Syntagma Watch*. Ανάκτηση 12 12, 2023, από <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/giati-echoun-asylia-oi-vouleptes/>

Χατζηκώστας, Κ. (2014). Διατάξεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον ελληνικό δημόσιο τομέα με μέσα του ποινικού δικαίου. In Μ. Καϊάφα - Γκμπαντί, *Οικονομικό Έγκλημα και Διαφθορά στον Δημόσιο Τομέα* (pp. 583-677). Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία - Π.Ν. Σάκκουλας.

Χατζηκώστας, Κ. (2016). Η καταπολέμηση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα με τα μέσα του ποινικού δικαίου, με έμφαση στη δωροδοκία ως κύρια μορφή διαφθοράς στην Ελλάδα. *Ποινική Δικαιοσύνη*(197), pp. 369-380. Retrieved 12 26, 2023, from file: [C:/Temp/Downloads/60317551%20\(2\).pdf](C:/Temp/Downloads/60317551%20(2).pdf)

Χουλιάρας, Α. (2016). *Societas delinquere non potest; Σκέψεις με αφορμή το «σκάνδαλο Siemens»*. In Μ. Γασπαρινάτου (Ed.), *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης - Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Νέστορα Κουράκη* (Vol. Α, pp. 1124-1165). Αθήνα: Αντ. Ν.

Σάκκουλα. Retrieved 12 12, 2023, from <http://crime-in-crisis.com/wp-content/uploads/2017/06/courakis-ellinikos-tomos.pdf>

Χουλιάρης, Α. (2019). Εγκληματικότητα των ισχυρών: Εγκληματολογική θεωρία και ποινική προβληματική. In Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαράλαμπος, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα..* (pp. 63-85). Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Χρυσόγονος, Κ. (2009). *Η ιδιωτική δημοκρατία. Από τις πολιτικές δυναστείες στην κλεπτοκρατία*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aulete, J., & Michalowski, R. (1993). Fire in Hamlet: A case study of a state corporate crime. In K. Tunell, *Political Crime in Contemporary America: A Critical Approach*. New York: Garland.

Barak, G. (2015, Jul-Dez.). The Crimes of the Powerful and the Globalization of the Crime. *Revista Brasileira de Direito*, 11(2), pp. 104-114. doi:ISSN 2238-0604

Baratta, A. (1982). *Criminologia critica e critica del ciritto Penale: introduzione alla sociologia giuridico-penale*. Bologna: I Mulino .

Bezlov, T., & Gounev, P. (2012). Organised crime, corruption and public bodies. In P. Gounev, & V. Ruggiero, *Corruption and organized crime in Europe* (pp. 32-54). London and New York: Routledge.

Bourdieu, P. (2002). *Interventions, 1961-2001. Science sociale et action politique, introd. Franck Poupeau & Thierry Discepolo*. Marseille: Agone.

Box, S. (1983). *Power, Crime and Mystification*. London - New York: Routledge.

Chambliss, W. (1978). *On the Take: From Petty Crooks to Presidents*. Indiana: Indiana University Press.

Chambliss, W. (1989). State Organized Crime. *Crimilology*, 27(2), pp. 183-208. Retrieved 11 25, 2023, from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1745-9125.1989.tb01028.x>

Chambliss, W. (2004, 05). ON THE SYMBIOSIS BETWEEN CRIMINAL LAW AND CRIMINAL BEHAVIOR. *Criminology*, 42(2), pp. 241-252. Retrieved 11 25, 2023, from <https://onlinelibrary-wiley-com.proxy.eap.gr/doi/epdf/10.1111/j.1745-9125.2004.tb00519.x>

Dawn , R., & Kauzlarich, D. (2016). *Crimes of the Powerful. An introduction*. London and New York: Routledge.

Della Porta, D., & Vannucci, A. (2012). *The Hidden Order of Corruption An Institutional Approach*. London and New York: Routledge.

European Commission. (2010). *Examining the links between organised crime and corruption*. Center for the study of democracy. Retrieved 12 13, 2023, from https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/doc_centre/crime/docs/study_on_links_between_organised_crime_and_corruption_en.pdf

Falciani, H., & Mincuzzi, A. (2015). *La Cassaforte degli evasori*. (T. Ιωάννης, Ed.) Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη Α.Ε.

Friedrichs, D. O. (2007). White - Collar Crime in a Postmodern Globalized World. In H. N. Pontell, & G. Geis, *International Handbook of White-Collar and Corporate Crime* (pp. 163-176). New York: Springer.

Gordon, D. (1973). Capitalism, class and crime in America. *Crime and Delinquency*, 19(2), pp. 163-186. Retrieved 12 12, 2023.

Green, P., & Ward, T. (2004). *STATE CRIME Governments, Violence and Corruption*. London: Pluto Press.

GRECO. (2015). «ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ. Πρόληψη διαφθοράς βουλευτών, δικαστών και εισαγγελέων. ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ – ΕΛΛΑΔΑ», Στρασβούργο. Retrieved 11 11, 2023, from <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c648d>

Lynch, M., & Michalowski, R. (2006). *Primer in Radical Criminology: Critical Perspectives on Crime, Power and Identity*. New York: Criminal Justice Press. Retrieved 11 26, 2023.

Merton, R. (1964). Anomie, Anomia and Social Interaction: Contexts of Deviant Behavior. In M. B. Clinard, *Anomie and Deviant Behavior: A Discussion and Critique*. (pp. 226-227). London: Free Press of Glencoe.

Merton, R. (1968). *Social theory and social structure*. New York: The Free Press.

Michalowski, R., & Kramer, R. (2007). State - Corporate Crime and Criminological Inquiry. In G. G.-C. in H. N. Pontell, *International Handbook of White-Collar and Corporate Crime* (pp. 200-213.). New York: Springer.

OECD. (2018). *Ακεραιότητα στη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα*. Paris: OECD Publishing. Retrieved 12 17, 2023, from <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264303997->

el.pdf?expires=1702815456&id=id&accname=guest&checksum=7684BD6E3F9D606ECC3
3D3B762EE130E

Ruggiero, V., & Gounev, P. (2012). Corruption and the disappearance of the victim. In V. Στο
V. Ruggiero, & P. Gounev, *Corruption and Organized Crime in Europe* (σσ. 15-31). London:
Routledge. Ανάκτηση 11 25, 2023

Sutherland, E. (1940). White collar criminality. *American Sociological Review*, 5(1). Retrieved
11 11, 2023.

Sutherland, E. (1945, 04). Is "White Collar Crime" Crime? *American Sociological Review*,
10(2), pp. 132-139. Retrieved 12 01, 2020, from <https://www-jstor-org.proxy.eap.gr/stable/pdf/2085628.pdf?refreqid=excelsior%3A06e79a5d0ab27f367d850cb8ce0a9983>

Zimring, F., & Johnson, D. (2007). On the Comparative Study of Corruption. Στο H. Pontell,
& G. Geis, *International Handbook of White-Collar and Corporate Crime* (σσ. 456-473). USA:
Springer. Ανάκτηση 11 25, 2023.

*Μελέα Φιλάνθη, «Η διαφθορά των κρατικών αξιωματούχων
και των δικαστικών λειτουργών ως βασικές παράμετροι των
εγκλημάτων των ισχυρών.»*

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα: Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης